

VAN GOGH
MUSEUM
JAARVERSLAG 2008

Inhoud

5	Voorwoord Raad van Toezicht
11	Inleiding directie
19	Museumcollectie
27	Onderzoek
33	Publicaties
37	Tentoonstellingen
47	Educatie en communicatie
	Bijlagen
59	Financiële verslaglegging
74	Museum Mesdag
75	Van Gogh Museum Enterprises BV
75	't Lanthuys BV
77	Partners en sponsors
79	Bezoekcijfers
79	Aanwinsten
79	Bruiklenen
83	Tentoonstellingen
84	Publicaties
84	Programma vrijdagavonden
88	Programma Museumnacht
88	Programma zondaglezingen
89	Programma kinderworkshops
90	Colloquia en seminars
91	Raad van Toezicht
91	Vincent van Gogh Stichting
91	Activiteiten medewerkers
	• Publicaties
	• Lezingen
	• Nevenactiviteiten
94	Medewerkers
99	Annual Report 2008 (English)

A photograph of the Van Gogh Museum building in Amsterdam. The building is a modern, multi-story structure with a light-colored facade and a dark, textured section on the right. A large, leafless tree is in the foreground on the left, partially obscuring the building. The words "VAN GOGH MUSEUM" are visible in green, three-dimensional letters on the upper part of the building's facade. The sky is clear and blue.

VAN GOGH
MUSEUM

Voorwoord Raad van Toezicht

De kern van een museum is zijn collectie en bijna elk museum streeft ernaar deze collectie door aankopen steeds verder te verbreden en verrijken. Daarbij is verzamelen geen doel op zich; het staat in dienst van onze doelstelling om kunstwerken en objecten voor het publiek te bewaren en toegankelijk te maken, en het verhaal dat het museum met de collectie wil vertellen – en daarmee de ervaring voor de bezoeker – rijker en genuanceerder te maken.

In het Van Gogh Museum richt het verzamelbeleid zich in mindere mate op de uitbreiding van de al uiterst omvangrijke collectie van werken van Vincent van Gogh, maar vooral op de collectie met werken van zijn tijdgenoten. Daarmee willen wij de bredere artistieke omgeving waarin Van Gogh opereerde laten zien, met name de kunstenaars die hem inspireerden en degenen met wie hij omging en correspondeerde. Recent heeft het museum besloten om zich ook te richten op de kunstenaars die door Van Gogh werden geïnspireerd. Deze invloed wordt onder meer duidelijk in het werk van de vroeg 20ste-eeuwse kunstenaarsgroep Les Fauves. Wij zijn daarom verheugd dat het museum in 2008 een buitengewoon fraai werk heeft kunnen verwerven van een vertegenwoordiger van deze groep, *De Seine bij Nanterre* uit 1906–07 van Maurice de Vlaminck (zie ook omslag en p. 20).

Een aanwinst van deze aard betekent voor elk museum een bijzondere financiële inspanning, die zonder de steun van derden niet mogelijk zou zijn. Ruim de helft van de aankoopprijs kon met steun van de BankGiro Loterij worden gefinancierd. Het Van Gogh Museum ontvangt sinds 1998 – samen met het Rijksmuseum, het Mauritshuis en het Kröller-Müller Museum – een jaarlijkse bijdrage specifiek ten behoeve van aanwinsten. Wij zijn de BankGiro Loterij uitermate dankbaar voor deze steun en voor het vertrouwen dat zij het Van Gogh Museum in de afgelopen jaren heeft geschonken.

Onlangs waren er signalen te vernemen dat vanuit de politiek wordt nagedacht over een herverdeling van de inkomsten van de goede-

doelenloterijen. In het geval van de BankGiro Loterij zou dit ertoe kunnen leiden dat de beschikbare fondsen voor haar hoofddoel, de cultuur, aanzienlijk dalen. In het licht van deze mogelijke ontwikkeling willen wij hier nadrukkelijk het grote belang onderstrepen van de BankGiro Loterij voor de Nederlandse musea in het algemeen, en het Van Gogh Museum in het bijzonder. Zonder haar genereuze steun zou het museum niet in staat zijn om kunstwerken van een hoog kwaliteitsniveau zoals het bovengenoemde schilderij voor de collectie te verwerven. Noch de subsidies die wij ontvangen noch onze zelf geënerende inkomsten zijn hiervoor toereikend. Het is essentieel voor de verdere ontwikkeling van de openbare collecties in dit land om deze belangrijke bron van steun te bewaren en te koesteren.

Andere belangrijke partners die de aanwinst van het schilderij van De Vlaminck hebben ondersteund, zijn de Mondriaan Stichting, het vsbfonds en de Vereniging Rembrandt. In 2008 vierde de Vereniging Rembrandt, een particuliere ledenorganisatie die ruimhartig aankopen voor het Nederlandse openbare kunstbezit ondersteunt, haar 125-jarig bestaan. Ter gelegenheid daarvan werd in het najaar in het Van Gogh Museum een tentoonstelling georganiseerd met de 125 belangrijkste door de Vereniging ondersteunde aanwinsten uit verschillende Nederlandse musea. Wij zijn er trots op dat deze tentoonstelling, die op grote belangstelling bij het Nederlandse publiek en de pers mocht rekenen, in ons museum plaatsvond.

Dankzij deze tentoonstelling en een breed scala van andere tentoonstellingen en activiteiten was 2008 voor het Van Gogh Museum wederom een succesvol jaar: 1,47 miljoen bezoekers vonden de weg naar het museum. Het Museum Mesdag in Den Haag trok in de eerste vier maanden van het jaar een recordaantal van 7.500 bezoekers voordat het zijn deuren dicht deed voor uitgebreide renovatiewerkzaamheden.

In het vorige jaarverslag werd geconstateerd dat het Van Gogh Museum dat jaar van de sterke groei in het Amsterdamse toerisme had geprofiteerd. In 2008 werd deze afhankelijkheid wederom duidelijk. In het vierde kwartaal nam als gevolg van het begin van de mondiale crisis het toerisme in de stad af, en daarmee ook het aantal bezoekers aan ons museum. Het Van Gogh Museum is uitermate gevoelig voor de conjuncturele omstandigheden in de wereld omdat zijn inkomsten voor een belangrijk deel afhankelijk zijn van kaartverkoop, commerciële activiteiten en sponsors. Het valt niet te verwachten dat de economie in het komende jaar verbetert. De daardoor veroorzaakte terugloop van onze bezoekersaantallen biedt daarom aanleiding voor het museum zich in te spannen om met een inhoudelijk sterke en aantrekkelijke programmering zo veel mogelijk mensen tot een bezoek aan het museum te verleiden. De economische situatie betekent dan ook dat het Van Gogh Museum een moeilijke periode tegemoet zal zien waar-

in de efficiëntie van de organisatie onder de loep genomen moet worden en zo veel mogelijk kosten bespaard zullen moeten worden. Een verdere uitdaging biedt het achterstallige onderhoud van de gebouwen. In de komende tijd zal het onderhoud aangepakt moeten worden om te kunnen voldoen aan de standaard die van een internationaal opererend topmuseum verwacht wordt.

Juist in deze tijden zijn onze partners en sponsors belangrijker dan ooit en wij willen dan ook onze grote dank uitspreken voor de steun die wij in 2008 van hen hebben ervaren. Naast de BankGiro Loterij is de Rabobank een nauw aan het museum verbonden partner die een belangrijke rol speelt voor onze educatieve activiteiten in de vorm van de Museumbus en de programmering van de vrijdagavondenstelling. Shell, onze *Partner in Science*, heeft wederom een belangrijke bijdrage geleverd ten behoeve van het onderzoeksproject naar de atelierpraktijken van Van Gogh en zijn tijdgenoten. Niet in de laatste plaats gaat onze dank uit naar de Vincent van Gogh Stichting, de eigenaar van een groot deel van de collectie. De Stichting heeft vele belangrijke tentoonstellingen ondersteund en mede mogelijk gemaakt. Wij willen de Vincent van Gogh Stichting ook bedanken voor de goede samenwerking bij de overname van bv 't Lanthuys door Van Gogh Museum Enterprises bv, die in juni 2008 werd voltooid.

In 2007 nam Andrée van Es afscheid van onze Raad van Toezicht. Zij is inmiddels opgevolgd door Trude Maas. Wij heten haar van harte welkom in ons midden en verheugen ons op de samenwerking in de komende jaren.

In juni 2008 bereikte ons het treurige bericht dat Anne d'Harnoncourt, directeur van het Philadelphia Museum of Art en lid van de eerste Raad van Toezicht van het Van Gogh Museum, plotseling was overleden. Met haar verliest het museum een zeer toegewijde collega en vriendin van het museum.

Het succes van het Van Gogh Museum is uiteraard voor een groot deel te danken aan de aanhoudende populariteit van de kunst van Vincent van Gogh en aan de kwaliteit en uitstraling van de collectie van het museum. Het lijkt echter geen twijfel dat er een enthousiaste en vakkundige groep medewerkers nodig is om de kunstwerken door middel van tentoonstellingen, publicaties en vele andere activiteiten te ontsluiten, en om van het bezoek aan het museum een bijzondere beleving te maken. Wij willen graag de directie en alle medewerkers danken voor hun toegewijde inzet, energie en deskundigheid, waardoor 2008 wederom een succesvol jaar voor de organisatie is geweest.

Ewald Kist (voorzitter)

James Cuno, Trude Maas, Paul Schnabel, Hans van der Ven

Missie van het Van Gogh Museum

Het Van Gogh Museum bewaart, bestudeert en ontwikkelt 's werelds meest vooraanstaande kunstcollectie van Vincent van Gogh en zijn tijdgenoten teneinde een zo breed mogelijk publiek te bereiken, te inspireren en kennis te verschaffen, nu en in de toekomst.

Het Van Gogh Museum vervult zijn missie door:

- het verwerven, beheren en behouden van verzamelingen van werk van Vincent van Gogh en westerse kunst uit de periode van circa 1830 tot 1914;
- een actief onderzoeks- en publicatieprogramma, gebaseerd op deze verzamelingen;
- een programma van tentoonstellingen in het museum en elders dat de reikwijdte en aantrekkingskracht van de vaste presentatie en het museum vergroot en versterkt;
- een educatief programma dat tegemoet komt aan de behoeften van een breed publiek.

Inleiding directie

Het Van Gogh Museum is een toonaangevend, internationaal bekend kunstmuseum.

Onze missie weerspiegelt de ambitie om een dynamisch, levendig en toegankelijk instituut te zijn. Uitgangspunt vormt de bijzondere collectie van Vincent van Gogh en van tijdgenoten.

Met onze activiteiten bereiken wij een groot publiek, voor een belangrijk deel buitenlandse toeristen, maar ook veel bezoekers uit Amsterdam en uit Nederland.

Met twee grote tentoonstellingen en een reeks van kleinere, maar daarom niet minder spannende presentaties was 2008 wederom een actief tentoonstellingsjaar. De grote voorjaarsexpositie gewijd aan John Everett Millais, een samenwerkingsverband met Tate Britain in Londen, bood het Nederlandse publiek voor het eerst de gelegenheid om kennis te maken met de belangrijkste schilder van het Engelse genootschap der Prerafaëlieten en de meest succesvolle Britse kunstenaar uit de tweede helft van de 19de eeuw. De tentoonstelling was in vele opzichten grensverleggend te noemen. Om Millais naar het heden te trekken en zo zijn blijvende betekenis voor de huidige tijd te benadrukken, organiseerde het Van Gogh Museum de fotopresentatie *Me, Ophelia*, met foto's van onder anderen Rineke Dijkstra, Hellen van Meene en Inez van Lamsweerde & Vinoodh Matadin, en de performance *Lente* van theatermaker Olivier Provily op de Van Gogh Museum Vrijdagavond. Ook werd gebruikgemaakt van nieuwe vormen van informatieoverdracht, zoals een podcast met een Poëzie Route bij de tentoonstelling. In Museum Mesdag in Den Haag, sinds 1990 onder beheer van het Van Gogh Museum, was gelijktijdig de thematisch verwante tentoonstelling *Vluchten in schoonheid* te zien. Hierin werd voor het eerst uitvoerig ingegaan op de invloed van de Prerafaëlieten op Nederlandse kunstenaars. Door de programma's inhoudelijk op elkaar af te stemmen, werden krachten gebundeld en ontving het Haagse museum de eerste maanden van het jaar ruim 7.500 bezoekers. Dit is bijna een verdubbeling ten opzichte van dezelfde periode in 2007.

Een zeer goed resultaat boekte in de tweede helft van het jaar *125 grote liefdes*, de jubileumtentoonstelling naar aanleiding van het 125-jarig bestaan van de Vereniging Rembrandt. Gastconservator Peter Hecht selecteerde ruim 125 topaankopen, die voor de gelegenheid uit meer dan 30 verschillende Nederlandse musea bijeen werden gebracht, en beschreef op beeldende wijze de verwervingsgeschiedenis in de bijbehorende publicatie. Wim Crouwel maakte het fraaie tentoonstellingsontwerp, dat verrassende combinaties opleverde. Tijdens de tentoonstelling werd nog een 126ste liefde toegevoegd: een kinderstoel van Gerrit Rietveld uit 1921, aangekocht door het Stedelijk Museum Amsterdam en het Centraal Museum Utrecht met steun van de Vereniging Rembrandt. Nadat H.M. de Koningin de feestelijke opening had opgeluisterd, bezochten bijna 300.000 mensen deze tentoonstelling, die buitengewoon enthousiast werd ontvangen en vele Nederlandse bezoekers trok. De Vereniging Rembrandt steunt het Van Gogh Museum al jarenlang bij de aankoop van belangrijke aanwinsten voor zijn collectie. Wij zijn dan ook bijzonder verheugd aan dit unieke project te hebben meegewerkt.

Naast de grotere tentoonstellingen in de tentoonstellingsvleugel vormden ook de kleinere presentaties in het Rietveldgebouw een belangrijk onderdeel van ons programma. In 2008 waren dat er negen, een uitzonderlijk hoog aantal: vijf met werk uit de vaste collectie en vier in samenwerking met de collega-musea aan het Museumplein. Tijdens de renovatie van hun gebouwen zijn het Rijksmuseum en het Stedelijk Museum jaarlijks terugkerende gasten in het Van Gogh Museum met presentaties uit hun collectie. De samenwerking met het Stedelijk Museum werd verder geïntensiveerd met de exposities *Malevich* en *Expressionisten en Fauvisten*, waarin topstukken uit de schilderijencollectie van het Stedelijk Museum getoond werden. De tweede expositie moest helaas voortijdig worden gesloten vanwege een optreden lekkage in het Rietveldgebouw. Ook met het Rijksmuseum was het afgelopen jaar sprake van een bijzondere samenwerking: in het voorjaar nam het Van Gogh Museum deel aan de presentatie *Vincent van Gogh: De natuur van dichtbij* in de Rijksmuseum-dependance op Schiphol, met acht schilderijen uit de collectie die Van Goghs benadering van de natuur centraal stellen.

Deze projecten benadrukken het belang dat het Van Gogh Museum hecht aan een goede samenwerking tussen de culturele instellingen aan het Museumplein. In diezelfde geest verleenden wij in 2008 onze medewerking aan het ontwikkelen van de visie van de gemeente en het stadsdeel Oud-Zuid voor de renovatie van het Museumplein, die op 16 december 2008 werd gepresenteerd, en ook de samenwerking met Het Concertgebouw werd gecontinueerd. Om de alliantie met andere partners in de stad verder kracht bij te zetten, vormde de tentoonstellingsvleugel van het Van Gogh Museum in de zomer het

decor van een stadsbreed lichtproject van de Japanse kunstenaar Ryoji Ikeda, geïnitieerd door de Dream Amsterdam Foundation.

Door middel van een actief aankoopbeleid, gericht op elementen uit Van Goghs oeuvre die in de collectie ondervertegenwoordigd zijn, maar ook op het werk van zijn tijdgenoten en directe navolgers, streeft het Van Gogh Museum ernaar om zijn collectie steeds verder te versterken. In het voorjaar van 2008 konden wij de collectie verrijken met een belangrijk schilderij, *De Seine bij Nanterre* van Maurice de Vlaminck uit circa 1907, een bijzonder fraaie aankoop waarin de invloed van Vincent van Gogh op latere kunstenaars, in dit geval de vroeg-20ste-eeuwse schildersgroep de *Fauves*, duidelijk zichtbaar is. Voor deze aankoop ontvingen wij steun van de Mondriaan Stichting, het vsbfonds en de Vereniging Rembrandt. De BankGiro Loterij stond garant voor ruim de helft van de aankoopprijs. Dit bedrag kon worden gehaald uit de bijdrage die het Van Gogh Museum, het Rijksmuseum, het Mauritshuis en het Kröller-Müller Museum als vaste beneficiënten jaarlijks gezamenlijk van deze belangrijke begunstiger ontvangen, in 2008 maar liefst € 7.591.717. De financiële steun van de Nederlandse cultuurloterij stelt het Van Gogh Museum al sinds 1998 in staat om grote aankopen te doen en we zijn dan ook bijzonder verheugd met de in 2008 toegezegde verlenging van de samenwerking met de BankGiro Loterij voor de komende vijf jaar.

Het aantrekken van bruiklenen vormt naast de aanwinsten een belangrijk onderdeel van ons collectiebeleid. In het verslagjaar ontvingen wij door bemiddeling van Ten Haaf Projects, Amsterdam, het schilderij *Het dorp Les Sablons* van Alfred Sisley, en van het Museum of Fine Arts in Boston twee schilderijen van Jean-François Millet, *De rand van het gehucht Gruchy* en *Schapen scheren*. Wij zijn de bruikleengevers zeer dankbaar voor deze tijdelijke verrijking van onze collectie.

Het Van Gogh Museum doet al jarenlang wetenschappelijk onderzoek met als doel de kunst van Van Gogh en zijn tijdgenoten voor een zo groot mogelijk publiek toegankelijk te maken en zich verder te ontwikkelen tot een kenniscentrum over Van Gogh. Twee belangrijke projecten in het onderzoeksprogramma zijn het Brievenproject en het bestandscatalogusproject. In 2008 heeft een team van medewerkers en externe partijen hard gewerkt aan de voorbereiding van de lancering van de nieuwe Brieveneditie, de publicatie van de complete correspondentie van Vincent van Gogh, die in oktober 2009 mag worden verwacht. Ook is in 2008 het manuscript voor het tweede deel van de bestandscatalogus *Schilderijen*, over Van Goghs Antwerpse en Parijse periode, grotendeels afgerond; dit wordt naar verwachting in 2010 gepubliceerd.

De schilderijen met zonnebloemen behoren tot de bekendste werken van Vincent van Gogh. Reden voor het Van Gogh Museum om hier

eens een aparte publicatie aan te wijden in de populaire *Van Gogh in focus*-reeks, een serie publieksvriendelijke boeken over het leven en werk van Vincent van Gogh. *Van Gogh en de zonnebloemen*, geschreven door onderzoeksconservator Louis van Tilborgh, verscheen in juni 2008 in zes talen en vindt sindsdien gretig aftrek bij het Van Gogh Museum-publiek. Tot onze grote vreugde gaf *The New York Times* de publicatie eind 2008 een plek in zijn selectie kunstboeken van ‘the most notable volumes published this year’.

In 2008 is een start gemaakt met het digitaliseren van de collectie ten behoeve van het ontwikkelen van een kwalitatief hoogwaardig beeldenbestand. Twee projecten zijn reeds afgerond. Met subsidie van Metamorfoze – het nationale programma voor behoud van het papieren erfgoed – zijn de brieven van Vincent van Gogh, defamiliecorrespondentie, familiefoto’s en andere documenten uit het Van Gogh-Museum-archief opgenomen. De inhoud en fysieke staat van deze unieke en kwetsbare collectie, door Metamorfoze als ‘de belangrijkste papieren collectie van Nederland’ beschouwd, is daarmee voor de toekomst vastgelegd in hoogwaardige en betrouwbare kopieën. Daarnaast werd de Bongercollectie digitaal gefotografeerd, deze bestaat uit 107 voorwerpen, waaronder 50 werken van Odilon Redon, bijna evenveel werken van Emile Bernard en 8 werken van andere kunstenaars. In het voorjaar van 2009 is de collectiecatalogus verschenen waarin deze werken worden afgebeeld en beschreven.

Werd in het Jaarverslag 2007 reeds gesignaleerd dat de wereldwijde aantrekkingskracht van Van Gogh getuige de enorme bezoekersaantallen in het Seoul Museum of Art (SeMA) voor *Van Gogh: Voyage into the Myth* nog steeds fenomenaal is, eind 2008 sloeg de Albertina in Wenen alle Oostenrijkse records met de tentoonstelling *Van Gogh: Gezeichnete Bilder*. Ruim 580.000 bezoekers vonden tussen 5 september en 8 december hun weg naar deze tentoonstelling die de relatie tussen Van Goghs teken- en schilderwerk belichtte. Voor deze grootste Van Gogh-tentoonstelling sinds 1990 (140 schilderijen en tekeningen) leverde het Van Gogh Museum zijn grootste bruikleen ooit (69 werken). Daarnaast was het museum mede verantwoordelijk voor het wetenschappelijk concept.

Tegelijkertijd met de tentoonstelling in Wenen was in New York *Van Gogh and the Colors of the Night* te zien, het eerste samenwerkingsproject tussen het Van Gogh Museum en The Museum of Modern Art (MoMA). De expositie, die in 2009 in iets uitgebreidere vorm in Amsterdam is georganiseerd, focust op de avond- en nachtscènes die Van Gogh tekende en schilderde. Ook voor deze tentoonstelling was het wetenschappelijk concept voor een belangrijk deel in handen van het Van Gogh Museum. In New York trok de tentoonstelling tussen 21 september 2008 en 5 januari 2009 ruim 400.000 bezoekers. Met prachtige bruik-

lenen uit onder andere New York (*De sterrennacht*) en Parijs (*De sterrennacht boven de Rhône*) verwacht ook het Van Gogh Museum een succesvolle presentatie. De tentoonstelling wordt in Amsterdam mogelijk gemaakt door het hoofdsponsorschap van KPN.

Een van onze belangrijke bruikleengevers is de Vincent van Gogh Stichting, die eigenaar is van het grootste gedeelte van de collectie van dit museum en die onze tentoonstellingen en vele andere projecten in de loop van het jaar royaal heeft ondersteund. De genereuze bijdrage die wij jaarlijks van de BankGiro Loterij mogen ontvangen voor aanwinsten is reeds genoemd. Dankzij de steun die het museum van de Rabobank ontvangt, kunnen wij de Van Gogh Museumbus laten blijven rijden en onze vrijdagavondopenstelling realiseren. Ook de samenwerking met onze *Partner in Science* Shell in het kader van het onderzoeksproject over de atelierpraktijken van Van Gogh en zijn tijdgenoten is in 2008 onverminderd doorgegaan. Al deze partners willen wij graag van harte danken voor hun steun, die in het afgelopen jaar wederom een essentiële bijdrage is geweest aan het succes van het Van Gogh Museum.

In 2008 heeft het museum 1.474.816 bezoekers ontvangen. Met dergelijke aantallen is het Van Gogh Museum al jaren het best bezochte museum van Nederland. Ondanks dit uitstekende resultaat moet echter ook het Van Gogh Museum rekening houden met de gevolgen van de mondiale recessie en de financiële crisis. Het museum is immers zeer afhankelijk van inkomend toerisme en de verwachtingen in die sector zijn ongunstig voor het komende jaar. Ondanks deze negatieve berichten handhaven wij een van de meest ambitieuze tentoonstellingsprogramma's van de afgelopen jaren: met *Van Gogh en de kleuren van de nacht* in het voorjaar en de afronding van het Brievenproject – met een bijbehorende tentoonstelling – in het najaar van 2009 verwacht het museum wederom een groot publiek te kunnen bereiken.

Om de organisatie verder te ontwikkelen en op een professionelere en meer transparante en efficiënte manier te laten functioneren, heeft het Van Gogh Museum in 2008 het Organisatieontwikkeltraject in gang gezet. Iedereen in het museum is hierbij betrokken en alles is erop gericht om de onderlinge samenwerking te versterken, door taken en bevoegdheden duidelijk te formuleren, de gelijktijdig lopende projecten juist af te stemmen en het projectmatig werken middels trainingen en workshops te bevorderen. Het Organisatieontwikkeltraject is een uitvloeisel van het in 2008 gelanceerde Strategisch plan 2009–2014 van het Van Gogh Museum, dat de komende vijf jaar als leidraad voor ons beleid en onze activiteiten zal dienen. In dit plan zijn een nieuwe missie, visie en een aantal strategische doelstellingen geformuleerd.

Het nieuwe Strategisch plan is de directe aanleiding geweest voor uitbreiding van de afdeling fondsenwerving. Het takengebied van de afdeling is opgesplitst in corporate en particuliere fondsenwerving.

Een verder onderdeel van de ontwikkeling van het Van Gogh Museum is ons streven om de visuele stijl van het museum meer helder en eenduidig te krijgen. Om dit te bereiken is in 2007 het project Huisstijl & Huisstijlmanagement opgestart. Dit leidde in 2008 tot diverse richtlijndocumenten en een nieuwe organisatorische inbedding van de bijbehorende activiteiten.

Tijdens de zomer onderging de tentoonstellingsvleugel verbouwingswerkzaamheden. In deze periode was er daarom geen programmering in dat gebouw. De werkzaamheden zijn naar tevredenheid gerealiseerd. Op 19 mei 2008 sloot Museum Mesdag zijn deuren vanwege een intensieve interne verbouwing. Het museum verbetert onder andere de klimaatinstallatie en de verlichting.

Met de overname van 't Lanthuys bv door Van Gogh Museum Enterprises bv in mei 2008 is een belangrijke eerste stap gezet in het groeperen van de commerciële activiteiten van het museum. Nu wordt zowel de winkel op het Museumplein als de winkel in het museum door het Van Gogh Museum beheerd.

In de nacht van 31 mei op 1 juni 2008 is Anne d'Arnoncourt op 64-jarige leeftijd overleden. Anne was sinds 1982 directeur van het Philadelphia Museum of Art en maakte deel uit van de eerste Raad van Toezicht van het Van Gogh Museum. Met haar overlijden verliezen wij niet alleen een bevlogen vakgenote, maar ook een zeer toegewijde vriendin van ons museum.

Ronald de Leeuw, die van 1986 tot eind 1996 directeur was van het Van Gogh Museum, nam in 2008 afscheid als hoofddirecteur van het Rijksmuseum. Ter gelegenheid daarvan heeft het Van Gogh Museum als eerbetoon aan zijn voormalige directeur in juni de *Ronald de Leeuw Onderzoeksbeurs* ingesteld. Deze jaarlijks met €5.000,- gedoteerde werkbeurs is bestemd voor jonge talentvolle afgestudeerde kunsthistorici om onderzoek te doen naar 19de-eeuwse kunst.

2008 was voor het Van Gogh Museum weer een bijzonder actief jaar met een veelvoud aan activiteiten. Daarbij kunnen wij niet voldoende benadrukken hoe belangrijk een ervaren en toegewijde staf is om dergelijke plannen en ambities te realiseren. Wij willen dan ook graag alle medewerkers van het Van Gogh Museum en het Museum Mesdag van harte bedanken voor hun enthousiasme, ideeën en grote inspanningen. Gezien de veranderende economische omstandigheden in de wereld en het ambitieuze programma dat wij voor 2009 hebben voorgelegd, zal het komende jaar een aantal uitdagingen met zich brengen. Wij vertrouwen erop dat wij ook in dit jaar op de passie en inzet van onze medewerkers mogen bouwen om onze gezamenlijke doelen te bereiken.

Axel Rüger
Directeur

Rik van Koetsveld
Zakelijk directeur

Missie: 'het verwerven, beheren en behouden van verzamelingen van werk van Vincent van Gogh en westerse kunst uit de periode van circa 1830 tot 1914.'

Museumcollectie

De kern van de vaste collectie van het Van Gogh Museum wordt gevormd door de werken van Vincent van Gogh en zijn tijdgenoten (periode 1830–1914), vele in permanent bruikleen van de Vincent van Gogh Stichting. Het museum beschouwt het beheren, conserveren en presenteren van deze werken als een kerntaak, maar streeft er ook naar een breed overzicht te tonen van de westerse kunst uit de 19de en begin 20ste eeuw. Daartoe is er een actief aankoopbeleid van vooraanstaande werken waarmee bestaande lacunes worden gevuld, en tegelijkertijd nieuwe gebieden worden verkend.

Schilderijen In 2008 konden twee aandachtsgebieden in de collectie worden versterkt met belangrijke aanwinsten. Tot dan toe kon de invloed van Van Gogh op de moderne kunst van de vroege 20ste eeuw niet erg overtuigend worden getoond; alleen Kees van Dongens *Portret van Guus* was daarvan een sterk voorbeeld, maar in 2008 (de aankoop vond feitelijk in 2007 plaats, maar werd pas in 2008 afgerond) werd daar het werk van een andere fauvist aan toegevoegd: *De Seine bij Nanterre* van Maurice de Vlaminck. De Vlaminck schilderde dit werk omstreeks 1906–07. De kunstenaar hield vast aan de figuratieve traditie, maar hij bracht een nieuwe onrust in het landschap door de dynamische compositie, het pure kleurgebruik en de uitgesproken, haast driedimensionale verfstreken. Het felle, primaire kleurgebruik – zelfs in de schaduwpartijen –, de complementaire contrasten en de haast schematische weergave van de voorstelling passen in De Vlamincks streven naar de 'purificatie' van het landschap.

Het collectieplan 2006–2009 bestempelt de schilderijen van de Nabis en de kunstenaars van Pont-Aven tot bijzonder aandachtsgebied, want de collectie heeft in dat opzicht nog weinig te bieden. Met de verwerving van *Montmartre in de regen* (1897) van Pierre Bonnard is een belangrijke stap gezet. Het schilderij werd gerestaureerd en in mei 2009 officieel gepresenteerd. Bonnard was tot dusver in de collectie vertegenwoordigd met een grote groep prenten, maar geschilderd werk van

Maurice de Vlaminck, *De Seine bij Nanterre*, 1906-07, olieverf op doek, 60 x 73 cm. Aangekocht met steun van de BankGiro Loterij, de Mondriaan Stichting, de Vereniging Rembrandt (mede dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds) en het vsbfonds

Pierre Bonnard, *Montmartre in de regen*, 1897, olieverf op papier, paneel, 69,8 x 94,9 cm. Aangekocht met steun van de BankGiro Loterij, de Vereniging Rembrandt (mede dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds) en het vsbfonds.

Eugène Isabey, *De kust bij Saint-Enogat dichtbij Saint-Malo*, 1852, houtskool en dekkende waterverf op papier, 23,5 x 31,5 cm

zijn hand ontbrak. Voor dit stemmige avondgezicht, geschilderd in Bonnards typerende losse toets, zijn enkele nauw verwante prenten aan te wijzen (alle in de collectie vertegenwoordigd), en de schatplichtigheid aan de Japanse grafiek is evident.

Uit een particuliere collectie kon het museum een klein schilderij van Isaac Israëls aankopen. Het is een portret van de oprichter van het museum, Vincent Willem van Gogh, op drie- à vierjarige leeftijd. Vincent Willems moeder, Jo van Gogh-Bonger, was bevriend met Israëls. Tegelijk met het schilderijtje werd een tekening van Israëls met hetzelfde onderwerp verworven.

Tekeningen Van Anton Mauve, aangetrouwde neef en kortstondige leermeester van Vincent Van Gogh, werd een zelfportret verworven.

Vanwege Van Goghs grote bewondering voor het werk (en de persoon) van Jean-François Millet wil het Van Gogh Museum een representatieve kleine verzameling van diens werk realiseren. In 2008 werd een in zwart krijt uitgevoerd portret van een bebaarde man aangekocht.

De collectie werken op papier van de Nabis-kunstenaars vond verdere uitbreiding dankzij de aankoop van een tekening van Ker-Xavier Rousset, *Twee baadsters*.

Dankzij een schenking van Jaap Brouwer werden zes portretschetsen van Henri Somme en een pentekening van Felician von Myrbach-Rheinfeld, *Arbeiders met paarden en trekschuit*, aan de collectie toegevoegd.

Charles-Marie Dulac, *Le cantique des créatures* (1-9), 1894, album met negen kleuren-lithografieën, 66 x 50,7 cm

Prenten Bij het verzamelen van prenten ligt de focus op de periode 1890-1905, en de verzameling werd in lijn daarmee aangevuld met werken uit de jaren 1890: litho's van Théophile Steinlen, een houtsnede van Félix Vallotton, en een album met verrassende kleurenlithografieën van de wat minder bekende Charles-Marie Dulac. Een zeer welkome aanvulling was het door Christopher Drake geschonken aankondigingsaffiche van Toulouse-Lautrec voor zijn serie litho's *Elle*. Deze belangrijke serie werd in 2006 door de Vincent van Gogh Stichting voor de collectie verworven. Zie voor een volledig overzicht van de aanwinsten bijlage, p. 79.

Bruiklenen Versterking van de collectie vindt niet alleen plaats door aankopen, maar ook op een meer tijdelijke basis dankzij bruiklenen. Voor de jaarlijkse bruikleenuitwisseling met de National Gallery in Londen kreeg het Van Gogh Museum de beschikking over Auguste Renoirs meesterwerk *De skiff*. Het Boston Museum of Fine Arts gaf Jean-François Millets *De rand van het gehucht Gruchy* en *Schapen scheren* in bruikleen. Dankzij de bruiklenen van het Museum of Fine Arts is het Van Gogh Museum al enige jaren in staat de werken van deze voor Van Gogh zo belangrijke meester een plaats te geven in de permanente opstelling.

Door bemiddeling van Ten Haaf Projects kreeg de collectie versterking door een charmant doek van Alfred Sisley, *Het dorp Les Sablons*, uit 1885, uit een particuliere collectie. De Triton Foundation stelt voor langere tijd Van Goghs meesterlijke grote bloemstillevens *Vaas met korenbloemen en klaprozen* uit 1886 beschikbaar.

Ker-Xavier Roussel, *Onder een boom zittende nimf*, 1897-9, kleurenlithografie en krijt op papier, 34,2 x 44,8 cm

Honoré Daumier, *Quand sonnent quatre heures*, 1852, lithografie, 34,2 x 26,5 cm

Anton Mauve, *Zelfportret*, datum onbekend, waterverf op papier, op karton geplakt, 41,5 x 29,5 cm

Jean-François Millet, *Studie van de kop van een bebaarde man*, ca. 1847-48, zwart krijt op papier, 39,5 x 27,7 cm

Restauratie De werkzaamheden in het restauratieatelier stonden in belangrijke mate in het teken van conservering en onderzoek (mede als voorbereiding voor restauraties). Omdat het Museum Mesdag zijn deuren sloot voor renovatie moest de collectie het pand verlaten. Dit vergde veel en intensieve begeleiding van de verantwoordelijke restaurator en andere medewerkers.

Het *Zelfportret* van Armand Guillaumin werd gerestaureerd. Het werk werd ontdaan van zijn oude vernis en retouches. Er werd geen nieuw vernis aangebracht om het matte verfoppervlak – zoals impressionisten als Guillaumin dat prefereerden – goed tot zijn recht te laten komen, en er werden nieuwe retouches aangebracht. Verder werd er een begin gemaakt met de behandeling van Bonnard's *Montmartre in de regen*, die in 2009 voltooid wordt.

Tekeningen en prenten In verband met de presentatie in 2009 van de in 1996 verworven collectie van Andries Bongers voltooide Lingbeek Papierrestauratie de laatste behandelingen van de werken op papier daaruit. Het ging om 28 werken, vooral van Odilon Redon en Emile Bernard. De behandelingen betroffen het verwijderen van oude reparaties en van papier en lijmresten van oude inlijstingen, het repareren van scheuren en ontbrekende delen, het retoucheren van oude beschadigingen en het margeren met Japans papier.

Tevens werden van 22 tekeningen uit de Bongers-collectie de originele lijsten aangepast om de werken volgens museale normen te kunnen inlijsten en presenteren.

Objecten In 2006 verwierf het Museum Mesdag een kamerscherm dat Mesdags zwager Sam van Houten in 1907 cadeau had gekregen voor zijn 70ste verjaardag. Het houten scherm bevat onder meer prenten van de hand van Barbara van Houten, en was afgewerkt met zijde. Aan de behandeling, die in 2008 werd voltooid, kwamen daarom restauratoren uit drie disciplines (meubel, papier, textiel) te pas.

Missie: 'een actief onderzoeks- en publicatieprogramma, gebaseerd op de verzamelingen van werk van Vincent van Gogh en zijn tijdgenoten aan publiek en wetenschap beschikbaar te stellen middels tentoonstellingen, publicaties en educatieve programma's. Kernwoorden daarbij zijn: kwalitatief hoogstaand, creatief en innovatief, toegankelijk en zichtbaar. Het museum ontplooit talrijke (onderzoeks)activiteiten en beschikt over een gespecialiseerde bibliotheek op het gebied van de beeldende kunst uit de periode 1800–1920 en een goed geoutilleerde documentatie die informatie over de verzamelgebieden verzamelt, beheert en aan het publiek ter beschikking stelt.'

Onderzoek

Het Van Gogh Museum stimuleert een actief onderzoeksprogramma, gebaseerd op de verzamelingen, met het doel kennis van het leven en werk van Vincent van Gogh en zijn tijdgenoten aan publiek en wetenschap beschikbaar te stellen middels tentoonstellingen, publicaties en educatieve programma's. Kernwoorden daarbij zijn: kwalitatief hoogstaand, creatief en innovatief, toegankelijk en zichtbaar. Het museum ontplooit talrijke (onderzoeks)activiteiten en beschikt over een gespecialiseerde bibliotheek op het gebied van de beeldende kunst uit de periode 1800–1920 en een goed geoutilleerde documentatie die informatie over de verzamelgebieden verzamelt, beheert en aan het publiek ter beschikking stelt.

In 2008 is nadrukkelijk gewerkt aan de verdere versteviging van de reputatie van het Van Gogh Museum als internationaal kennis- en onderzoekscentrum, onder meer door voor de nabije toekomst een nieuw, samenhangend onderzoeksprogramma te ontwikkelen en een bredere bekendheid over de onderzoeksactiviteiten te bevorderen. Het onderzoek richt zich primair op het leven en werk van Van Gogh, de collecties en de inhoudelijk verwante context daarvan. Tegelijkertijd worden ontwikkelingen op materiaal-technisch onderzoeksgebied en aanverwante gebieden nauwgezet gevolgd en waar nodig geïnitieerd. Ook meer algemene kennis- en theorievorming wordt niet uit het oog verloren. Verder kenmerkt het onderzoek zich door intensieve samenwerking met (inter)nationaal erkende onderzoeksinstituten en partners als Shell Nederland, het Instituut Collectie Nederland (Amsterdam), de Universiteit van Amsterdam, het Courtauld Institute (Londen) en de Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis.

Onderzoeksprojecten Het onderzoek naar het leven en werk van Van Gogh concentreert zich op drie programma's: het Brievenproject, de reeks bestandscatalogi van werken van Van Gogh in de collectie van het Van Gogh Museum, en het onderzoek naar de atelierpraktijk van Van Gogh en zijn kring. Daarnaast wordt deelgenomen aan tentoonstellingsprojecten en aan

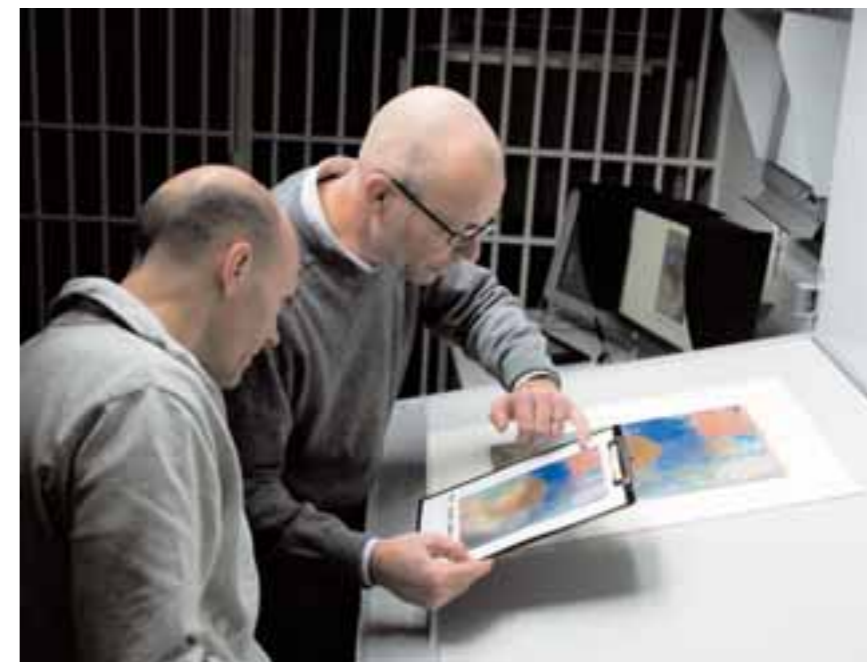

initiatieven op het gebied van materiaal-technisch onderzoek en digitale analyse van kunstwerken.

Brievenproject Sinds eind 1994 werkt het Van Gogh Museum samen met het Huygens Instituut (Den Haag) aan de publicatie van de complete correspondentie van Van Gogh. In 2007 is de daadwerkelijke productie gestart van zowel een wetenschappelijke digitale editie als een zesdelige volledig geïllustreerde boekeditie (in drie talen), die door het Mercatorfonds (Brussel) wordt uitgegeven. De presentatie van deze beide edities middels een unieke tentoonstelling staat voor het najaar van 2009 gepland.

Bestandscatalogi In 2008 is het manuscript van de schilderijencatalogus over de periode in Antwerpen en Parijs (1885–1888) grotendeels afgerond; naar verwachting zal deze catalogus in 2010 gepubliceerd worden. Verder is er een begin gemaakt met het materiaal-technische onderzoek naar Van Goghs schilderijen uit de periode in Arles, Saint Rémy en Auvers.

Atelierpraktijk In het in 2003 gestarte project *Van Goghs atelierpraktijk in context* verricht het Van Gogh Museum in nauwe samenwerking met het Instituut Collectie Nederland, Shell Nederland en het Courtauld Institute (Londen) diepgravend onderzoek naar de werkwijze van Van Gogh en zijn tijdgenoten. Tevens wordt nagegaan waar de kunstenaar zijn kennis en ideeën omtrent de schilderspraktijk opdeed. In 2008 is het onderzoeksplan aangepast. Dit veelomvattende onderzoek wordt in het najaar van 2012 in een wetenschappelijke catalogus beschreven en in een uitgebreide tentoonstelling gepresenteerd.

Externe projecten Medewerkers van de afdelingen Onderzoek en Collecties werken regelmatig samen met (inter)nationale partners bij de realisatie van onderzoeks- en tentoonstellingsprojecten. In 2008 zijn onder meer wetenschappelijke bijdragen geleverd aan de tentoonstelling *Van Gogh and the Colors of the Night* in het Museum of Modern art in New York (21 september 2008 t/m 5 januari 2009), de Van Gogh-tentoonstelling in het Albertina in Wenen van 5 september t/m 8 december 2008 en de tentoonstelling *Van Gogh: Voyage into the Myth*, in het Seoul Museum of Art van 23 november 2007 t/m 16 maart 2008.

Van Gogh Studies De wetenschappelijke serie *Van Gogh Studies* biedt een internationaal podium voor het onderzoek naar de laat-19de-eeuwse West-Europese kunstgeschiedenis. De bijdragen richten zich op het leven en werk van Vincent van Gogh en tijdgenoten. Zij zijn geschreven vanuit verschillende invalshoeken en bieden een rijk geschakeerd beeld van het vakgebied. In 2008 is deel 2 in de serie, *Van Gogh: A Literary Mind* van auteur Wouter van der Veen, in productie genomen. Dit boek verschijnt in januari 2009.

Van Gogh Museum Visiting Scholar in 19th-Century Art In samenwerking met de Universiteit van Amsterdam nodigt het Van Gogh Museum sinds 2007 jaarlijks een eminent onderzoeker uit om ter bevordering van het vakgebied een lezing en een seminar te verzorgen voor studenten en collega's. In april 2008 gaf professor Patricia Mainardi (Graduate Center, City University of New York) een inspirerend seminar over *Word and Image: Broadsheets, Caricature, Comics, Illustration, 1780–1900*.

Studiedagen en symposia Het Van Gogh Museum organiseerde op 22 februari 2008 in samenwerking met de Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis een geslaagde bijeenkomst over *Het kunsthistorisch tijdschrift*. Op 20–21 oktober vond in het museum de tweede *International Workshop on Image Processing for Artist Identification* plaats met een keur aan (inter)nationale gasten. Medewerkers van het Van Gogh Museum gaven op verschillende symposia acte de présence.

Zondaglezingen In 2008 gaven verscheidene onderzoekers, conservatoren en restauratoren interessante presentaties in het kader van de Van Gogh Museum zondaglezingen. Deze lezingen op iedere eerste zondag van de maand zijn gratis toegankelijk voor bezoekers van het museum, en zijn een groot succes.

Bibliotheek en documentatie In 2008 vierde de bibliotheek haar 40-jarig bestaan. In mei stond de bibliotheek van het Van Gogh Museum centraal in de programmering van *Een stad vol boeken, verborgen schatten in beeld* van Amsterdam Wereldboekenstad. In dit kader werd de tentoonstelling *Schatten uit de bibliotheek van het Van Gogh Museum* georganiseerd. Ook werden ontvangsten in de bibliotheek georganiseerd en werden rondleidingen door de tentoonstelling gegeven.

De bibliotheek registreerde 615 aanwinsten. Tevens werd gestart met de retrospectieve invoer van de onderwerpsontsluiting van de boeken die vóór 1990 waren aangeschaft.

In het kader van het project *Van Goghs atelierpraktijk in context* zijn 19de-eeuwse en vroeg 20ste-eeuwse boeken over anatomie en over schilder- en tekentechnieken verworven, zoals *Field's Chromatography: a treatise on colours and pigments for the use of artists*, London, 1885. De bibliotheek van het Rijksmuseum schonk onze bibliotheek dubletten afkomstig van de voormalige tekenschool. Hierdoor verkreeg de bibliotheek onder meer tekenhandleidingen en boeken over fysionomie, proportieel en over perspectief. Van Martien Versteeg van de Universiteit van Amsterdam ontving de bibliotheek een fraaie aanvulling op de collectie 19de-eeuwse veilingcatalogi. Het betreft een grote verzameling Nederlandse catalogi van kunstveilingen uit de periode 1770 tot en met 1884. In de bijlage op p. 79 staan andere bijzondere aanwinsten vermeld.

Missie: 'een actief onderzoeks- en publicatieprogramma, gebaseerd op de verzamelingen van werk van Vincent van Gogh en westerse kunst uit de periode van circa 1830 tot 1914.'

Publicaties

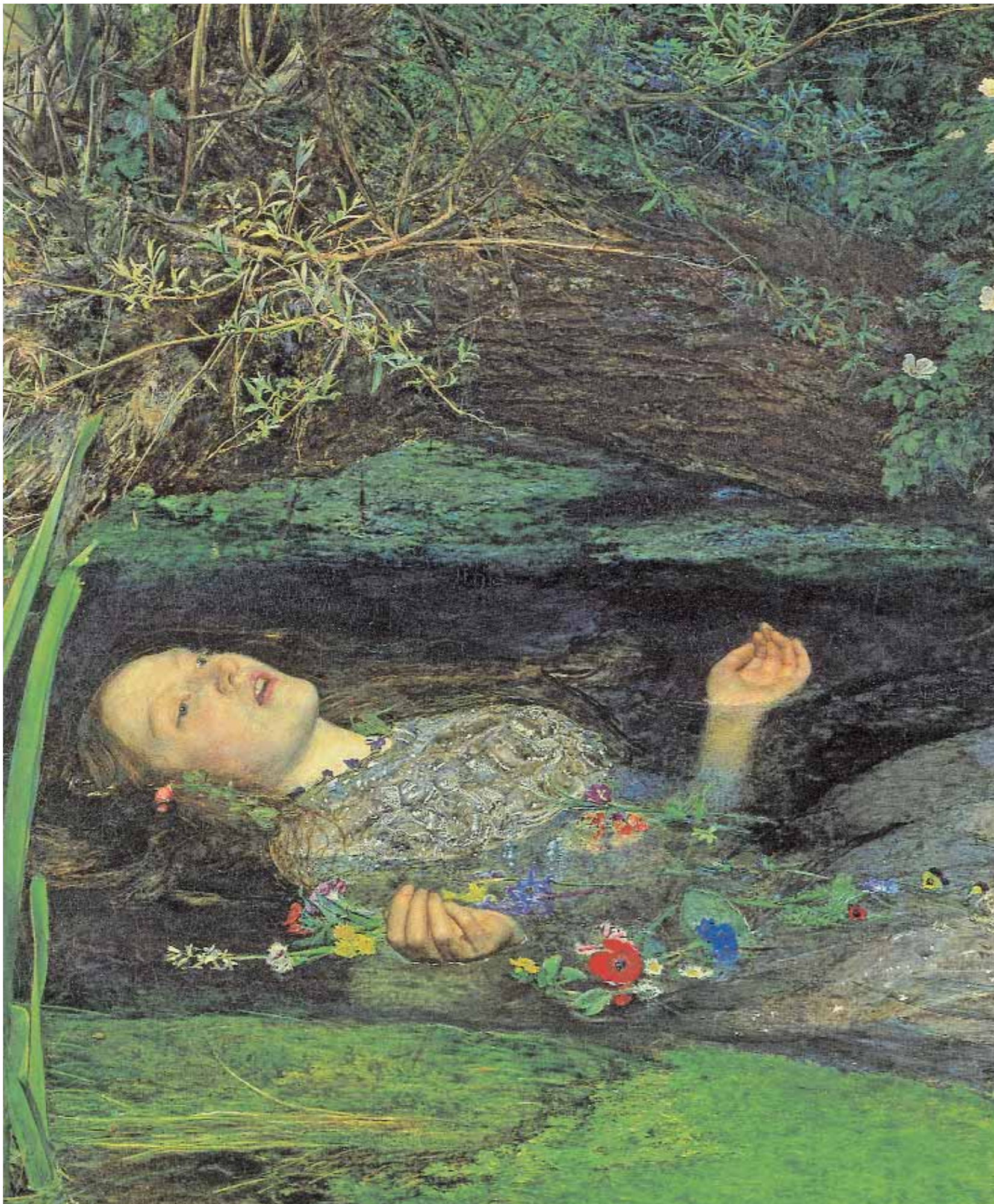
Het Van Gogh Museum wil met een actief en aantrekkelijk boekenprogramma de vele liefhebbers van Vincent van Gogh en zijn 19de-eeuwse tijdgenoten kennis en inspiratie bieden, en Van Goghs leven en werk ontsluiten. Daartoe publiceert het museum een gevarieerd aanbod van boeken over Van Gogh en de 19de-eeuwse kunst, maar ook wetenschappelijke uitgaven en tentoonstellingscatalogi, die in meerdere talen, en in samenwerking met gerenommeerde uitgevers, internationaal worden verspreid.

Internationale museale samenwerking 2008 stond voor de museumpublicaties in het teken van de samenwerking met musea in het buitenland zoals de Tate en National Gallery in Londen en het MoMA in New York. Uitgeefconcepten werden gedeeld en boeken samen gepubliceerd. Het bracht een inspirerende en uitdagende uitwisseling van ideeën en ervaringen tot stand, resulterend in internationale en intermuseale publicaties die op verschillende continenten hun weg naar het publiek vonden.

John Everett Millais Het succes van de tentoonstelling over de Engelse societyschilder John Everett Millais werd weerspiegeld in de succesvolle gelijknamige museumpublicatie. Van het boek met Millais' oogstrelende *Ophelia* op het omslag, dat in samenwerking met Tate Londen werd gepubliceerd, gingen meer dan 6.000 stuks in het Nederlands en Engels over de toonbank.

Van Gogh in focus Aan deze reeks met compacte boekjes werd het langverwachte deel over Van Goghs zonnebloemen toegevoegd. Louis van Tilborgh beschrijft wat de zonnebloemen voor Van Gogh betekenden en hoe de kunstenaar het thema steeds weer heeft opgepakt. Hij verwerkte het tot een icoon uitgegroeide motief in elf schilderijen, waarvan er een in het Van Gogh Museum te bewonderen is.

Ook de National Gallery in Londen bezit een versie van de *Zonnebloemen* en heeft een speciaal op de collectie aangepaste co-editie van het boek ingekocht voor verkoop in de Londense museumwinkel.

Het Seiji Togo Memorial Sompo Japan Museum of Art bezit eveneens een variant van het schilderij en steunde het Van Gogh Museum met de middelen om een Japanse versie van het boek in de markt te zetten. Het museum nam tevens 4.000 exemplaren af ter verspreiding in Japan.

Art News magazine: 'Can you write an entire book about Van Gogh and sunflowers? The author has done it in his engrossing account'.

MoMA In september verscheen *Van Gogh en de kleuren van de nacht*, de tentoonstellingscatalogus die werd geproduceerd door het Van Gogh Museum in samenwerking met het Museum of Modern Art in New York. Van Gogh had een fascinatie voor de nacht, die in zijn woorden 'kleurrijker was dan de dag'. Hoewel de tentoonstelling pas in 2009 in het Van Gogh Museum opende, werd de gehele oplage met zes taal-edities – Nederlands, Engels, Frans, Duits, Spaans en Italiaans – reeds volledig in 2008 gedrukt in een oplage van 52.000 exemplaren. Gerenommeerde internationale uitgevers als Hatje Cantz, Actes Sud, Thames and Hudson, Distributed Art Publishers, Linea d'Ombra, Amsterdam University Press en Blume stonden garant voor de wereldwijde verspreiding.

Kinderboeken Van Gogh Museum Enterprises publiceerde in 2008 twee kinderboeken: *Tim en de sterrennacht* en *Vincent van Gogh en de kleuren van de nacht (kunst-doeboek)* van de hand van Ceciel de Bie. Het Museum of Modern Art nam deze succesvolle boeken op in zijn assortiment tijdens de tentoonstelling *Van Gogh and the Colors of the Night*.

Missie: 'een programma van tentoonstellingen in het museum en elders dat de reikwijdte en aantrekkingskracht van de vaste presentatie en het museum vergroot en versterkt.'

Tentoonstellingen

Het Van Gogh Museum zorgt voor een innovatief en vooral ook verrassend programma van tijdelijke tentoonstellingen. Overeenkomstig de missie van het museum, biedt dit programma de bezoekers een gevarieerd en kwalitatief hoogstaand aanbod van kunst uit de 19de en begin 20ste eeuw, en presentaties van werken uit de eigen collectie. Bijzondere aandacht wordt geschonken aan de educatieve aspecten en de speciaal aan het onderwerp aangepaste vormgeving van de tentoonstellingen.

Tentoonstellingsvleugel

Barcelona 1900

21 september 2007

t/m 20 januari 2008

Tot en met 20 januari 2008 was de expositie *Barcelona 1900* nog te zien. Hier werd een beeld geschetst van de Catalaanse hoofdstad in de jaren 1880-1909, toen de stad een indrukwekkende architectonische gedaantewisseling onderging en artistiek en sociaal een bloeiperiode doormaakte. Toonaangevende kunstenaars als Pablo Picasso, Santiago Rusiñol en Ramon Casas, en architecten als Antoni Gaudí, Lluís Domènech i Montaner en Puig i Cadafalch waren vertegenwoordigd met vaak zelden getoonde kunstwerken en objecten. De expositie voerde de bezoeker als het ware door Barcelona, van de Ramblas via het Palau de la Música Catalana en het Hospital de Sant Pau naar Gaudí's Park Güell en de Sagrada Família. De bezoeker leerde via schilderijen, tekeningen en sculpturen, maar ook meubels, sieraden, maquettes, theaterdecors en tegeltableaus, de tumultueuze en opzienbarende ontwikkeling van de stad kennen.

John Everett Millais

15 februari t/m 18 mei 2008

John Everett Millais (1829-1896) was de belangrijkste schilder van het Engelse genootschap der Prerafaëlieten en de meest succesvolle Britse kunstenaar uit de tweede helft van de 19de eeuw. De tentoonstelling, georganiseerd in samenwerking met Tate Britain in Londen, omvatte ongeveer honderd werken en was het eerste monografische overzicht sinds 1967 en de eerste tentoonstelling sinds 1898 waarin alle aspecten van Millais' carrière aan bod kwamen. De expositie toonde de veranderingen in Millais' stijl. Van zijn meest onbeschaamd 'primitieve' en

confronterende werken tijdens de prerafaëlitische periode, tot populaire nostalgische onderwerpen, waaronder zijn geroemde societyporretten, historische figuurstukken en de sfeervolle landschappen, die ook de jonge Vincent van Gogh konden bekoren. Een van de hoogtepunten van de tentoonstelling was het schilderij *Ophelia* uit de Tate, geïnspireerd door Shakespeares Hamlet, waarin Ophelia, waanzinnig geworden nadat haar geliefde Hamlet haar vader heeft vermoord, zichzelf verdrinkt. Daarnaast waren ook diverse belangrijke werken uit particuliere verzamelingen te zien die al vele jaren niet tentoongesteld waren, waaronder *Sisters* uit 1868, een portret van de drie dochters van de kunstenaar.

De tentoonstelling werd met meer dan 228.000 bezoekers goed bezocht en de pers was zeer enthousiast.

Tegelijk met de tentoonstelling was er een kleine presentatie ingericht, *Me, Ophelia*, met foto's van onder anderen Rineke Dijkstra, Hellen van Meene en Inez van Lamsweerde & Vinoodh Matadin. In deze hedendaagse fotografie, die opmerkelijke parallellen vertoont met het oeuvre van Millais, klonk nog steeds de invloed door van onder meer de fameuze Ophelia. Tevens was er iedere vrijdagavond de theaterperformance

Lente, ontwikkeld door theaterregisseur Olivier Provily. Zowel de eigentijdse performance als de moderne foto's waren een extra stimulans voor een jongere doelgroep om de tentoonstelling te bezoeken.

Om de banden met het Museum Mesdag aan te halen was daar eveneens in dezelfde periode de tentoonstelling *Vluchten in schoonheid* te zien. Hierin werd voor het eerst uitvoerig ingegaan op de invloed van de Prerafaëlieten op Nederlandse kunstenaars, met werk van onder anderen Matthijs Maris, Richard Roland Holst, Jan Toorop, Antoon Derkinderen en Antoon van Welie. Deze opzet, een expositie in Museum Mesdag thematisch verbonden met de expositie in het Van Gogh Museum, was een groot succes en zal in de toekomst zeker worden herhaald.

125 grote liefdes. Met steun van
de Vereniging Rembrandt
5 oktober 2008 t/m 18 januari 2009

Vanaf 5 oktober 2008 waren de expositiehallen compleet gevuld met topwerken uit Nederlandse openbare collecties. In 2008 bestond de Vereniging Rembrandt namelijk 125 jaar en dat werd onder meer gevierd met een grote lustrumtentoonstelling in het Van Gogh Museum. Meer dan dertig Nederlandse musea lieten voor één keer samen een selectie zien van de beste kunstwerken die zij met steun van de Vereniging Rembrandt hadden kunnen verwerven.

De Vereniging Rembrandt wist de aandacht te vestigen op de noodzaak om de top van de Hollandse kunst voor Nederland te behouden toen de musea nog nauwelijks de middelen hadden om iets aan te kopen. Dankzij de Vereniging werden er Rembrandts en Vermeers gekocht. Later ging zij ook aandacht besteden aan buitenlandse en moderne kunst, zodat de musea meer dan alleen tempels voor het Nederlandse erfgoed werden. Ruim 125 van de belangrijkste en meest markante aankopen, geselecteerd door Peter Hecht, werden eenmalig in een esthetische opstelling van vormgever Wim Crouwel gepresenteerd. Peter Hecht schreef de begeleidende publicatie waarin de boeiende en vaak onbekende achtergrond bij de verwerving van kunstwerken werden beschreven.

De Volkskrant: 'De kracht zit hem in de onverwachte combinaties. (...) Een tijdelijke hall of fame'.

De tentoonstelling bestond uit vijf secties. De eerste liet een aantal top-pers zien, over de gehele breedte van de verschillende verzamelgebieden in de loop van 125 jaar gekocht: van een grote Chinese Bodhisattva uit de 12de eeuw tot de fameuze *Liefdesbrief* van Vermeer. De tweede sectie, over het behoud en de terugkeer van Hollandse kunstwerken naar Nederland, bevatte onder meer spectaculaire tekeningen van Goltzius, Saenredam en Rembrandt, meesterwerken van Ter Brugghen en Metsu, en uitgelezen zilver van de gebroeders Van Vianen. De derde groep toonde oude meesters van elders, waaronder topstukken van Goya en Mattia Preti, en de vierde modern en eigentijds werk van onder meer Chagall, Matisse en Willem de Kooning, een beroemde stoel van Rietveld en twee prachtige glazen van Frank Lloyd Wright. In de laatste sectie kwam een keuze uit de aanwinsten van de laatste tien jaar aan bod, zoals Manets *De pier van Boulogne-sur-Mer* en het nog net daarvoor verworven *Gezicht op Dordrecht* van Jan van Goyen.

Opvallend was het grote aantal Nederlandse bezoekers, en de tentoonstelling was dan ook een unieke kans om zo veel markante topstukken uit Nederlands bezit in een verrassende samenhang bijeen te zien. De AVRO maakte de zesdelige documentaireserie *125 grote liefdes – voor een keer samen*, over de totstandkoming van deze unieke tentoonstelling.

Rietveldgebouw

Het Van Gogh Museum bezit op de tweede verdieping van het Rietveldgebouw een prentenkabinet, waar kleine collectiepresentaties en tentoonstellingen te zien zijn in een intieme ambiance, en een zogenoemde wisselvitrine. In 2008 werden opvallend veel exposities gehouden, en werd de reikwijdte van de belangrijke collectie, boeken, prenten,

tekeningen en schilderijen onder de aandacht gebracht van een breed publiek.

Het prentenkabinet bood verschillende presentaties met elke keer weer fascinerende thema's, zoals *Van Gogh en Bernard: een kunstenaarsvriendschap*. Het zelfportret dat Bernard opdroeg aan zijn vriend Vincent was te zien, evenals enkele schilderijen waarvan Van Gogh schetsen stuurde naar Bernard. Daarna waren er voor het eerst in een expositie *Van Goghs krabbels* te bewonderen: behalve tekeningen op echt tekenpapier maakte Van Gogh ook krabbels op allerlei minder voor de hand liggende plekken. Zo schetste hij wel eens op een envelop, een schutblad van een schetsboek, een stuk karton, de achterkant van een schilderij en op de keerzijde van vellen papier waarop hij tijdschriftillustraties plakte.

Het Parijse uitgaansleven en straatbeeld werd in *Parijs in prent* verbeeld door een selectie prenten uit de eigen collectie van onder anderen Félix Vallotton, Pierre Bonnard en Henri de Toulouse-Lautrec.

Ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de museumbibliotheek werd aandacht besteed aan de betekenis van publicaties voor het kunstbedrijf in de 19de eeuw. Boeken en tijdschriften waren voor de ontwikkeling van het kunstenaarschap van onschatbare waarde. Vincent van Gogh onderhield met zijn broer Theo een levendige correspondentie over de literatuur die hem interesseerde. Een selectie schatten uit de bibliotheek werd in een fraaie opstelling geëxposeerd, samen met een aantal kunstwerken uit de collectie van het Van Gogh Museum. De typografie van de zaalteksten en de toegepaste kleuren droegen bij aan de 19de-eeuwse sfeer in deze presentatie.

Een ander aspect van de collectie werd gepresenteerd in *Vincent van Gogh en het Franse stilleven*. In deze collectiepresentatie was te zien dat Van Goghs intensieve experimenten in het stillevengenre hem uiteindelijk hielpen zijn persoonlijke, expressieve schilderijstijl en kleurgebruik te ontwikkelen.

Gastexposities Daarnaast waren op dezelfde verdieping en op de derde etage gastexposities te zien van het Rijksmuseum en het Stedelijk Museum, die beide nog in verbouwing zijn. Zodoende kon het Van Gogh Museum een presentatie verzorgen met 16 schilderijen van de Russische kunstenaar Kazimir Malevich (1879-1935). In het begin van zijn carrière liet deze kunstenaar zich beïnvloeden door het impressionisme en postimpressionisme (onder anderen Van Gogh), maar gaandeweg werd zijn werk steeds modernistischer. Hij lanceerde in 1915 zijn nieuwe stijl, het 'suprematisme'.

In dezelfde reeks 'Stedelijk Museum te gast' toonde het Van Gogh Museum *'Druksels' van Werkman*. Hendrik Nicolaas Werkman (1882-1945) werd bekend als de drukker van De Ploeg, de kunstenaarsvereniging die aan het begin van de 20ste eeuw het culturele leven in Groningen 'opschudde'.

Het Rijksmuseum presenteerde in 2008 een fraaie collectie *Japanse geïllustreerde boeken uit de 17de-20ste eeuw*, een kunstvorm die de Japanse kunstenaars als Utamaro en Hokusai als een artistieke uitdaging zagen en bij uitstek geschikt vonden om hun kunst te verspreiden. In het kader van het breed uitgezette Amsterdam India Festival toonde het Rijksmuseum een vijftigtal *Indiase miniaturen*. De basis voor deze verzameling werd al in de eerste jaren van het bestaan van het Rijksprentenkabinet gevormd. Sindsdien werd de collectie door aankopen en door een schenking aanzienlijk uitgebreid.

In focus In de wisselvitruin werden twee *In focus*-presentaties getoond, gebaseerd op de resultaten van de afdeling Onderzoek: *Anton Mauve en Vincent van Gogh: de meester en zijn leerling* en *Van Gogh? Onderzoek naar twee vrouwenportretten*, georganiseerd ter gelegenheid van het partnership met Shell Nederland. Deze presentaties boden de bezoeker een kijkje achter de schermen van het technisch-wetenschappelijk onderzoek en zijn een onderdeel van het grote project *Van Goghs atelierpraktijk in context*, dat in 2012 in een grote expositie zal uitmonden.

Missie: 'een educatief programma dat tegemoet komt aan de behoeften van een breed publiek'.

Educatie en communicatie

Om de collectie, het onderzoek en de tentoonstellingen te ontsluiten en toegankelijk te maken voor een breed publiek binnen en buiten het museum ontwikkelde de afdeling Communicatie in 2008 diverse (educatieve) programma's. De moderne digitale mogelijkheden stelden ons hierbij in staat nieuwe experimenten aan te gaan en bijgevolg ook nieuwe doelgroepen te bereiken. Door middel van gerichte externe communicatie en marketing wordt het publiek op de hoogte gesteld van het programma en aangezet tot een (virtueel) bezoek aan het Van Gogh Museum. Veel aandacht gaat hierbij uit naar het genereren van vrije publiciteit, zowel nationaal als internationaal, en het ontwikkelen van samenwerkingsverbanden.

In 2008 heeft het museum 1.474.816 bezoekers ontvangen. Hiermee is het Van Gogh Museum al jaren het best bezochte museum van Nederland. Naast de vaste collectie behoorden de tentoonstellingen *John Everett Millais* en *125 grote liefdes*. Met steun van de Vereniging Rembrandt tot de publiekstrekkers. De laatste tentoonstelling trok opvallend veel Nederlandse bezoekers. Het Van Gogh Museum blijft een jong publiek trekken: in 2008 was ongeveer de helft van de bezoekers 30 jaar of jonger.

Eind 2007 is het project Huisstijl & Huisstijlmanagement gestart, teneinde de visuele stijl van het Van Gogh Museum meer helder en eenduidig te krijgen. Dit leidde in 2008 tot diverse richtlijnendocumenten en een nieuw intern organisatie-model. Om de communicatielijnen te optimaliseren is de interne communicatie sinds 2008 geïntegreerd binnen de afdeling Communicatie.

Innovatieve educatieve projecten

In 2008 lanceerde het Van Gogh Museum actief beleid om een brug te slaan tussen educatie binnen en buiten het museum. Nieuwe media spelen hierbij een grote rol. Vernieuwend was de Poëzie Route podcast (Nederlands en Engels) bij de tentoonstelling *John Everett Millais*. Deze tour, waarvan de Nederlandse versie werd ingesproken door acteur Gijs Scholten van Asschat, liet bezoekers via gedichten van

Onderwijsprogramma, familiedagen en kinderworkshops

onder anderen Shakespeare, Tennyson en Keats kennismaken met de kunstwerken van Millais. De Nederlandse podcast is via de Van Gogh Museum website 1.655 keer gedownload (29,5% van het aantal page-views), de Engelse versie 957 keer (71,9%). Ook de meertalige multimediatour bij de tentoonstelling *125 grote liefdes* was een noviteit. Voor het eerst bood het Van Gogh Museum een multimediatour aan bij een tijdelijke tentoonstelling.

Educatieve *outreach* speelde eveneens een prominente rol bij de vaste collectie. Via een toenemend aantal projecten wordt de collectie ontsloten voor mensen die het museum zelf niet (kunnen) bezoeken. Zo werd gestart met de ontwikkeling van interactief digitaal onderwijsmateriaal. Hiermee speelt het museum in op de vraag van leerkrachten naar lessen rond Van Gogh die op school uit te voeren zijn.

Publieksservice en life long learning

Het Van Gogh Museum streeft naar optimale service aan zijn bezoekers en biedt een breed scala aan educatieve producten en activiteiten. In 2008 werden naast het reguliere aanbod in diverse talen nieuwe producten ontwikkeld voor *life long learners*, volwassen bezoekers die zich extra willen verdiepen. Speciaal voor hen waren er bijvoorbeeld naast de succesvolle maandelijkse zondaglezingen extra lezingen parallel aan de tentoonstelling *125 grote liefdes*. Directeuren van Nederlandse musea gingen hierbij in op bijzondere aankopen die ze met steun van de Vereniging Rembrandt hadden gedaan (zie p. 88 voor het programma-overzicht). Ook de thematische instaprondleidingen bij de tentoonstelling *John Everett Millais* werden druk bezocht. Partner ARTTRA verzorgde namens het Van Gogh Museum daarnaast 584 rondleidingen bij de vaste collectie en tentoonstellingen.

Bij de tentoonstelling *John Everett Millais* ontwikkelde het museum in samenwerking met Bobcat Media een educatieve film waarin het schilderij *Ophelia*, icoon en tevens de beeldrager van de expositie, centraal stond. Op deze manier kon een complex verhaal op een publieksvriendelijke en toegankelijke manier worden verteld.

De grote interesse van bezoekers voor audiovisuele media bleek ook uit het aantal afgenomen audiotours bij de vaste collectie en ten-

toonstellingen: ruim 250.000, een gemiddelde afname van 16 % (tegenover 15,1 % in 2007 en 12,8 % in 2006).

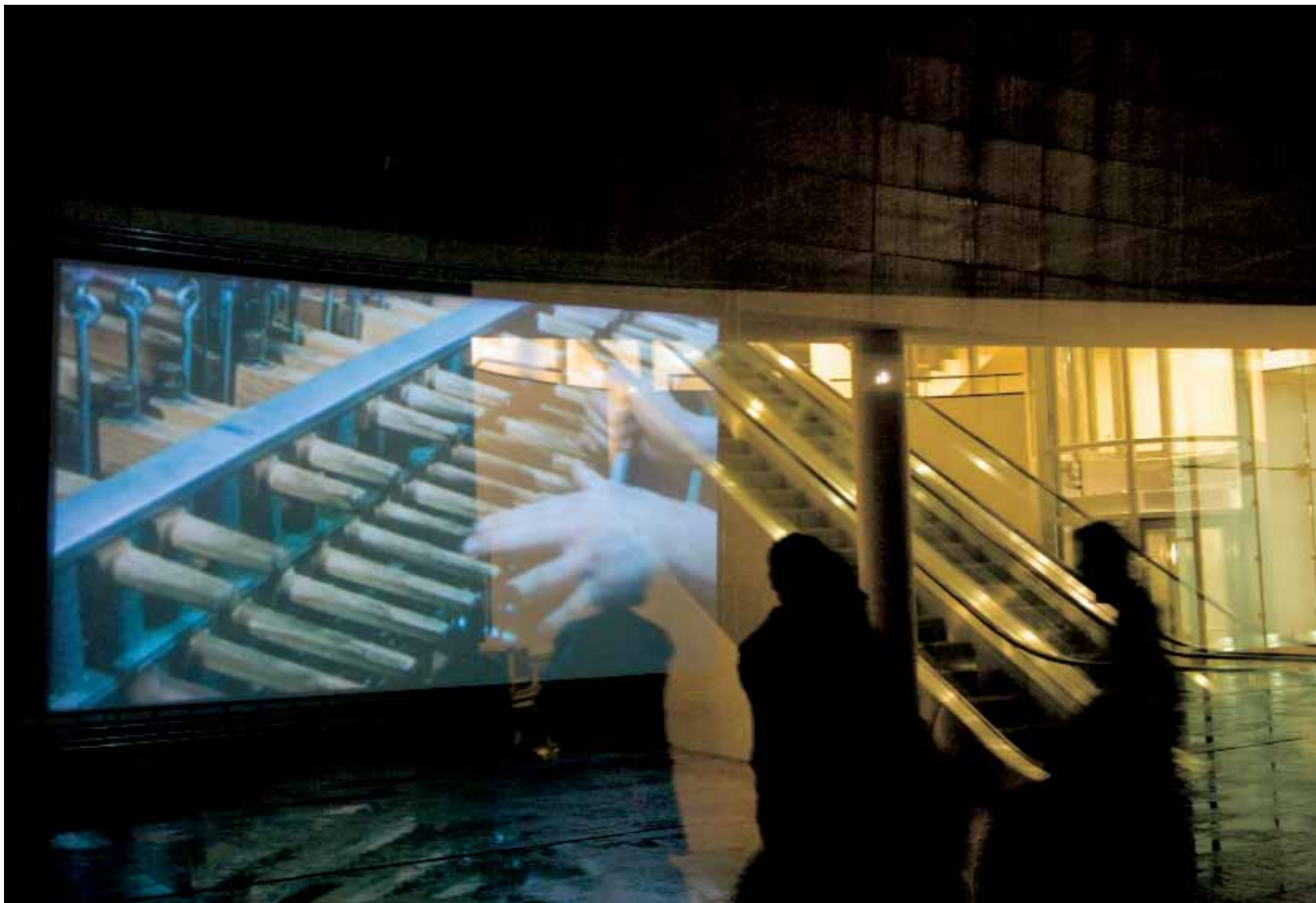
In 2008 werkte het Van Gogh Museum opnieuw succesvol samen met de Stichting Vrije Academie voor Kunsthistorisch Onderwijs, het grootste landelijke cursusinstituut voor kunstgeschiedenis. Naast de basiscursus kunstgeschiedenis organiseerde de Vrije Academie cursussen bij de tentoonstellingen *John Everett Millais* en *125 grote liefdes*. 2.695 cursisten brachten een bezoek aan het museum.

Museum Plus Bus, outreach naar ouderen

Zeven musea (Rijksmuseum, Hermitage Amsterdam, Kröller-Müller Museum, Van Gogh Museum, Cobra Museum voor Moderne Kunst, Joods Historisch Museum en Mauritshuis) lanceerden in 2008 een uitzonderlijk *outreach*-project. Ze boden senioren via verzorgingstehuizen, ouderenbonden en thuiszorg een volledig verzorgd cultureel arrangement. De Museum Plus Bus bracht de ouderen naar de musea, waar ze gastvrij werden ontvangen met koffie en een rondleiding. Deelname was gratis, met dank aan financiële steun van de BankGiro Loterij. Ruim 2.200 senioren bezochten via dit unieke project het Van Gogh Museum. Voor velen was het de eerste kennismaking met de kunst van Vincent van Gogh.

Vrijdagavonden

Sinds 2004 is het Van Gogh Museum elke vrijdagavond open tot 22 uur. Het museum richt zich met deze avonden specifiek op Nederlanders tussen 20 en 35 jaar uit de bredere Amsterdamse regio. Om hen tot een bezoek te verleiden is er een aansprekende, bij voorkeur multidisciplinaire programmering die aansluit op de tentoonstellingen en de vaste collectie van het museum. Dit jaar is met succes geëxperimenteerd met nieuwe media, zowel in het aanbod als in de benadering van de doelgroep. Naast drukwerk, media-aandacht en de website wordt nu ook een groeiend aantal geïnteresseerden bereikt via de Vrijdagavondhyve. Om ook toekomstig publiek voor de vrijdagavonden te trekken werd parallel aan de presentatie *Me, Ophelia* een fotowedstrijd gehouden voor scholieren. Hun inzendingen waren te zien op de website en tijdens de uitreiking in het museum zelf.

Speciaal bij de tentoonstelling *John Everett Millais* ontwikkelde regisseur Olivier Provily een theatrale performance, die wekelijks plaatsvond op verschillende locaties in het museum en in de vijver van de tentoonstellingsvleugel. Ook de filmcompilatie die zowel in het museum als op de site werd vertoond, trok veel belangstelling. De zomer stond in het teken van de vaste collectie met veel muziek, lezingen en interactieve rondleidingen rond topstukken. In het najaar stonden tijdens de tentoonstelling *125 grote liefdes* literatuur en poëzie centraal op vrijdagavond. Iedere week werd de avond ingeleid door een literaire voordracht van Maria Barnas of Gustaf Peek. In samenwerking met het Nederlands Film Festival werden tevens films geprojecteerd op de vijverwand. Zie p. 84 voor het volledige programmaoverzicht.

De vrijdagavonden zijn een groot succes. Een groeiend aantal bezoekers, gemiddeld 1.000 per avond met uitschieters naar 2.500, weet de weg naar het museum te vinden. De vrijdagavonden worden mogelijk gemaakt door sponsor Rabobank, die deze bijzondere publieksservice in ieder geval tot en met 2010 steunt.

Museumnacht Op zaterdag 1 november vond de jaarlijkse Museumnacht (n8) plaats. 41 Amsterdamse musea en culturele instellingen openden hiervoor hun deuren. Alle 26.000 passe-partouts werden verkocht. Ruim 7.100 mensen bezochten het Van Gogh Museum, mede geprikkeld door de *teaser* die voorafgaand aan de avond al te zien was op de Van Gogh Museum-hyve en de site van de n8.

Parallel aan de tentoonstelling *125 grote liefdes* stond de avond in het teken van *Van Gogh en de liefde*. Er was een gevarieerd aanbod met onder andere een 'liefdestunnel' met dj's en vj's die beelden op de buitenmuren projecteerden, liefdescocktails en een geur-dj. Theatergroep *De slapelozen* zocht op ludieke wijze interactie met het publiek en liet zich hierbij inspireren door de vaste collectie. Bezoekers konden interactieve liefdesbrieven schrijven die zowel in het museum werden getoond als op de Van Gogh Museum hyve en op de site van de n8. Klapstuk van de avond waren de druk bezochte optredens van soulzangeres Giovanca. Zie p. 88 voor het volledige programma.

Onderwijs, kinderen, jongeren

In 2008 zijn bij diverse tentoonstellingen en de vaste collectie activiteiten ontplooid voor scholen (zie hieronder), families met kinderen en individuele kinderen. In totaal ontving het Van Gogh Museum circa 135.000 individuele bezoekers onder de 18 jaar. Bijna 4.300 kinderen bekeken de topstukken uit de vaste collectie aan de hand van de kinderaudiotour van Frank Groothof, bekend van *Sesamstraat*. Ook de kinderworkshops op woensdag, zaterdag en zondag waren populair. Ruim 1.750 kinderen maakten zelf kunstwerken geïnspireerd op de vaste collectie of de tentoonstellingen (zie p.89). De in 2007 gestarte familiedagen rond de kerstdagen kregen in 2008 vervolg en werden opnieuw druk bezocht.

Onderwijs & outreach

Bijna 40.000 leerlingen (ca. 1.400 groepen) bezochten het Van Gogh Museum in 2008 aan de hand van een van de vele onderwijsarrangementen die het museum biedt. Naast lessen rond de vaste collectie was er ook veel animo voor het speciale scholenaanbod bij de tentoonstellingen *John Everett Millais* en *125 grote liefdes*.

Daarnaast ontwikkelde het museum in 2008 actief beleid om ook leerlingen die niet in staat zijn het museum te bezoeken kennis te laten maken met Vincent van Gogh. Hiervoor werd met steun van Rabobank Nederland het modulaire lespakket *Van Gogh in de klas* geproduceerd. Het pakket biedt leerkrachten de mogelijkheid om zelf een gevarieerde les over Vincent van Gogh samen te stellen en kan worden aangevraagd bij plaatselijke Rabobanken en via de online museumshop.

Om in de groeiende vraag naar digitaal lesmateriaal te voorzien, is het succesvolle lespakket *Vincent & Theo* in een vernieuwde, digitale en interactieve vorm uitgebracht. Het lespakket sluit aan op het bekende

boek *Vincent & Theo. Broeders in de kunst* van Frank Groothof en is gratis te downloaden van de website van het museum.

De succesvolle samenwerkingsverbanden op het gebied van onderwijs en outreach werden voortgezet. In het kader van de Kunstkijkuren kwamen 5.266 (ruim 750 meer dan in 2007) Amsterdamse kinderen naar het museum en met de buitenschoolse organisatie IMC Weekendschool werden museumbezoeken georganiseerd om kansarme Amsterdamse kinderen tussen 10 en 14 jaar kennis te laten maken met het leven en werk van Vincent van Gogh. De samenwerkingsverbanden met MOCCA (Match Onderwijs en Cultuur Amsterdam) en Erfgoed à la Carte, een landelijk stimuleringsproject voor erfgoededucatie in het primair onderwijs, werden voortgezet. Het vmbo-project GRAS van het Van Gogh Museum, Rijksmuseum, Amsterdams Historisch Museum en Stedelijk Museum werd omgebouwd tot structureel aanbod. De verschillende instellingen bieden de arrangementen sinds schooljaar 2008–2009 afzonderlijk aan.

In 2008 ging het Van Gogh Museum een nieuwe samenwerking aan met het Geheugen van Nederland. Met behulp van een weblessenmaker zullen in het najaar van 2009 voorbeeldlessen beschikbaar worden gesteld, waaraan bronmateriaal zoals de brieven van Van Gogh ten grondslag ligt.

Van Gogh Museumbus

Sinds 2004 bieden het Van Gogh Museum en hoofdsponsor Rabobank basisscholen een uniek bezoek aan het Van Gogh Museum aan. Een omgebouwde Amerikaanse schoolbus brengt leerlingen van groep 7 en 8 uit heel Nederland naar het museum. In 2008 maakten bijna 2.800 leerlingen via dit succesvolle outreach-project kennis met het werk en

leven van Vincent van Gogh. Hoofdsponsor Rabobank zal dit innovatieve project zeker tot eind 2010 ondersteunen.

Website In 2008 bezochten ruim 1 miljoen unieke bezoekers (1.029.840) de website. Zij bekeken ruim 7 miljoen (7.171.851) pagina's. De meeste bezoekers kwamen uit Nederland, met op de tweede plaats de Verenigde Staten en op nummer drie Italië.

De strategie die eind 2007 in gang is gezet om onze zichtbaarheid op internet te vergroten, beter aan te sluiten bij de diverse doelgroepen, en meer mensen te bereiken via web 2.0 en sociale netwerken, is in 2008 doorontwikkeld. Zo is het sociale netwerk vergroot met deelname aan Hyves: een Van Gogh Museum-hyve en de Vrijdagavond-hyve. Ook is het aantal groepen op flickr.com uitgebreid met een verzameling foto's geïnspireerd op John Everett Millais en op het leven en werk van Van Gogh. Tevens is de productie van video's voortgezet, onder andere bij de tentoonstelling *John Everett Millais*, en heeft het Cultureplayer-project vorm gekregen. De samenwerking met Cultureplayer heeft geresulteerd in de productie van enkele videofilmmpjes over *Van Goghs atelierpraktijk in context* voor de gelijknamige themapagina over het onderzoek dat in het Van Gogh Museum plaatsvindt. Cultureplayer is een initiatief van het Amsterdams Uitburo, Fabchannel en FutureWeb en heeft tot doel toonaangevende culturele instellingen in Amsterdam te ondersteunen bij het verstevigen van hun internetstrategie. Sinds de lancering eind oktober is het webthema circa 5.000 keer bezocht.

Persbenadering Het Van Gogh Museum heeft gedurende het jaar veel persaandacht gegenereerd. Een groot aantal buitenlandse filmploegen heeft opnamen gemaakt van de vaste collectie. Ook de internationale schrijvende pers wist het museum goed te vinden. Om extra publiciteit te genereren voor de tijdelijke tentoonstellingen is zowel de nationale als de internationale pers actief benaderd. In een aantal gevallen maakte het museum hierbij gebruik van strategische partners als het NBTC (Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen) en Sue Bond PR (Verenigd Koninkrijk). De persvoorberichtigingen van zowel *John Everett Millais* als *125 grote liefdes* trokken veel belangstelling. Bij de opening van deze laatste tentoonstelling zorgde de aanwezigheid van koningin Beatrix voor een extra toeloop van fotografen.

Bijzondere campagnes Naast de reguliere campagnes voor de grotere exposities in de Tentoonstellingsvleugel pakte het Van Gogh Museum tijdens de jaarlijkse Uitmarkt uit met een visuele impressie van *De sterrennacht* en gratis ansichtkaarten van dit boegbeeld van de tentoonstelling *Van Gogh en de kleuren van de nacht*. Ter gelegenheid van de spraakmakende presentatie van de diamanten schedel van Damien Hirst in het nabijgele-

gen Rijksmuseum lanceerde het Van Gogh Museum een Boomerangkaart (oplage: 50.000 exemplaren) met daarop de afbeelding *Kop van een skelet met brandende sigaret* van Van Gogh en de slogan 'Kom je ook naar onze schedel kijken?', in combinatie met een paginagrote advertentie in *Het Parool*.

Bijzondere ontvangsten in 2008 In 2008 waren er talloze ontvangsten voor gasten van nationale en internationale allure. Naast de vaste collectie waren ook de tentoonstellingen en de presentaties aanleiding voor een bezoek. De presentatie *Rijksmuseum te gast: Indiase miniaturen* leidde bijvoorbeeld tot een bijzondere ontvangst van de maharadja van Kasjmir, de heer Karan Singh.

Marketing Veel aandacht ging in 2008 uit naar de voorbereidingen voor de tentoonstelling *Van Gogh en de kleuren van de nacht* die in februari 2009 haar deuren opende voor het publiek. In het kader van deze expositie sloot het Van Gogh Museum zich aan bij de activiteiten in het kader van het themajaar *Holland Art Cities* van het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (NBTC) en bij de activiteiten van het Amsterdam Toerisme & Congres Bureau (ATCB) onder de naam *Amsterdam Art Cities*. Met beide partners zijn activiteiten opgezet met als doel bezoekers uit diverse landen voor een bezoek aan Amsterdam te interesseren. Ook werd in 2008 opnieuw veel aandacht besteed aan (internationale) samenwerking met diverse partners en was het Van Gogh Museum aanwezig op verschillende internationale (handels)beurzen en workshops.

Interne Communicatie Sinds januari 2008 zijn de activiteiten op het gebied van interne communicatie officieel ingebed in de afdeling Communicatie. Op regelmatige basis verschenen interne nieuwsbrieven en edities van het personeelsblad, *VG Magazine*. Het Joomla intranet werd verder uitgebreid en speelt inmiddels een belangrijke rol in het ontsluiten van alle informatie die nodig wordt geacht om de werkzaamheden goed uit te kunnen voeren. Aan de hand van het in oktober 2008 gerealiseerde *Beleidsplan Interne Communicatie 2009-2014* wordt nu gewerkt aan het verder professionaliseren en structureren van de interne communicatie.

Financiële verslaglegging

In het (geconsolideerde) financieel jaarverslag over 2008 van de Stichting Van Gogh Museum zijn de jaarcijfers opgenomen van de tot de verslaggevende eenheid behorende entiteiten.

Dit betreffen:

- de Stichting Van Gogh Museum (hierna: VGM), bestaande uit het Van Gogh Museum in Amsterdam en het Museum Mesdag in Den Haag;
- Van Gogh Museum Enterprises B.V. (hierna: VGME), een dochteronderneming waarin VGM een belang van 100% heeft. In deze onderneming zijn de commerciële activiteiten van VGM ondergebracht. In 2008 heeft deze onderneming alle aandelen verworven van B.V. 't Lanthuys (hierna: 't Lanthuys), die de winkel binnen het museum exploiteert. De geconsolideerde jaarcijfers van VGME en 't Lanthuys zijn opgenomen in dit financieel jaarverslag;
- de Stichting Van Gogh Museum Nieuwe Vleugel, waarvan de jaarcijfers geheel zijn samengevoegd.

Gang van zaken tijdens het verslagjaar

Algemeen

Het verslagjaar 2008 heeft een goed verloop gehad in termen van bezoekersaantallen en aandacht en waardering van het publiek en de pers. Op financieel vlak was het resultaat echter teleurstellend. Het jaar werd weliswaar afgesloten met een positief exploitatieresultaat van €733.000,-. Wanneer daarbij echter rekening wordt gehouden met de ontvangen subsidies voor de Nieuwe Vleugel (ruim €208.000,-) en de verbouwing van Museum Mesdag (€719.000,-), is het 'netto' exploitatieresultaat ruim €194.000,- negatief. In de begroting over 2008 werd uitgegaan van een klein positief resultaat van bijna €10.000,-.

Bezoekcijfers

In de begroting 2008 werd uitgegaan van een bezoekersaantal van 1.400.000. Tot ver in het derde kwartaal ontwikkelden de bezoekcijfers zich zo goed, dat de verwachting bestond dat het aantal van 1.500.000 bezoekers kon worden gehaald. Maar aan het einde van het derde kwartaal begon de huidige economische crisis ook van invloed te zijn op onze bezoekcijfers, waardoor de teller bleef staan op 1.474.816 bezoekers. Dit resultaat is dus nog steeds boven verwachting en bevestigt hoe dan ook de grote aantrekkingskracht van het museum op het publiek. In 2008 bezochten 8.146 bezoekers het Museum Mesdag. Rekening houdend met het feit dat het museum vanaf eind mei 2008 gesloten is

geweest, werd hiermee de stijgende lijn uit 2007 (15.106 bezoekers over het hele jaar) doorgezet.

Tentoonstellingen In 2008 werd in het Van Gogh Museum naast de presentatie van de vaste collectie weer een aantal belangrijke tijdelijke tentoonstellingen georganiseerd, die alle hebben bijgedragen aan het goede bezoekersaantal in het verslagjaar. De belangrijkste grote tentoonstellingen waren:

- *Barcelona 1900* (21 september 2007 t/m 20 januari 2008)
- *John Everett Millais* (15 februari t/m 18 mei 2008)
- *125 grote liefdes* (3 oktober 2008 t/m 18 januari 2009)

In Museum Mesdag werden in 2008 de succesvolle (tijdelijke) tentoonstellingen *Dwars door de Stad* (5 oktober 2007 t/m 20 januari 2008) en *Vluchten in schoonheid* (15 februari t/m 18 mei 2008) georganiseerd. Na deze laatste tentoonstelling werd het museum gesloten voor een grootscheepse verbouwing.

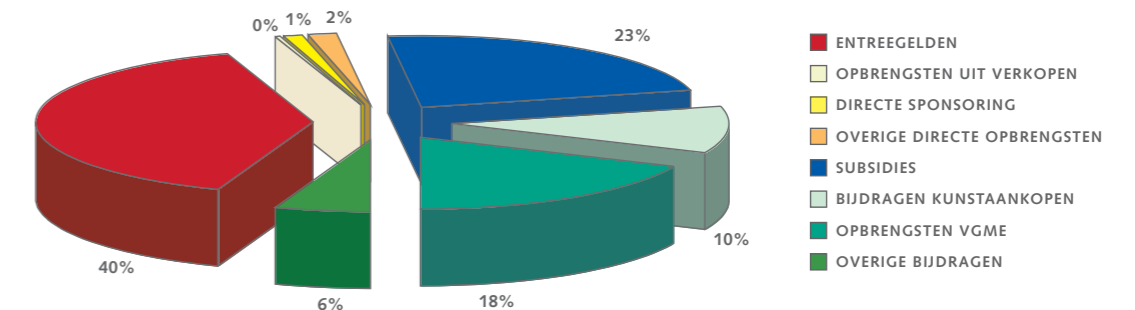
Voor een overzicht van de overige tentoonstellingen in 2008 verwijzen wij naar het inhoudelijke jaarverslag over 2008.

Resultaat 2008 Zoals eerder aangegeven bedraagt het geconsolideerde ‘netto’ resultaat over 2008 ruim €194.000,- negatief. Tot en met het derde kwartaal toonden de kwartaalrapportages aan dat de begrote sluitende exploitatie naar verwachting kon worden gerealiseerd. Daarbij kon een aantal kostenoverschrijdingen (zie lasten) worden bekostigd met tot op dat moment ruim hogere baten dan begroot. Op die wijze werd voor de bekostiging van gewenste maatregelen (op het gebied van kwaliteitsverbetering en organisatieontwikkeling) gebruikgemaakt van de financiële ruimte die gedurende het verslagjaar binnen andere delen van de begroting ontstond. Helaas kon deze lijn in het vierde kwartaal niet worden vastgehouden, waardoor het negatieve resultaat over 2008 ontstond. In het vierde kwartaal werd de invloed van de kredietcrisis ook op onze exploitatie zeer merkbaar, met name op het aantal en de samenstelling van onze bezoekers (zie baten uit bezoekers).

Het geconsolideerde resultaat van VGME, de dochteronderneming van VGM, bedraagt over 2008 ongeveer €845.000,-. Voor €362.000,- betreft dit het exploi-

tatieresultaat van VGME. Het andere deel ad €482.000,- heeft betrekking op het exploitatieresultaat van 't Lanthuys, dat na de overname op 12 juni 2008 een dochteronderneming van VGME is. Over 2007 bedroeg het (enkelvoudige) resultaat van VGME nog €85.000,-. Het geconsolideerde resultaat van VGME komt, in overeenstemming met de hieromtrent gemaakt afspraken, geheel ten goede aan VGM en is als zodanig opgenomen in de geconsolideerde cijfers.

Voor de volledigheid merken wij op dat voor 't Lanthuys voor 2008 geen begroting was opgesteld. Daardoor is de vergelijking tussen de werkelijkheid en de begroting niet in alle gevallen goed mogelijk. In de toelichting op de exploitatierekening wordt gedetailleerd weergegeven welke posten dit betreft.

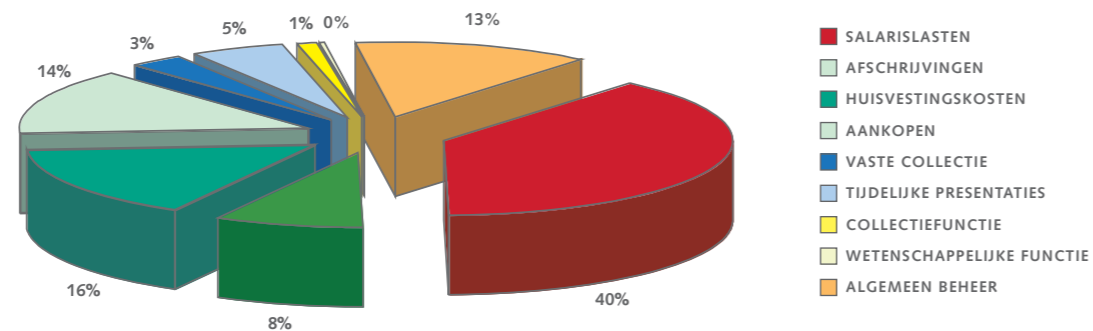

Baten De baten uit entreegelden zijn ruim €947.000,- hoger dan in de begroting 2008 was opgenomen. Dit is te danken aan het feit dat er meer bezoekers kwamen dan was verwacht (1.475.000 werkelijk versus 1.400.000 begroot). De groei van het bezoekersaantal vond vooral plaats in de eerste drie kwartalen, toen nog sprake was van een positieve afwijking ten opzichte van de begroting van bijna €1.277.000,-. In het vierde kwartaal werden ruim 26.000 minder bezoekers en begroot ontvangen. Ook nam toen het aandeel binnenlandse bezoekers toe (veelal in bezit van een Museumkaart) en was het aan de tentoonstelling *125 grote liefdes* te danken dat we in het vierde kwartaal toch nog ruim 323.000 bezoekers konden ontvangen. Als gevolg van beide omstandigheden verdamp- te echter een aanzienlijk deel van de positieve afwijking tot en met het derde kwartaal.

De opbrengsten uit directe sponsoring bleven ruim €417.000,- achter bij de begroting 2008. Dit werd veroorzaakt doordat de sponsordeal voor de *Millais*-tentoonstelling niet doorging en doordat sponsoraafspraken inzake het Brieven- project aan 2009 worden toegerekend (net als de kosten van dit project).

De overige directe opbrengsten waren bijna €110.000,- lager dan begroot. Dit is vooral het gevolg van het niet realiseren van de begrote opbrengsten inzake avondontvangsten (€75.000,- t.o.v. €225.000,- begroot).

De baten uit subsidie OCW zijn aanzienlijk hoger dan begroot. Voor een belangrijk deel wordt dit veroorzaakt door de subsidie die ocw heeft toegezegd voor de verbouwing van Museum Mesdag, voor 2008 een bedrag van €719.000,-. Dit geld is in 2008 nog niet besteed. Tevens is in de subsidie ocw ruim €227.000,- opgenomen als huurvergoeding voor de Nieuwe Vleugel. Ondanks dat de Nieuwe Vleugel uiteindelijk pas per 1 december 2008 is overgedragen aan de RGD, is voor het hele jaar een huurvergoeding ontvangen. Al met al ontstaat hierdoor een zeer vertekend beeld ten aanzien van deze opbrengsten. Op grond

van ocw-verslaggevingsrichtlijnen dienen deze opbrengsten in 2008 te worden gerealiseerd, maar vervolgens bij de resultaatverdeling aan een bestemmingsreserve te worden toegevoegd. De hogere opbrengsten zijn verder ontstaan door indexering van de subsidiebedragen en door de additionele huurvergoeding ter compensatie van de financiële consequenties van de aanpassingen in het rijkshuisvestingsstelsel.

Lasten De salarislasten en inhuur zijn hoger uitgevallen dan begroot. Voor een groot deel (ruim €1.250.000,-) vloeit deze afwijking voort uit het feit dat in de begroting 2008 geen rekening is gehouden met de personeelskosten van 't Lanthuys. Na aftrek van deze personeelskosten resteert echter nog steeds een aanzienlijke overschrijding van ruim €700.000,-. Daarbij wordt de ruime overschrijding inzake de inhuur van personeel (€1.400.000,-) slechts ten dele gecompenseerd door de salarislasten van personeel (€750.000,- lager dan begroot) in dienst. De aanzienlijke overschrijdingen ten aanzien van de inhuur van personeel waren gedurende het gehele jaar een belangrijk punt van zorg. Door diverse oorzaken hebben verscheidene afdelingen veel meer gebruikgemaakt van inhuur van derden. Voorbeelden hiervan zijn:

- Directie, als gevolg van de vacatures op het directiesecretariaat.
- Personeel & Organisatie, als gevolg van maatregelen om een adequate ondersteuning van de kwaliteitsverbeteringen door deze afdeling mogelijk te maken. Om de gewenste verbeteringen op zo kort mogelijke termijn te realiseren zijn zowel uitzendkrachten als interim-personeel ingeschakeld.
- Facilitair Bedrijf, als gevolg van de vertraging in het ingezette professionaliseringstraject. Met name de werving van nieuwe leidinggevende medewerkers is vertraagd, waardoor interim-personeel langer ingezet moest worden. Eind 2008 konden wel alle functies worden bezet.
- Afdeling Beveiliging, als gevolg van het niet kunnen invullen van de eigen flexpool en vanwege onvoorziene inzet door bijzondere omstandigheden zoals onderhoudswerkzaamheden, kunstverhangingen en ontvangsten.

De huisvestingskosten waren eveneens hoger dan begroot. Dit werd veroorzaakt door hogere verbruikskosten voor energie, hogere schoonmaakkosten door additionele schoonmaakwerkzaamheden en hogere onderhoudskosten (voor klein onderhoud) als gevolg van de slechte staat van onderhoud van het Rietveldgebouw.

Ten slotte kon de *bezuinigingsdoelstelling i.h.k.v. inkoopmanagement*, in de begroting 2008 opgenomen voor een bedrag van €900.000,-, slechts beperkt worden gerealiseerd. De implementatie van het inkoopmanagement is ver-

traagd, waardoor alleen de aanbesteding voor het nieuwe schoonmaakcontract in 2008 tot stand kwam via de nieuwe werkwijze. Er zijn inmiddels diverse inkoop-/aanbestedingstrajecten gestart die in 2009 besparingen zullen gaan opleveren. Dit betreft trajecten ten aanzien van onder andere energie, ICT, Personeel & Organisatie, Tentoonstellingen en 't Lanthuys/vgme.

Mutaties in de diverse onderdelen van het eigen vermogen

Voor de verantwoording van de subsidie van het ministerie van ocw geldt onder andere als voorwaarde dat de jaarrekening wordt ingericht conform de bepalingen van het *Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Musea*. Het ministerie past onder meer stringente regels toe voor de rubricering van het eigen vermogen. Zo moeten bepaalde onderdelen van het eigen vermogen onderscheiden worden in bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen. Een subsidiebedrag dat in enig verslagjaar niet is besteed aan het doeleinde waarvoor de subsidie is verstrekt, moet worden toegevoegd aan het *Bestemmingsfonds ocw*. In het geval van een negatief resultaat valt als tegenhanger van deze bepaling een bedrag vrij uit dit fonds.

In maart 2008 heeft het ministerie ons geïnformeerd niet akkoord te gaan met de wijze waarop de mutatie aan dit fonds over de jaren 2006 en 2007 is berekend. Op basis hiervan hebben wij vanuit de algemene reserve een additioneel bedrag van €353.000,- aan het fonds toegevoegd. Als vervolgens het exploitatieresultaat over 2008 conform de nu door het ministerie aangegeven wijze wordt gezuiverd voor de financiële consequenties van de projectsubsidies en de te veel ontvangen subsidie voor de tentoonstellingsvleugel, ontstaat een negatieve grondslag voor de berekening van de mutatie van het *Bestemmingsfonds ocw*. Op basis van deze grondslag valt een bedrag van ruim €38.000,- vrij uit dit fonds.

In de instellingssubsidie is rekening gehouden met een huurverplichting voor de tentoonstellingsvleugel, terwijl de feitelijke overdracht naar de Rijksgebouwendienst pas per 1 december 2008 heeft plaatsgevonden. De te veel ontvangen vergoeding ad €208.332,- hebben wij in eerste instantie toegevoegd aan dit bestemmingsfonds. Dit bedrag is vervolgens tezamen met de over 2006 en 2007 te veel ontvangen vergoedingen (in totaal €662.874,-) weer aan het fonds onttrokken. Deze onttrekking vloeit voort uit de afspraken met de Rijksgebouwendienst dat dit bedrag zal worden aangewend ter financiering van de toekomstige onderhoudskosten van de tentoonstellingsvleugel.

Het verslagjaar 2008 was het laatste van de cultuurnotaperiode 2005-2008. Op grond hiervan zal de definitieve balans worden opgemaakt ten aanzien van de over deze periode overeengekomen prestatieafspraken en ten aanzien van de bestemming van het saldo per ultimo 2008 van het *Bestemmingsfonds ocw* van ruim €825.000,-. Het ministerie heeft reeds toegezegd dat dit saldo mag worden aangewend voor financiering van activiteiten die rechtstreeks voortvloeien uit het doel waarvoor de subsidie is verstrekt. Aan de enige voorwaarde hiervoor, de realisatie van het beleidsplan en de daaraan gerelateerde prestaties, voldoen wij.

Tot slot heeft vgm over 2008 een additionele projectsubsidie ontvangen voor verbouwing van Museum Mesdag. Aangezien de kosten van deze verbouwing geactiveerd zullen worden, zal hierover vanaf het moment van ingebruikname worden afgeschreven. De realisatie van de ontvangen subsidie vindt daar-

Toekomstverwachtingen om in de toekomst plaats, waardoor het in 2008 ontvangen bedrag (€ 719.000,-) is toegevoegd aan de *Bestemmingsfonds OCW Verbouwing Museum Mesdag*.

Begroting 2009

Na de bovenstaande verplichte vermogensmutaties resulteerde een bedrag van bijna € 156.000,- dat is onttrokken aan de *Algemene reserve*.

Ten tijde van het opstellen van de begroting 2009 begonnen de eerste contouren van de kredietcrisis zich af te tekenen en de negatieve invloed daarvan op het consumentenvertrouwen en de consumentenbestedingen. Voor zover toen mogelijk hebben we rekening gehouden met deze ontwikkelingen en de invloeden daarvan op de exploitatie van het museum en de beide B.V.'s. Het meest ingrijpende besluit betrof het naar beneden bijstellen van het verwachte aantal bezoekers in 2009 naar 1.250.000. Om invulling te kunnen geven aan een belangrijk uitgangspunt voor de begroting 2009, het realiseren van minimaal een sluitende begroting, zijn over de volle breedte van de organisatie bezuinigingen doorgevoerd.

Ondanks de genoemde ontwikkelingen zijn we er, met instemming van de Raad van Toezicht, toch in geslaagd onze ambitieuze programmering voor 2009 vooralsnog te handhaven. Voor 2009 staan onder andere de grote tentoonstellingen *Van Gogh en de kleuren van de nacht* (van 13 februari t/m 7 juni 2009), *Avant-gardes '20/ '60* (26 juni t/m 23 augustus 2009), *Alfred Stevens* (18 september 2009 t/m 24 januari 2010) en *Van Goghs brieven – De kunstenaar aan het woord* (9 oktober 2009 t/m 3 januari 2010) op het programma. De afdeling Onderzoek zal haar werkzaamheden in het kader van het Brievenproject afronden, wat zal uitmonden in een zesdelige boekeneditie (in 3 talen) en een webeditie. Voorts zal ook het Atelierpraktijk-onderzoek worden voortgezet.

De begroting 2009 is in november 2008 vastgesteld op basis van de toen beschikbare informatie over de economische omstandigheden. Omdat de daadwerkelijke invloed op onze bezoekcijfers en onze overige opbrengstdoelstellingen zeer moeilijk in te schatten was, is besloten om in april 2009 een geactualiseerde onderbouwing te maken van de aan de begroting ten grondslag liggende inschattingen.

Op grond hiervan is helaas duidelijk geworden dat onze inschattingen vooral ten aanzien van de bezoekcijfers te optimistisch zijn geweest. In concreto merken we dit aan de bezoekcijfers van de tentoonstelling *Van Gogh en de kleuren van de nacht*. Op basis van onze huidige verwachtingen zal het werkelijke bezoekcijfer van deze tentoonstelling achterblijven bij het begrote aantal. Ook zien we als gevolg van het dalende aantal buitenlandse toeristen in Amsterdam dat het aandeel binnenlandse bezoekers toeneemt. Doordat een groot deel van deze bezoekers gebruikmaakt van de Museumkaart realiseren we hierdoor een lagere gemiddelde opbrengst per bezoeker dan begroot. Overigens loopt deze analyse parallel met de prognoses van de toeristenorganisaties in Amsterdam, die uitgaan van een krimp van het buitenlandse toerisme met 1/3 ten opzichte van 2008.

De bijgestelde verwachtingen ten aanzien van 2009 zijn voor ons aanleiding geweest om het verwachte bezoekcijfer voor 2009 verder naar beneden bij te stellen tot 1.150.000. Ook hebben we het aandeel binnenlandse bezoekers verhoogd, en de te realiseren sponsoropbrengsten naar beneden bijgesteld. Teneinde de financiële gevolgen voor onze exploitatie te beperken zijn enkele aanvullende bezuinigingsmaatregelen doorgevoerd.

BATEN	<i>Begroting 2009</i>
(x € 1.000)	
Directe opbrengsten	16.067
Indirecte opbrengsten	241
Subsidies en bijdragen	
• <i>Subsidies OCW inzake CuNo</i>	6.597
Overige subsidies en bijdragen	<u>2.741</u>
TOTALE BATEN	25.646
LASTEN	
Personeelslasten	11.223
Afschrijvingen	1.704
Huren, services en overige huisvestingskosten	5.019
Aankopen	2.000
Overige lasten	
• <i>Publieksfunctie</i>	
Vaste collectie	1.350
Tijdelijke presentaties	2.547
• <i>Collectiefunctie</i>	135
• <i>Wetenschappelijke functie</i>	811
• <i>Algemeen beheer</i>	<u>2.263</u>
TOTALE LASTEN	27.052
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	1.406-
Rente baten/lasten	400
Buitengewone baten/lasten	1.136
Mutatie aankoopfonds	-
EXPLOITATIERESULTAAT	<u>130</u>

Toekomstige subsidierelatie met het ministerie van OCW

Het ministerie van OCW heeft vgm in februari 2008 aangemerkt als een instelling die behoort tot de culturele basisinfrastructuur van Nederland. Voor de aangewezen instellingen geldt een langdurig subsidieperspectief en is ook de aanvraagprocedure voor de subsidie voor de periode 2009–2012 sterk vereenvoudigd. In juni 2008 hebben wij in dit kader een beknopt activiteitenplan, een prestatieoverzicht en een normbegroting ingediend. Omdat vgm tevens door het ministerie is getypeerd als een 'cultuurproducerende instelling', dienen wij in het verlengde van de aanbevelingen van de commissie Cultuurprofijs geprikkeld te worden om meer eigen inkomsten te verwerven. Deze prikkel is vertaald in een generieke korting van het totale subsidiebedrag (exploitatiebijdrage én huisvestingsbijdrage) van 1,7% over 2009 en 3,4% over de jaren daarna. Deze generieke korting heeft een opbrengstderving tot gevolg van ruim € 110.000,- over 2009 en ruim € 220.000,- over de volgende jaren. Met name de korting op

de huisvestingsbijdrage is in strijd met afspraken met het ministerie over de bekostiging van huisvestingslasten ten tijde van de verzelfstandiging. VGM participeert daarom in het collectieve bezwaar dat de Vereniging van Voormalige Rijksmusea hiertegen heeft gemaakt. Ten tijde van het opstellen van deze jaarrekening is dit bezwaar nog in behandeling. Desondanks heeft het ministerie eind 2008 de subsidieverlening voor de periode 2009-2012 goedgekeurd.

Overige onderwerpen
Personeel en organisatie

Per balansdatum telde de formatie van VGM 156,4 fte's (188 medewerkers), tegen 156,14 fte's (177 medewerkers) in 2007. Bij VGME waren er eind 2008 11,89 fte's (19 medewerkers) tegen 15,8 fte's (20 medewerkers) in 2007. Bij 't Lanthuys waren eind 2008 28,2 fte's (46 medewerkers) in dienst.

In 2008 is verder gewerkt aan de invoering van het kwaliteitsmanagement, gebaseerd op de uitgangspunten van het INK-managementmodel. Door gerichte en weloverwogen maatregelen op velerlei gebied (zoals huisvesting, administratieve organisatie en interne beheersing, personeelsmanagement) is een verdere verbetering van de kwaliteit van de bedrijfsvoering gerealiseerd. Ook is een intensief traject gerealiseerd op het gebied van projectmatig werken voor een brede groep van medewerkers.

Beleggingsbeleid

Wij hanteren een risicomijdend beleggingsbeleid, waarbij de *Regeling Belenen en Beleggen door Instellingen voor Onderwijs en Onderzoek* van het ministerie van ocw als belangrijk referentiekader geldt. Dit betekent dat wij uitsluitend beleggen in staatsobligaties, obligaties uitgegeven door Europese financiële instellingen met minimaal een A-rating of aandelenbeleggingen, waarvan de hoofdsom 100% gegarandeerd is door eveneens financiële instellingen met een A-rating. Dit beleggingsbeleid wordt vanaf 2008 geoperationaliseerd in samenwerking met Schretlen & Co. N.V., een dochteronderneming van de Rabobank.

Onze risicomijdende en prudente manier van beleggen heeft er over 2008 voor gezorgd dat de financiële consequenties van de kredietcrisis voor onze beleggingsportefeuille redelijk beperkt zijn gebleven. Een negatief koersresultaat van ruim € 50.000,- kon in ruime mate worden gecompenseerd met interestopbrengsten van ruim € 175.000,-. Rekening houdend met beheerskosten leverde onze portefeuille in 2008 een positief rendement op van 2,02%.

Overname 't Lanthuys

De overname van 't Lanthuys (door VGME) is op 12 juni 2008 afgerond. De belangrijkste activiteit van 't Lanthuys betreft het exploiteren van de winkel in het Van Gogh Museum. Wat de intrinsieke waarde van 't Lanthuys betreft (ruim € 522.000,-), heeft VGM de financiering voor deze overname aan VGME beschikbaar gesteld. Omdat VGM en 't Lanthuys vervolgens een fondsenwervende overeenkomst hebben afgesloten, komt de betaalde goodwill (ruim € 4.000.000,-) voor deze overname ten laste van VGM zelf. Op basis van deze overeenkomst zullen de toekomstige winsten van 't Lanthuys rechtstreeks ten gunste van VGM komen. De betaalde goodwill is in mindering gebracht op de algemene reserve.

De overname verhoogt de synergie tussen de activiteiten van VGME en 't Lanthuys en biedt mogelijkheden voor de versterking van de commerciële activiteiten van VGME en van de toekomstige combinatie VGME/'t Lanthuys. Voorts worden binnen deze toekomstige combinatie schaalvoordelen behaald. Een verbeterde aansturing ten slotte zal leiden tot een verhoging van de inkomsten.

Stichting Nieuwe Vleugel
Van Gogh Museum

De Nieuwe Vleugel is in december 2008 overgedragen aan de Rijksgebouwendienst. De huurpenningen die aan VGM in rekening worden gebracht, worden door het ministerie van ocw gesubsidieerd.

Code Cultural Governance

VGM past integraal de regels voor *Good Governance* toe, zoals die zijn vastgelegd in de *principles* en *best practice*-bepalingen van de *Code Cultural Governance*. Binnen VGM wordt het Raad van Toezicht-model toegepast, waarbij het bestuurlijke proces in handen is van twee directeurs, beiden met de positie van statutair bestuurder. Het toezichthoudende proces is in handen van de Raad van Toezicht, waarvan de leden worden benoemd door de minister van ocw.

Verantwoordingsverklaring
t.b.v. CBF-keurmerk

Met ingang van 1 juli 2008 dienen de houders van het CBF-keurmerk een 'verantwoordingsverklaring' aan het CBF te verstrekken. In deze verklaring rapporteert de keurmerkhouders over drie belangrijke principes in het kader van 'goed bestuur'. Het betreft:

- de scheiding tussen de functie 'toezicht houden' (vaststellen of goedkeuren van plannen, en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) en de functies 'besturen' en 'uitvoeren';
- het continu werken aan de optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstellingen;
- het optimaliseren van de relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

In een professionele organisatie zoals het Van Gogh Museum wordt uiteraard veel belang gehecht aan de drie bovenstaande principes. De adequate scheiding tussen de toezichthoudende, de besturende en de uitvoerende functie is geborgd in de statuten. Voor het overige wordt een optimale (interne) functiescheiding nagestreefd, teneinde een effectieve en doelmatige besteding van middelen te realiseren. Tevens draagt deze (interne) functiescheiding bij aan de betrouwbaarheid van zowel de interne als de externe informatievoorziening.

Met het oog op het realiseren van de prestatieafspraken in het kader van de subsidieafspraken met het ministerie van ocw, onderhoudt het Van Gogh Museum een voortdurende communicatie met zijn belanghebbenden. Op die wijze wordt, binnen de kaders van deze prestatieafspraken, voortdurend de verbetering van ons aanbod aan de wensen/eisen van onze doelgroepen nagestreefd.

Samenstelling directie en Raad van Toezicht
Aldus goedgekeurd d.d. 20 april 2009

E. Kist, voorzitter
P. Schnabel
Mevrouw T.A. Maas - de Brouwer
(benoemd per 25 september 2008)
Aldus vastgesteld d.d. 20 april 2009

J.M.M. van der Ven
J. Cuno

A.C. Rüger,
algemeen directeur

F. van Koetsveld,
zakelijk directeur

Geconsolideerde balans

per 31 december 2008 (in euro's) (na verwerking resultaat)

ACTIVA	31-12-2008	31-12-2007
<i>VASTE ACTIVA</i>		
<i>Immateriële vaste activa</i>		
Merkenrecht Van Gogh	5.991	16.549
<i>Materiële vaste activa</i>		
Gebouwen en terreinen	10.831.290	24.146.330
Inventaris en inrichting	1.106.508	842.281
Museale inventaris	11.915	15.816
Andere bedrijfsmiddelen	532.755	545.842
	<u>12.482.468</u>	<u>25.550.269</u>
<i>VLOTTENDE ACTIVA</i>		
<i>Voorraden</i>		
Onderhanden activiteiten	218.237	706.665
Voorraden	1.479.976	777.161
	<u>1.698.213</u>	<u>1.483.826</u>
<i>Vorderingen</i>		
Debiteuren	925.688	1.107.762
Belastingen en premies soc. verzekeringen	297.282	944.350
Overige vorderingen	2.147.285	4.212.615
	<u>3.370.255</u>	<u>6.264.725</u>
<i>Effecten</i>		
Beleggingsrekening Schretlen & Co	4.939.108	-
<i>Liquide middelen</i>		
Totaal liquide middelen	9.827.090	15.756.686
TOTAAL ACTIVA	32.323.123	49.072.055

PASSIVA	31-12-2008	31-12-2007
<i>Eigen Vermogen</i>		
Algemene reserve	9.904.730	14.098.604
Bestemmingsfonds ocw	825.238	1.318.338
Bestemmingsfonds ocw 'Veiligheid Musea'	220.200	220.200
Bestemmingsfonds ocw 'Verbouwing Mesdag'	719.000	-
Overige (bestemmings-) reserves	2.888.989	16.378.475
	<u>14.558.157</u>	<u>32.015.617</u>
<i>Aankoopfonds</i>		
Aankoopfonds	3.264.819	4.577.769
<i>Voorzieningen</i>		
Overige voorzieningen	2.166.250	2.057.535
<i>Langlopende schulden</i>		
Aflossingsverplichting aankoop b.v. 't Lanthuys	3.669.731	-
Investeringssubsidie	2.898.819	3.239.857
	<u>6.568.550</u>	<u>3.239.857</u>
<i>Kortlopende schulden</i>		
Schulden aan leveranciers	2.694.105	4.432.965
Belastingen en premies soc. verzekeringen	737.062	208.121
Overige schulden	793.215	638.853
Overlopende passiva	1.540.965	1.901.338
	<u>5.765.347</u>	<u>7.181.277</u>
TOTAAL PASSIVA	32.323.123	49.072.055

Accountantsverklaring

BATEN	2008	BEGROTING 2008	2007
Directe opbrengsten	15.921.185	15.572.439	14.928.702
Indirecte opbrengsten	6.179.660	2.642.000	2.775.573
Totale Opbrengsten	20.100.845	16.214.439	17.702.075
Subsidie ocw CuNo			
• Onderdeel huren	3.930.726	2.896.677	3.097.589
• Onderdeel exploitatiebijdragen	2.439.353	2.360.873	2.360.245
• Onderdeel projectsubsidie	1.274.800	920.000	1.560.800
Overige subsidies/bijdragen	5.099.368	4.225.608	4.318.605
Totale bijdragen	12.744.247	10.403.158	11.337.239
TOTALE BATEN	32.845.090	26.617.597	29.039.314
LASTEN			
Salarislasten en inhuur	13.026.914	11.065.589	11.643.636
Afschrijvingen	2.858.952	2.491.743	2.038.745
Huisvestingskosten	5.352.868	5.028.598	4.767.274
Aankopen	4.740.956	2.000.000	428.613
Overige lasten			
• Vaste Collectie	1.043.269	1.152.365	1.015.899
• Tijdelijke presentaties	1.809.646	1.815.156	2.793.679
• Collectiefunctie	341.099	336.800	297.771
• Wetenschappelijke functie	84.127	324.600	201.285
• Algemeen beheer	4.513.895	3.194.295	3.661.653
TOTALE LASTEN	33.771.727	27.409.146	26.846.555
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	926.637-	791.549-	2.192.759
Saldo rentebaten/-lasten	249.251	351.355	470.841
Saldo overige buitengewone baten en lasten	97.537	900.000-	14.872
Mutatie aankoopfonds	1.312.950	450.000-	2.326.438-
EXPLOITATIERESULTAAT	733.101	9.806	352.034
RESULTAATBESTEMMING			
Toegevoegd resp. onttrokken aan Bestemmingsfonds ocw	169.775		48.532-
Toegevoegd aan Bestemmingsfonds ocw project 'Veiligheid Musea'	-		73.400
Toegevoegd aan Bestemmingsfonds ocw project 'Verbouwing Mesdag'	719.000		-
Toegevoegd aan Bestemmingsreserve 'Bijzondere Projecten'	-		315.000
Onttrokken resp. toegevoegd aan de algemene reserve	155.674-		12.166
	733.101		352.034

Oprichting Wij hebben gecontroleerd of de in dit verslag opgenomen verkorte jaarrekening 2008 van Stichting Van Gogh Museum te Amsterdam op de juiste wijze is ontleend aan de door ons gecontroleerde jaarrekening 2008 van Stichting Van Gogh Museum. Bij die jaarrekening hebben wij op 20 april 2009 een goedkeurende verklaring verstrekt. Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opstellen van de verkorte jaarrekening in overeenstemming met de grondslagen zoals gehanteerd in de jaarrekening 2008 van Stichting Van Gogh Museum. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de verkorte jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig dienen wij onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de verkorte jaarrekening op de juiste wijze is ontleend aan de jaarrekening. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel Naar ons oordeel is de verkorte jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten op de juiste wijze ontleend aan de jaarrekening.

Toelichting Wij vestigen er de aandacht op dat voor het inzicht dat vereist is voor een verantwoorde oordeelsvorming omtrent de financiële positie en de resultaten van de stichting en voor een toereikend inzicht in de reikwijdte van onze controle de verkorte jaarrekening dient te worden gelezen in samenhang met de volledige jaarrekening* waaraan deze is ontleend, alsmede met de door ons daarbij op 20 april 2009 verstrekte goedkeurende accountantsverklaring. Deze toelichting doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Amsterdam, 25 juni 2009

Dubois & Co. Registeraccountants

A.F.M. van Klaren

P.A.J.M. Bonants

* De volledige jaarrekening kan op verzoek aan geïnteresseerden beschikbaar worden gesteld.

Geconsolideerde staat van baten en lasten

(in euro's; functionele indeling)

FUNCTIONEEL → CATEGORIAAL ↓	Totaal	Publieksfunctie	Collectiefunctie	Wetenschappelijke functie	Algemeen Beheer			
		Vaste presentatie	Tijdelijke presentatie	Onderzoek & Registratie	Conservieren & Restaureren	Verwerking & Afstoten	Onderzoek & Documentatie	
BATEN								
Directe opbrengsten	13.921.185	11.072.812	2.776.212	-	-	-	72.159	-
Indirecte opbrengsten	6.179.660	4.943.728	1.235.932	-	-	-	-	-
Totale opbrengsten	20.100.845	16.016.540	4.012.144	-	-	-	72.159	-
Subsidie ocw CuNo								
• Onderdeel huren	3.930.726	3.481.490	18.939	-	39.118	-	-	391.179
• Onderdeel exploitatiebijdragen	2.439.353	1.329.022	332.256	13.675	154.956	13.673	150.946	444.828
• Onderdeel projectsubsidies	1.274.800	1.019.840	254.960	-	-	-	-	-
Overige subsidies bijdragen	5.099.568	966.414	631.804	1.800	20.397	3.429.806	44.846	4.301
Totaal Bijdragen	12.744.247	6.796.766	1.237.959	15.472	214.471	3.443.478	195.792	840.308
TOTALE BATEN	32.845.090	22.813.306	5.250.103	15.472	214.471	3.443.478	267.951	840.308
LASTEN								
Salarislasten en inhuur	13.026.914	6.276.442	1.569.111	58.906	659.219	58.906	641.367	3.762.963
Afschrijvingen	2.858.952	1.669.414	1.067.925	1.755	21.286	1.755	22.372	74.447
Huur en overige huisvestingskosten	5.352.868	4.434.395	141.303	-	36.885	-	-	740.286
Aankopen	4.740.956	-	-	-	-	4.740.956	-	-
Overige lasten								
• Vaste Collectie	1.043.269	1.043.269	-	-	-	-	-	-
• Tijdelijke presentaties	1.809.646	-	1.809.646	-	-	-	-	-
• Collectiefunctie	341.099	-	-	267.129	73.328	643	-	-
• Wetenschappelijke functie	84.127	-	-	-	-	-	84.127	-
• Algemeen beheer	4.513.895	2.198.480	549.620	21.782	21.782	-	27.236	1.694.995
TOTALE LASTEN	33.771.727	15.622.000	5.137.604	349.571	812.500	4.802.259	775.101	6.272.691
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	926.637-	7.191.307	112.498	334.099-	598.028-	1.358.781-	507.151-	5.432.383-
Saldo rente baten/-lasten	249.251	-	-	-	-	-	-	249.251
Saldo overige buitengewone baten en lasten	97.537	-	-	-	-	-	-	97.537
Mutatie aankoopfonds	1.312.950	-	-	-	-	1.312.950	-	-
SALDO UIT BEDRIJFSVOERING	733.101	7.191.307	112.498	334.099-	598.028-	45.831-	507.151-	5.085.595-
Toerekening algemeen beheer	-	6.236.151-	97.536-	289.723	518.598	-	439.790	5.085.595
EXPLOITATIERESULTAAT	733.101	955.156	14.942	44.375-	79.431-	45.831-	67.360-	-

Museum Mesdag

Missie	<p>Het Museum Mesdag (sinds 1990 onder beheer van het Van Gogh Museum) beoogt het woonhuis/museum van H.W. Mesdag, inclusief de werken, te behouden en te beheren en uitdrukking te geven aan het unieke karakter van de collectie in zijn bijzondere omgeving.</p> <p>De verzameling van het museum omvat in hoofdzaak Franse en Nederlandse schilderijen uit de periode van circa 1830 tot 1900, aangevuld met een uitgelezen collectie decoratieve kunst. De werken op papier van Museum Mesdag zijn ondergebracht in het Van Gogh Museum. Het museum vervult zijn missie door de collectie te ontsluiten voor het publiek en wetenschap, en stelt zich ten doel de bekendheid van het museum te vergroten door middel van tentoonstellingen en educatieve projecten en in het verlengde daarvan meer publiek aan te trekken.</p>
Verbouwing	<p>In mei is het Museum Mesdag dichtgegaan voor een ingrijpende verbouwing om het binnenklimaat te verbeteren. Hiervoor wordt de klimaatinstallatie aangepast en worden binnen bouwkundige aanpassingen doorgevoerd. Daarnaast bestaat het project uit een update van de beveiligingsinstallaties, schilderwerkzaamheden, het aanbrengen van een nieuw licht- en ophangstelsel, en een nieuwe balie en garderobe. Het museum zal in de tweede helft van 2010 weer opengaan. Personeel van Museum Mesdag is gedetacheerd bij het Van Gogh Museum te Amsterdam en het Mauritshuis in Den Haag.</p>
Tentoonstellingen	<ul style="list-style-type: none">• <i>Dwars door de stad. Stadsgezichten uit de 19de eeuw. Floris Arntzenius als portretteur van Den Haag</i> 5 oktober 2007 t/m 20 januari 2008• <i>Vluchten in schoonheid. Matthijs Maris en de invloed van de Engelse Prerafaëlieten op Nederlandse kunstenaars</i> 15 februari t/m 18 mei 2008
Publicaties	<ul style="list-style-type: none">• <i>Vluchten in schoonheid. Matthijs Maris en de invloed van de Engelse Prerafaëlieten op Nederlandse kunstenaars</i> Maartje de Haan, Suzanne Veldink, Ria Laanstra Uitgeverij d’Jonge Hond 144 pagina’s, €22,50• <i>Van louter tranen... Melancholie in poëzie en schilderkunst</i> Maartje de Haan Uitgeverij d’Jonge Hond 72 pagina’s, €12,50
Bezoekcijfers	<p>Totaal (tot 18 mei 2008): 7643 bezoekers. <i>Dwars door de stad</i>: 1800 <i>Vluchten in schoonheid</i>: 5843</p>

Van Gogh Museum Enterprises BV

Missie	<p>Van Gogh Museum Enterprises BV:</p> <ul style="list-style-type: none">• werft fondsen om de missie van het Van Gogh Museum te ondersteunen;• levert inhoudelijk en financieel een substantiële bijdrage aan het Van Gogh Museum;• ontwikkelt, produceert en verkoopt als groothandel producten die aan de collectie en tentoonstellingen van het Van Gogh Museum zijn gerelateerd;• onderhoudt en exploiteert de beeldbank van het Van Gogh Museum;• onderhoudt en exploiteert de merken van het Van Gogh Museum;• onderhoudt contacten en sluit contracten af met reisorganisaties, hotels en (inter)nationale verkeersbureaus;• exploiteert samen met het Rijksmuseum Amsterdam de Museumshop op het Museumplein in Amsterdam.
Overname	<p>In 2008 is 't Lanthuys BV overgenomen. Zij exploiteert in het museum de winkel evenals de online shop. Door het samengaan met Van Gogh Museum Enterprises kan er veel efficiënter worden gewerkt en kunnen nieuwe markten worden verkend.</p>
Beeldbank	<p>Via de beeldbank is het mogelijk afbeeldingen aan te vragen van werken in de collectie van het Van Gogh Museum. Afgelopen jaar is de nieuwe digitale beeldbank opgeleverd. De beelden kunnen via een website opgezocht en besteld worden. Hierdoor kunnen aanvragen voor beeldmateriaal snel worden afgehandeld. Ook intern kunnen medewerkers de digitale beeldbank raadplegen.</p>
Missie	<p>'t Lanthuys BV</p> <ul style="list-style-type: none">• zorgt voor de verkoop van artikelen gerelateerd aan de vaste collectie en de wisselende tentoonstellingen in het Van Gogh Museum;• verkoopt de artikelen in de museumwinkels in het Rietveldgebouw, de tentoonstellingsvleugel en via de Van Gogh Museum Online Shop;• ziet erop toe dat de artikelen (reproducties, posters, catalogi, kaarten, boeken, kantoorartikelen, sieraden, enzovoort) van kwalitatief hoogwaardig niveau zijn, met een breed assortiment van exclusieve tot populaire artikelen tegen een aantrekkelijke prijs;• streeft naar een goed rendement, dat in beginsel zal worden besteed aan nieuwe verwervingen ten behoeve van het museum;• ondersteunt verder de activiteiten en het beleid van het Van Gogh Museum door de wijze van presentatie en winkelrichting, alsmede door middel van verpakkings- en reclamemateriaal.
Overname	<p>Op 12 juni 2008 heeft Van Gogh Museum Enterprises (VGME) 't Lanthuys overgenomen van de Vincent Van Gogh Stichting. De Stichting heeft vanaf de oprichting van het museum in 1973 de museumwinkel geëxploiteerd. Met deze over-</p>

name zijn de museumwinkels in het Van Gogh Museum onderdeel geworden van de museumorganisatie. In september 2008 is een onderzoek gestart naar de integratie van VGME en 't Lanthuys, dat zal leiden tot een nieuwe organisatiestructuur. In afwachting daarvan gaan beide bedrijven door met hun bedrijfsvoering.

Nieuwe winkel In 2008 heeft 't Lanthuys een geheel nieuwe winkel in de centrale hal van het Rietveldgebouw ontwikkeld en ingericht. De oude locatie werd tijdelijk verlaten om plaats te maken voor een extra garderobe tijdens de tentoonstelling *Van Gogh en de kleuren van de nacht*. Voor het ontwerp, van de hand van Peter de Kimpe, is een indeling gemaakt op basis van behoefteclusters, die appelleren aan de verschillende wensen van de klant: Cadeaus, Herinnering, Impuls, Verdieping en Jeugd. Elk gebied heeft een eigen sfeer. Verder is in de winkel een boutique opgenomen om exclusieve artikelen als sieraden aandacht te kunnen geven en is het aantal kassa's uitgebreid. De winkel is op 13 november 2008 geopend en zal in de centrale hal functioneren tot het najaar van 2009.

Partners en sponsors

BankGiro Loterij Deelnemers van de BankGiro Loterij spelen elke maand mee voor €8,-, waarvan 50% is bestemd voor culturele instellingen. Dankzij haar deelnemers kan de BankGiro Loterij jaarlijks vele tientallen miljoenen uitkeren aan meer dan vijftig musea en andere culturele instellingen in Nederland. Het Van Gogh Museum is een van de 51 erkende doelen van de BankGiro Loterij en krijgt al jaren genereuze steun. We zijn zeer verheugd dat de samenwerking met deze belangrijke beneficiënt in 2008 is verlengd t/m 31 december 2015.

Uit de opbrengst van de cultuurloterij in 2008 ontvingen Het Van Gogh Museum, het Rijksmuseum, het Mauritshuis en het Kröller-Müller Museum gezamenlijk een bedrag van €7.591.717,-. Ook de Museum Plus Bus, een initiatief van diverse musea waaronder het Van Gogh Museum, kan na een succesvolle start in januari 2008 door blijven rijden dankzij een bijdrage van de BankGiro Loterij à €1.200.000,- voor de komende drie jaar. Deze bus haalt senioren op vanuit hun woonplaats om ze een prettig en cultureel dagarrangement aan te bieden.

Op 25 maart 2008 vond in het Van Gogh Museum de opname plaats van een aflevering van de succesvolle serie *Sterren op het Doek* (uitgezonden op 17 juli 2008). Hierin werd tevens aandacht besteed aan de recente aankoop van het museum, het schilderij *De Seine bij Nanterre* van Maurice de Vlaminck, die tot stand kwam dankzij de BankGiro Loterij.

Rabobank Rabobank is al jaren een belangrijke sponsor van het Van Gogh Museum. In 2008 was de bank hoofdsponsor van de Van Gogh Museumbus en sponsor van de Van Gogh Museum Vrijdagavond.

De Van Gogh Museumbus werd wederom gepromoot via de lokale banken van de Rabobank, die scholen in hun werkgebied op deze wijze een rit met de speciale Amerikaanse bus en een bezoek aan het museum konden aanbieden. In 2008 bezochten 2785 leerlingen via dit project het museum.

Loungefauteuils, videoprojecties, live-muziek, dj's en een bar toveren de centrale hal van het museum iedere vrijdagavond om in een bijzondere ontmoetingsplek. Met name tijdens de tentoonstelling *John Everett Millais* waren deze avonden zeer succesvol. De Vrijdagavondprogrammering wordt het hele jaar door onder de aandacht gebracht door middel van affichecampagnes, flyerdistributie, Boomerang Cards en advertenties in onder andere de **NL20** en de *Amsterdam Weekly*.

Daarnaast financierde Rabobank in het najaar van 2008 de audiotour bij de tentoonstelling *125 grote liefdes. Met steun van de Vereniging Rembrandt*.

Partner in Science Shell

Sinds 2005 is Shell *Partner in Science* van het Van Gogh Museum. Het project *Van Goghs atelierpraktijk in context* is een onderzoek naar de werkwijze van Vincent van Gogh en zijn tijdgenoten. Met behulp van de door Shell beschikbaar gestelde kennis en kunde worden nauwkeurige analyses gemaakt van de (verandering van) samenstelling van verfsoorten en gronderingen.

In het najaar van 2008 is, tegelijk met de opening van de presentatie *Van Gogh? Onderzoek naar twee vrouwenportretten*, een nieuw thema op de website gelanceerd: *Van Goghs atelierpraktijk in context*. Dit webonderdeel belicht aan de hand van enkele resultaten uit het onderzoeksproject het materiaaltechnisch onderzoek aan de schilderijen, de onderzoekstechnieken die daarbij zijn gebruikt en de bijzonderheden die aan het licht kwamen. Het eerste onderwerp dat is uitgewerkt gaat over hergebruik van materialen: wat schuilt er onder Van Goghs werken *Manden met aardappels* en *Mand met viooltjes op een tafel* en Millets *Vissersvrouw*?

Samsung

Samsung Electronics Benelux bv is actief op het gebied van de handel in informatica-, telecommunicatie- en digitale producten en consumentenelektronica in de Benelux. Door het museum te voorzien van de audiovisuele middelen in bewegwijzering en tentoonstellingen speelt Samsung een zichtbare rol in de innovatieve uitstraling van het Van Gogh Museum.

In 2008 stelde Samsung Electronics Benelux bv beeldschermen beschikbaar voor de tentoonstellingen *John Everett Millais* en *125 grote liefdes. Met steun van de Vereniging Rembrandt*. Tevens heeft Samsung een beeldscherm bij de presentatie *Anton Mauve en Vincent van Gogh: de meester en zijn leerling* verzorgd. In de museumwinkel wordt het Van Gogh Museum via apparatuur van Samsung in de gelegenheid gesteld om informatie over de informatie over producten te tonen.

Bezoekcijfers

Totaal: 1.474.816

Barcelona 1900: 42.673

John Everett Millais: 228.689

125 grote liefdes: 269.387

Aanwinsten

Schilderijen

- Pierre Bonnard (1867–1947), *Montmartre in de regen*, 1897, olieverf op papier, paneel, 69,8 x 94,9 cm, s 515 s/2008
- Isaac Israëls (1865–1934), *Portret van V.W. van Gogh*, 1893–1894, olieverf op doek, 22 x 19,5 cm, s 516 s/2008
- Maurice de Vlaminck (1876–1958), *De Seine bij Nanterre*, 1906–07, olieverf op doek, 60 x 73 cm, s 514 s/2007

Tekeningen

- Eugène Isabey (1805–1886), *De kust bij Saint-Enogat dichtbij Saint-Malo*, 1852, houtskool, dekkende waterverf, 23,5 x 31,5 cm, d 1141 s/2008
- Isaac Israëls (1865–1934), *Portret van V.W. van Gogh*, 1893–1894, krijt, papier, 17,4 x 13,6 cm, d 1145 s/2008
- Anton Mauve (1858–1888), *Zelfportret*, datum onbekend, karton, transparante waterverf, papier, dekkende waterverf, 41,5 x 29,3 cm, d 1144 S/2008
- Jean-François Millet (1814–1875), *Studie van de kop van een bebaarde man* (recto); *Studie van drie knieën en een voet* (verso), ca. 1847–48, papier, krijt, 39,5 x 27,7 cm, d 1140 S/2008
- Felician von Myrbach-Rheinfeld (1853–1940), *Arbeiders met paarden en trekschuit*, datum onbekend, inkt, potlood, 22 x 45,5 cm, d 1143 S/2008
- Ker-Xavier Roussel (1867–1944), *Twee baadsters*, ca. 1898, houtskool, pastel crayon, 31,3 x 48,8 cm, d 1139 V/2008
- Henry Somm (1844–1907), *Karikatuur van Sarah Bernardt*, datum onbekend, potlood, dekkende waterverf, 13,9 x 9,3 cm, d 1149 S/2008
- Henry Somm (1844–1907), *Schets van een man in actie*, datum onbekend, potlood, dekkende waterverf, 13,6 x 9,3 cm, d 1147 S/2008
- Henry Somm (1844–1907), *Schets van een Aziatische man*, datum onbekend, potlood, dekkende waterverf, 13,7 x 9,3 cm, d 1148 S/2008
- Henry Somm (1844–1907), *Schets van een man in actie*, datum onbekend, potlood, dekkende waterverf, 13,6 x 9 cm, d 1150 S/2008
- Henry Somm (1844–1907), *Vrouw in kimono op de rug gezien*, datum onbekend, potlood, dekkende waterverf, 13,7 x 9,2 cm, d 1146 S/2008

- Henry Somm (1844–1907), *Portretschets van Philippe Burty*, datum onbekend, potlood, dekkende waterverf, 13,7 x 9,1 cm, d 1142 S/2008

Prenten

- Honoré Daumier (1808-1879), *Quand sonnent quatre heures. - Moment solennel où commence la lutte entre les visiteurs qui ont déposé des cannes et des parapluies!*, 1852, lithografie, 34,2 x 26,5 cm, p 2497 S/2008
- Charles-Marie Dulac (1865–1898), *Le cantique des créatures* (1–9), 1894, kleurenlithografie, 66 x 50,7 cm, p 2495a-m S/2008
- Toyohara Kunichika (1835–1900), *Waaiers met acteurs-portretten*, 1867, houtsnede, 36,4 x 25,3 cm, n 569 S/2008
- Ker-Xavier Roussel (1867–1944), *Onder een boom zittende nimf*, 1897–9, kleurenlithografie, krijt, 34,2 x 44,8 cm, p 2496 S/2008
- Théophile-Alexandre Steinlen (1859–1923), *Prochainement [...] Chat Noir*, 1896, kleurenlithografie, 60 x 40 cm, p 2500 S/2008
- Théophile-Alexandre Steinlen (1859–1923), *Nathalie Madoré*, 1895, kleurenlithografie, 21 x 28 cm, p 2499 S/2008
- Henry de Toulouse-Lautrec (1864–1901), *Aankondiging voor het Album Yvette Guilbert*, 1894, lithografie, 19,6 x 20,6 cm, p 2494 S/2008
- Félix Vallotton (1865–1925), *L'absoute*, 1894, houtsnede, 18 x 22,5 cm, p 2498 S/2008

Bijzondere aanwinsten bibliotheek

- Le Figaro Illustré*, Series 2: vols 1–20 (1890–1909)
- Champfleury, *Le Réalisme*, Paris 1857
- Champfleury, *Les chats*, Paris, 1870, met een ets van Manet.
- Gustave Doré, *Histoire pittoresque, dramatique, caricaturale de la Sainte Russie* Paris, 1854
- E. Maindron, *Les affiches illustrées*, Paris 1886, 1896 (2 delen)
- M. Bouwens *et al. Les affiches étrangères illustrées*, Paris 1897

Bruiklenen

Langdurige bruiklenen aan het Van Gogh Museum

- Museum of Fine Arts, Boston

1.4.2006–1.4.2008

Jean-François Millet, *Priorij bij Vauville, Normandië*,

s 0271 B/2006

1.4.2006–3.4.2010

Jean-François Millet, *Schapen scheren*, s 0270 B/2006

3.4.2008–3.4.2010

Jean-François Millet, *De rand van het gehucht*

Gruchy, s 0515 B/2006

- De Triton Foundation 16.5.2008–3.1.2010 Vincent van Gogh, *Vaas met korenbloemen en klaprozen*, s 0518 B/2008
- Door bemiddeling van Ten Haaf Projects, Amsterdam 23.9.2008–15.5.2011 Alfred Sisley, *Het dorp Les Sablons*, s 0516 B/2008
- The National Gallery, Londen 15.11.2008–15.11.2009 Auguste Renoir, *De skiff*, s 0517 B/200 15.5.2006–15.7.2008 Alfred Sisley, *Het bassin in Marly-le-Roi*, s 0272 B/2006

Langdurige bruiklenen door het Van Gogh Museum

- Gemeentemuseum, Den Haag 15.7.2000–15.7.2010 Carel Adolph Lion Cachet, *Ezel*, v 0097 M/1994
- Noordbrabants Museum, ‘s Hertogenbosch 15.11.2006–15.11.2008 Vincent van Gogh, *Kop van een vrouw*, s 0084 V/1962 Vincent van Gogh, *Mand met aardappels*, s 0152 V/1962 Vincent van Gogh, *Garenspoelende vrouw*, s 0073 V/1962
- The National Gallery, Londen 19.6.2007–19.6.2008 Vincent van Gogh, *Portret van Etienne-Lucien Martin*, s 0125 V/1962
- Singer Laren 12.11.2007–17.11.2008 Vincent van Gogh, *De heuvel van Montmartre met steengroeve*, s 0012 V/1962 9.5.2008–31.8.2008 Vincent van Gogh, *Zelfportret met pijp*, s 0158 V/1962 Noordbrabants Museum, ‘s Hertogenbosch 29.8.2008–15.6.2009 Vincent van Gogh, *Spoelwiel*, s 0054 V/1962
- Kröller-Müller Museum, Otterlo 23.10.2008–7.6.2009 Vincent van Gogh, *Zelfportret met pijp*, s 0158 V/1962
- The National Gallery, Londen 15.11.2008–15.11.2009 Vincent van Gogh, *Bos met hakhout*, s 0066 V/1962

Tijdelijke bruiklenen aan tentoonstellingen

- The Morgan Library & Museum, New York *Painted with Words* 28.9.2007– 6.1.2008 Emile Bernard, *Bordeelscène*, d 0636 V/1962 Emile Bernard, *Catalogus van de Van Gogh-tentoonstelling*

bij Le Barc de Boutteville in 1892, p 0802 V/1995 Emile Bernard, *Portret van Vincent van Gogh*, p 0260 V/1962 Emile Bernard, *Laan in Bretagne*, d 0646 V/1962 Emile Bernard, *In het bordeel 6. Twee prostituées aan tafel*, d 0630 V/1962

Vincent van Gogh, *De zouaaf*, s 0067 V/1962

Vincent van Gogh, *Een oude Arlésienne*, s 0145 V/1962

Vincent van Gogh, *Zelfportret*, s 0065 V/1962

Emile Bernard, *Bernards grootmoeder*, s 0205 V/1962

• Gemeentemuseum, Den Haag

Rozenburg. Plateel uit Haagse kringen

6.10.2007– 2.5.2008

Theodoor Colenbrander, *Randpul ‘Tulp’*, hwm 0648e

Theodoor Colenbrander, *Randkelk ‘Tulp’*, hwm 0648d

Theodoor Colenbrander, *Randpul ‘Tulp’*, hwm 0648c

Theodoor Colenbrander, *Randkelk ‘Tulp’*, hwm 0648b

Theodoor Colenbrander, *Randpul ‘Tulp’*, hwm 0648a

• Kunsthalle Bremen

Paula Modersohn-Becker and Paris Art around 1900

14.10.2007–24.2.2008

Vincent van Gogh, *Portret van Marcelle Roulin*, s 0167 V/1962

• The Museum of Modern Art, New York

George Seurat: The Drawings

16.10.2007–7.1.2008

Georges Seurat, *Zingende vrouw in een café chantant*, d 0692 V/1962

• Kröller-Müller Museum, Otterlo

Het raadsel van ‘dubbel-Ingres’

11.10.2007– 27.1.2008

Charles Bague, *Cours de dessin - De dochter van Jacob*

Meijer (naar Holbein), bvg 8548 BVG/2005

Vincent van Gogh, *De dochter van Jacob Meijer*

(naar Bague naar Holbein), d 1125 S/2005

• Seoul Museum of Art, Korea

Van Gogh: Voyage into the Myth

23.11.2007–16.5.2008

Vincent van Gogh, *Ingang van een steengroeve*,

s 0041 V/1962

Vincent van Gogh, *Bos met hakhout*, s 0066 V/1962

Vincent van Gogh, *Kop van een vrouw*, s 0062 V/1962

Vincent van Gogh, *Zeegezicht bij Les Saintes-Maries-de-la-Mer*, s 0117 V/1962

Vincent van Gogh, *Langs de Seine*, s 0055 V/1962

Vincent van Gogh, *Het gele huis (De straat)*, s 0032 V/1962

Vincent van Gogh, *Een op zijn rug liggende krab*, s 0124 V/1962

Vincent van Gogh, *Boerderij*, s 0108 V/1962

Vincent van Gogh, *Een paar leren klompen*, s 0120 V/1962

Vincent van Gogh, *Korenaren*, s 0088 V/1962

Vincent van Gogh, *Portret van een man met één oog*, s 0113 V/1962

Vincent van Gogh, *Sorrow*, p 0002 V/1962

Vincent van Gogh, *Cafétafel met absint*, s 0186 V/1962

Vincent van Gogh, *Druiven*, s 0194 V/1962

Vincent van Gogh, *Portret van Camille Roulin*, s 0166 V/1962

Vincent van Gogh, *Irissen*, s 0050 V/1962

Vincent van Gogh, *Vaas met tuingladiolen en Chinese asters*, s 0144 V/1962

Vincent van Gogh, *Zelfportret*, s 0164 V/1962

Vincent van Gogh, *Impasse des deux frères*, s 0014 V/1962

Vincent van Gogh, *Bloeiende amandelboom*, s 0035 V/1962

Vincent van Gogh, *De aardappeleters*, p 0479 V/1962

Vincent van Gogh, *Piëta (naar Delacroix)*, s 0168 V/1962

Vincent van Gogh, *Parijse romans*, s 0021 V/1962

Vincent van Gogh, *Achterkanten van huizen*, s 0142 V/1962

• Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk

Cezanne – Giacometti

8.2.2008–29.6.2008

Paul Cézanne, *De berg Sainte-Victoire*, s 0237 B/2001

• Wallraf-Richartz-Museum, Koln

Impressionismus. Wie das Licht auf die Leinwand kam

1.3.2008–22.6.2008

Vincent van Gogh, *Montmartre: achter de Moulin de la Galette*, s 0018 V/1962

• National Gallery of Australia, Victoria

The Triumph of landscape: Turner to Monet

14.5.2008–9.6.2008

Vincent van Gogh, *Kreupelhout*, s 0111 V/1962

• Rijksmuseum, Amsterdam

Amsterdam Schipol Airport

Paintings by Van Gogh

9.4.2008–7.7.2008

Vincent van Gogh, *Bosgrond*, s 0079 V/1962

Vincent van Gogh, *Korenveld met patrijs*, s 0197 V/1962

Vincent van Gogh, *Vaas met tuingladiolen en Chinese asters*, s 0144 V/1962

Vincent van Gogh, *Bloeiende amandelboom*, s 0035 V/1962

Vincent van Gogh, *Rozen*, s 0187 V/1962

Vincent van Gogh, *Landschap met konijnen*, s 0099 V/1962

Utagawa Hiroshige, *Fuji gezien vanuit de buitenwijken van Koshigaya in de provincie Musashi*, n 0090 V/1962

Onbekend, *Le Japon Artistique*, deel 1, bvg 5372 BVG

Utagawa Hiroshige II, *Glimpen van nieuw geselecteerde bloemen en vogels*, n 0110 V/1962

Vincent van Gogh, *Kop van een vrouw*, s 0004 V/1962

Vincent van Gogh, *Korenaren*, s 0088 V/1962

• The J. Paul Getty Museum, Los Angeles

Conservation project Courbet & Daubigny

1.6.2008–31.5.2009

Gustave Courbet, *Portret van Hippolyte*, hwm 0078

Charles Daubigny, *Rotsen bij Villerville-sur-Mer*, hwm 0096

Eugène Delacroix, *Avond na een veldslag*, hwm 0112

Gustave Courbet, *Stilleven met appels*, hwm 0075

Camille Corot, *Verlaten steengroeve – Fontainebleau*, hwm 0062

Camille Corot, *Villeneuve-lès-Avignon, het Fort Saint-André*, hwm 0070

Charles Daubigny, *Rue de Valmondois*, hwm 0098

• The National Museum of Western Art, Tokio

Camille Corot

14.6.2008–31.8.2008

Camille Corot, *Algérienne*, s 0181 B/1999

• Sterling and Francine Clark Art Institute, Williamstown

Like Breath on Glass: Whistler, Inness, and the Art of Painting Softly

15.6.2008–19.10.2008

James Abott Mac Neill Whistler, *Effie Deans (uit Walter Scotts roman ‘Heart of Midlothian’): compositie in geel en grijs*, s 0192 B/1999

• Kunsthalle Bremen

Gustave Caillebotte and Impressionism

29.6.2008–5.10.2008

Gustave Caillebotte, *Uitzicht vanaf een balkon*,

s 0508 S/2005

• Museum of Fine Arts, Houston

From Corot to Monet

13.07.2008–19.10.2008

Camille Corot, *Verlaten steengroeve – Fontainebleau*, hwm 0062

• Vincent van GoghHuis, Zundert

Zadkine – de gebroeders Van Gogh

25.8.2008-15.2.2009

Joseph Mendes da Costa, *Vincent van Gogh met palet en kwast*, v 0049 V/1981

Ossip Zadkine, *Model voor het beeld ‘Vincent en Theo van Gogh, zittend’*, v 0008 V/1965

• Albertina, Wenen

Van Gogh. Gezeichnete Bilder

5.9.2008–8.12.2008

Vincent van Gogh, *Staand vrouwelijk naakt van opzij gezien*, d 0022 V/1962

Vincent van Gogh, *Wever, en baby in een kinderstoel*, d 0082 V/1962

Vincent van Gogh, *Toegangspoort van de Moulin de la Galette*, d 0148 V/1962

Vincent van Gogh, *Huizen in Les Saintes-Maries-de-la-Mer*, d 0161 V/1962

Vincent van Gogh, *Landschap met pad en knotwilgen*,

d 0168 V/1962

Vincent van Gogh, *Spittende boerin*, d 0171 V/1962

Vincent van Gogh, *Maaier*, d 0173 V/1962

Vincent van Gogh, *Tuin van een badhuis*, d 0175 V/1962

Vincent van Gogh, *Vestibule in de inrichting*, d 0176 V/1962

Vincent van Gogh, *Wilde begroeiing*, d 0177 V/1962

Vincent van Gogh, *Houthakker*, d 0181 V/1962

Vincent van Gogh, *Oude man met hoge hoed*, d 0183 V/1962

Vincent van Gogh, *Park met vijver voor het Gele Huis*,

d 0193 V/1962

Vincent van Gogh, *Doodlopende weg met huizen*,

d 0220 V/1962

Vincent van Gogh, *Tuin van het ziekenhuis*, d 0222 V/1962

Vincent van Gogh, *Olijfboomgaard*, d 0224 V/1962

Vincent van Gogh, *Veld met korenschoven*, d 0227 V/1962

Vincent van Gogh, *Landschap met huizen* (recto);

Bloeiende kastanjebomen bij een huis (verso), d 0332 V/1962

Vincent van Gogh, *Boom en struiken in de tuin van de*

inrichting, d 0334 V/1962

Vincent van Gogh, *Het ommuurde korenveld na een storm*,

d 0336 V/1962

Vincent van Gogh, *Raam in het atelier*, d 0337 V/1962

Vincent van Gogh, *Boom met klimop in de tuin van de*

inrichting, d 0340 V/1962

Vincent van Gogh, *Park met struik*, d 0343 V/1962

Vincent van Gogh, *De rots van Montmajour met pijnbomen*,

d 0344 V/1962

Vincent van Gogh, *Park met hek*, d 0346 V/1962

Vincent van Gogh, *Opslagterrein van de spoorwegen*,

d 0347 V/1962

Vincent van Gogh, *De zaaier*, d 0348 V/1962

Vincent van Gogh, *La Crau gezien vanaf Montmajour*,

d 0349 V/1962

Vincent van Gogh, *Guinguette*, d 0351 V/1962

Vincent van Gogh, *Schuurtje met zonnebloemen*,

d 0352 V/1962

Vincent van Gogh, *Restaurant De la Sirène te Asnières*,

d 0357 V/1962

Vincent van Gogh, *Kop van een vrouw*, d 0362 V/1962

Vincent van Gogh, *Knotberken*, d 0364 V/1968

Vincent van Gogh, *Wintertuin*, d 0365 V/1962

Vincent van Gogh, *Slootje*, d 0366 V/1962

Vincent van Gogh, *Kop van een vrouw*, d 0373 V/1962

Vincent van Gogh, *Meisje met omslagdoek*, d 0375 V/1962

Vincent van Gogh, *De armen en het geld*, d 0376 V/1962

Vincent van Gogh, *Kop van een visser met zuidwester*,

d 0377 V/1962

Vincent van Gogh, *Landschap met turfhoop en boerderijen*,

d 0386 M/1977

Vincent van Gogh, *Poort in de Parijse verdedigingswerken*,

d 0420 V/1962

Vincent van Gogh, *Veld met boerderijen*, d 0421 V/1962

Vincent van Gogh, *Distels langs een weg*, d 0422 V/1962

Vincent van Gogh, *Wever*, d 0423 V/1962

Vincent van Gogh, *Huizen in de zon in Les-Saintes-Maries-*

de-la-Mer, d 0426 V/1962

Vincent van Gogh, *Landweg*, d 0428 V/1962

Vincent van Gogh, *Het gele huis (De straat)*, d 0431 V/1962

Vincent van Gogh, *Zelfportretten*, d 0432 V/1962

Vincent van Gogh, *Boerderij in het koren*, d 0436 V/1962

Vincent van Gogh, *Trap in de tuin van de inrichting*,

d 0438 V/1962

Vincent van Gogh, *Bomen met klimop in de tuin van de*

inrichting, d 0439 V/1962

Vincent van Gogh, *Fontein in de tuin van de inrichting*,

d 0440 V/1962

Vincent van Gogh, *Provençaalse boomgaard*,

d 0441 V/1962

Vincent van Gogh, *Korenveld met cipressen*, d 0445 V/1962

Vincent van Gogh, *Oude wijngaard met boerin*,

d 0446 V/1962

Vincent van Gogh, *Zittende zoeaaf*, d 0752 M/1979

Vincent van Gogh, *De ijsvogel*, d 0775 M/1982

Vincent van Gogh, *Landschap in Drenthe*, d 0810 M/1986

Vincent van Gogh, *Visserboten op het strand van*

Les Saintes-Maries-de-la-Mer, s 0028 V/1962

Vincent van Gogh, *De oogst*, s 0030 V/1962

Vincent van Gogh, *Veld met bloemen bij Arles*, s 0037 V/1962

Vincent van Gogh, *Kreupelhout*, s 0051 V/1962

Vincent van Gogh, *De zouaaf*, s 0067 V/1962

Vincent van Gogh, *Bosgrond*, s 0079 V/1962

Vincent van Gogh, *Zeegezicht bij Les Saintes-Maries-de-la-*

Mer, s 0117 V/1962

Vincent van Gogh, *Zelfportret*, s 0164 V/1962

Vincent van Gogh, *Seine oevers bij de Pont de Clichy*,

s 0175 B/1999

Vincent van Gogh, *Korenveld*, s 0176 B/1999

Vincent van Gogh, *Vaas met korenbloemen en klaprozen*,

s 0518 B/2008

- Collection Oskar Reinhart ‘Am Römerholz’, Winterthur *Eugène Delacroix: Spiegelunge – Tasso im Irrenhaus* 6.9.2008–14.12.2008

Eugène Delacroix, *Christus in Gethsemané*, s 0086 B/1991

- Centre de la charité, Marseille

Van Gogh et Monticelli

12.9.2008–11.1.2009

Vincent van Gogh, *Portret van een oude man*, s 0061 V/1962

Adolphe Monticelli, *Vrouw bij de waterput*, s 0252 V/1962

Vincent van Gogh, *Bospad*, s 0080 V/1962

Adolphe Monticelli, *Landschap*, s 0340 V/1966

- Kobe City Museum

Camille Corot

13.9.2008–7.12.2008

Camille Corot, *Algérienne*, s 0181 B/1999

- The Museum of Modern Art, New York

Van Gogh and the Colors of the Night

16.9.2008–5.1.2009

Brief van Vincent van Gogh aan Theo

(met 1 schets), b 0247 V/1962

Brief van Vincent van Gogh aan Theo,

b 0363 V/1962

Brief van Vincent aan Theo (met 1 schets),

b 0437 V/1962

Brief van Vincent van Gogh aan zijn broer Theo,

b 0580 V/1962

Brief van Vincent van Gogh aan Eugène Boch, kant 5-6

(met 1 schets), b 0598 V/1962

Brief van Vincent van Gogh aan zijn broer Theo

(met 1 schets), b 0604 V/1968

Brief van Vincent van Gogh aan Paul Gauguin

(met 3 schetsen), b 0691 V/1962

Brief van Vincent van Gogh aan Wil van Gogh,

b 0707 V/1962

Jules Breton, *Les champs de la mer*, bvg 1315 BVG

Emile Zola, *Au bonheur des dames*, bvg 1400 BVG

Emile Zola, *Une page d'amour*, bvg 1407 BVG

Hans C. Andersen, *What the moon saw : and other tales*,

bvg 12007 BVG

Vincent van Gogh, *Gezicht op Het Steen*, d 0025 V/1962

Vincent van Gogh, *Danszaal*, d 0026 V/1962

Vincent van Gogh, *Dansend paar*, d 0027 V/1962

Vincent van Gogh, *Twee handen en een kop van een vrouw*,

d 0090 V/1962

Vincent van Gogh, *Het café ‘Au charbonnage’*, d 0293 V/1970

Vincent van Gogh, *Op weg*, d 0294 V/1972

Vincent van Gogh, *Voor het haardvuur*, d 0295 V/1972

Vincent van Gogh, *De aardappeleters*, s 0005 V/1962

Vincent van Gogh, *De zaaier*, s 0029 V/1962

Vincent van Gogh, *De stoel van Gauguin*, s 0048 V/1962

Vincent van Gogh, *De hut*, s 0087 V/1962

Vincent van Gogh, *Landschap bij avondschemering*,

s 0107 V/1962

Vincent van Gogh, *Zonsondergang te Montmartre*,

s 0133 M/1970

Vincent van Gogh, *Avond (naar Millet)*, s 0174 V/1962

- Gemeentemuseum, Den Haag

Jozef en Isaac Israëls – Vader en zoon

20.9.2008–8.2.2009

Jozef Israëls, *Boerengezin aan de maaltijd*, s 0383 V/1987

Isaac Israëls, *Trompettes*, hwm 0152

Jozef Israëls, *De harp*, hwm 0156

Isaac Israëls, *Vrouw voor Van Goghs ‘Zonnebloemen’*,

s 0233 V/1971

- Westfälisches Landesmuseum für Kunst und Kunstgeschichte, Münster

Destinations of Desire – Artists on the Road

28.9.2008–11.1.2009

Vincent van Gogh, *Impasse des deux frères*, s 0014 V/1962

- Veluws Museum Nairac, Barneveld

Arnold Koning

11.10.2008–15.3.2009

Brief van Arnold Koning aan Theo van Gogh, b 1077 V/1962

Briefkaart van Arnold Koning aan Theo van Gogh,

b 1078 V/1962

Briefkaart van Arnold Koning aan Theo van Gogh,

b 1079 V/1962

Brief van Arnold Koning aan Theo van Gogh, b 1080 V/1962

Briefkaart van Arnold Koning aan Vincent van Gogh,

b 1082 V/1962

Brief van Arnold Koning aan Vincent van Gogh,

kant 1–3, b 1083 V/1962

Brief van Arnold Koning aan Vincent van Gogh,

kant 4–6, b 1083 V/1962

Brief met envelop van A.H. Koning aan Albert Plasschaert,

b 3024 V/1982

Transcriptie van getikte condoleancebrief van A.H. Koning

aan Theo van Gogh, b 4421 M/1973

Arnold Koning, *Visser aan de oever van een plas*,

d 1105 S/2001

Arnold Koning, *Trappen op Montmartre*, s 0239 V/1962

Arnold Koning, *Windmolen op Montmartre*, s 0240 V/1962

Arnold Koning, *Landschap*, s 0241 V/1962

Arnold Koning, *Park met beelden*, s 0242 V/1962

Arnold Koning, *Kop van een vrouw*, s 0243 V/1962

Arnold Koning, *Kop van een dienstode*, s 0245 V/1962

Arnold Koning, *Kop van een vrouw*, s 0246 V/1962

- Stiftung Museum Kunst Palast, Dusseldorf

Diana und Aktaiou – Der verbotene Blick auf die Nacktheit

25.10.2008–15.2.2009

Gustave Boulanger, *Phryne*, s 0456 S/1996

- Stedelijk Museum, Amsterdam

Stedelijk Museum in De Nieuwe Kerk

13.12.2008–19.4.2009

Giovanni Segantini, *De kus op het kruis*, s 0146 B/1996

Tentoonstellingen

- Barcelona 1900*

21 september 2007 t/m 20 januari 2008

- John Everett Millais*

15 februari t/m 18 mei 2008

- Me, Ophelia*

15 februari t/m 18 mei 2008

- 125 grote liefdes. Met steun van de Vereniging Rembrandt*

3 oktober 2008 t/m 18 januari 2009

- Rijksmuseum te gast: Japanse geïllustreerde boeken, 17de–20ste eeuw* 12 oktober 2007 t/m 6 januari 2008
- Van Gogh en Bernard: een kunstenaarsvriendschap* 26 oktober 2007 t/m 27 januari 2008
- Van Goghs krabbels* 11 januari t/m 30 maart 2008
- Parijs in prent* 1 februari t/m 12 mei 2008
- Schatten uit de bibliotheek van het Van Gogh Museum* 4 april t/m 6 juli 2008
- Vincent van Gogh en het Franse stilleven* 16 mei 2008 t/m 4 januari 2009
- Stedelijk Museum te gast: Malevich (3de etage)* 11 juli t/m 11 november 2008
- Stedelijk Museum te gast: ‘Druksels’ van Werkman* 11 juli t/m 12 oktober 2008
- Rijksmuseum te gast: Indiase miniaturen* 17 oktober 2008 t/m 4 januari 2009

Wisselvitrine

- Anton Mauve en Vincent van Gogh: de meester en zijn leerling* 12 oktober 2007 t/m 7 september 2008
- Van Gogh? Onderzoek naar twee vrouwenportretten* 31 oktober 2008 t/m 20 september 2009

Publicaties

Tentoonstellingen

- John Everett Millais* Jason Rosenfeld, Alison Smith, met een bijdrage van Irene Smets Uitgever: Van Gogh Museum, in samenwerking met Tate Publishing Taal: Nederlands en Engels 112 pagina’s, €19,95
- Van Gogh en de kleuren van de nacht* Sjraar van Heugten, Joachim Pissarro, Chris Stolwijk e.a. Uitgever: Van Gogh Museum/The Museum of Modern Art/ Mercatorfonds Co-edities: Amsterdam University Press, Hatje Cantz Verlag, Actes Sud, Blume, Linea d’Ombra Talen: Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans en Italiaans 160 pagina’s, € 24, 95 (paperback), € 29,95 (hardcover)

Vincent van Gogh

- Van Gogh en de zonnebloemen* Louis van Tilborgh In de serie *Van Gogh in focus* Uitgever: Van Gogh Museum Co-edities: Mercatorfonds, Brussel; National Gallery, Londen; Seiji Togo Memorial Sompo Japan Museum of Art, Tokio Talen: Nederlands, Engels, Duits, Frans, Japans, Spaans 88 pagina’s, €15,-

Kinderboeken

- Tim en de sterrennacht* Ceciel de Bie Uitgever: Van Gogh Museum Enterprises Talen: Nederlands, Engels, Frans, Italiaans en Spaans 32 pagina’s, €9,95
- Vincent van Gogh en de kleuren van de nacht (kunst-doeboek)* Ceciel de Bie Uitgever: Van Gogh Museum Enterprises Talen: Nederlands, Engels en Frans 46 pagina’s, €14,95

Programma vrijdagavonden

- 4 januari: Miles of Sketches of Spain Een op Spanje geïnspireerd concert met Eric Vloeimans, flamencogitarist Eric Vaarzon Morel en Zapp strijkkwartet. Deze avond ook DJ Goldfinger.
- 11 januari: Conservatoriumpodium Het Tramuntana Quintet speelt. Deze avond ook DJ x-0-x.
- 18 januari 2008: Proef Proef, de eetontwerpstudio van Marije Vogelzang, presenteert een eetinstallatie geïnspireerd op de tentoonstelling *Barcelona 1900*. Deze avond ook DJ DaanModern.
- 25 januari: *Van Gogh & Bernard*, tweegesprek Hans Luijten en Leo Janssen n.a.v. recente publicatie en tentoonstelling. Deze avond ook DJ Dirkson.
- 1 februari: DJ Goldfinger
- 8 februari: Conservatoriumpodium Slagwerkduo Deze avond ook DJ x-O-x.
- 15 februari t/m 18 mei: *Lente*, een performance van Olivier Provily (Programmering vrijdagavonden tijdens Millais) Op verschillende locaties in de tentoonstellingsvleugel en in de vijver van het museum vindt een theatrale performance plaats waarbij Olivier Provily zich heeft laten inspireren door de werken van John Everett Millais. Vrouwelijke schoonheid, vergankelijkheid en de dood zijn

centrale thema’s in Millais werk. Olivier Provily vertaalt deze elementen naar een actuele, beeldende theatervoorstelling. Tijd is daarbij een belangwekkend element in het artistieke handschrift van zowel John Everett Millais als Olivier Provily. Onwrikbaar als het tikken van de klok in een dagelijks leven, maar plooibaar en relatief in een wereld van herinneringen en dromen. De proloog van de performance begint om 19.00 uur in de tentoonstellingsvleugel, de performance zelf start om 20.00 uur in de corridor van het van Gogh Museum. Daarnaast elke avond een DJ en enkele avonden een extra activiteit:

- 14 maart: Conservatoriumpodium Infinity Pianotrio *Romantische kamermuziek: Johannes Brahms* (Pianotrio in B groot - op.8, nr.1)
- 11 april: Conservatoriumpodium Martijn Cornet (*zang*) en Yuri van Nieuwkerk (piano) *Het Romantische lied* (Liederen van Robert Schumann en Johannes Brahms)
- 9 mei: Conservatoriumpodium Syrène Kwartet *Romantische muziek voor saxofoonkwartet* (werken van o.a. Debussy)
- 16 mei [tevens laatste performance] Bekendmaking winnaars fotowedstrijd scholieren. Het Van Gogh Museum organiseert een fotowedstrijd voor middelbare scholieren die zich, net als de fotografen van de presentatie *Me, Ophelia*, hebben laten inspireren door het werk van John Everett Millais. De prijsuitreiking van de wedstrijd vindt plaats tijdens de Museumavond van vrijdag 16 mei. Dezelfde avond zal een aantal van de ingezonden foto’s in het Van Gogh Museum te zien zijn.
- 23 mei: Rondleiding *Schatten uit de bibliotheek van het Van Gogh Museum* Wetenschappelijk medewerkers Hans Luijten en Nienke Bakker (Van Gogh Museum) geven een rondleiding door de presentatie *Schatten uit de bibliotheek van het Van Gogh Museum*. Deze avond ook DJ Goldfinger.
- 30 mei: Rondleiding *Schatten uit de bibliotheek van het Van Gogh Museum* Wetenschappelijk medewerkers Hans Luijten en Nienke Bakker (Van Gogh Museum) geven een rondleiding door de presentatie *Schatten uit de bibliotheek van het Van Gogh Museum*. Deze avond ook x-o-x.
- 6 juni: Van Gogh en bloemstillevens Louis van Tilborgh gaat op zaal in gesprek met planten deskundige Hans den Nijs over het realisme en de betekenis van de bloemstillevens van Van Gogh.
- 13 juni: Conservatoriumpodium Het Christian Pabst Trio speelt moderne jazzcomposities beïnvloed door Spaanse en Latijns-Amerikaanse muziek.

- 20 juni: ZAPP String Quartet Het Zapp String Quartet speelt geïmproviseerde jazz, rock, etnische en hedendaagse muziek geïnspireerd op de vaste collectie.
- 27 juni: Take Five Met Take Five kan je in vijf verschillende talen een rondleiding volgen langs vijf topstukken van Van Gogh. Deze avond ook DJ x-o-x.
- 4 juli: ZAPP String Quartet Het Zapp String Quartet speelt geïmproviseerde jazz, rock, etnische en hedendaagse muziek geïnspireerd op de vaste collectie. Deze avond ook DJ Dirkson.
- 11 juli: Conservatoriumpodium ‘Beautiful words, you’re a mystery’. Een performance van jazz en poëzie met invloeden van pop en chanson door jazztrio Jo-Anne. Deze avond ook DJ x-o-x.
- 18 juli: Take Five Met Take Five kan je in vijf verschillende talen een rondleiding volgen langs vijf topstukken van Van Gogh.
- 25 juli: *Anton Mauve en Vincent van Gogh: de meester en zijn leerling*. Toelichting op zaal door restaurator Devi Ormond op de relatie tussen Van Gogh en zijn leermeester Anton Mauve (Engelstalig). Deze avond ook DJ Goldfinger.
- 1 augustus: Take Five Met Take Five kan je in vijf verschillende talen een rondleiding volgen langs vijf topstukken van Van Gogh. Deze avond ook DJ Dirkson.
- 8 augustus: Conservatoriumpodium ‘Different Light’. Zangeres Harma Everts en blokfluitistes Stephanie Brandt en Maria Martinez vormen ensemble Trio AeroDynamic. Geïnspireerd op de vaste collectie van het Van Gogh Museum laten zij de vele kanten van de blokfluit zien. Deze avond ook DJ DaanModern.
- 15 augustus: Suzanna Héman in gesprek met Ad Petersen Stedelijk Museum conservator Suzanna Héman gaat op zaal in gesprek met Ad Petersen, oud hoofdconservator Stedelijk Museum, naar aanleiding van de *‘Druksels’ van Werkman*. Deze avond ook DJ Dirkson.
- 22 augustus: ZAPP String Quartet Het Zapp String Quartet speelt geïmproviseerde jazz, rock, etnische en hedendaagse muziek geïnspireerd op de vaste collectie. Deze avond ook DJ Goldfinger.
- 29 augustus: Take Five Met Take Five kan je in vijf verschillende talen een rondleiding volgen langs vijf topstukken van Van Gogh. Deze avond ook DJ x-o-x.
- 5 september: Kazimir Malevich Assistent-conservator Fleur Roos Rosa de Carvalho geeft een lezing op zaal over *Van Gogh en Franse stillevens*. Deze avond ook DJ DaanModern.

- 12 september: Conservatoriumpodium
‘Night Songs’, conservatoriumstudenten spelen popmuziek geïnspireerd op het leven en werk van Van Gogh. Deze avond ook DJ Goldfinger.
- 19 september: Dorit Chrysler
De New Yorkse zangeres en componist Dorit Chrysler geeft een performance met theremin gebaseerd op de werken van Kazimir Malevich. Deze avond ook DJ Dirkson.
- 26 september: Marynka Nicolai
De Russische Marynka Nicolai geeft een experimenteel optreden geïnspireerd door de werken van Kazimir Malevich. Deze avond ook DJ x-o-x.
- 5 oktober: New meets Old
Literaire voordracht van Maria Barnas, geïnspireerd op een werk uit de wisseltonstelling. Een dubbellezing door de voorzitter van de Vereniging Rembrandt Jan Maarten Boll en jonge verzamelaar Kai van Hasselt over verzamelen van kunst in het verleden, heden en de toekomst. Deze avond ook DJ DaanModern.
- 10 oktober: Conservatoriumpodium
Literaire voordracht van Gustaaf Peek, geïnspireerd op een werk uit de wisseltonstelling. Het Christian Pabst Trio speelt moderne jazzcomposities beïnvloed door Spaanse en Latijns-Amerikaanse muziek. Deze avond ook DJ x-o-x.
- 17 oktober: New meets Old
Literaire voordracht van Maria Barnas, geïnspireerd op een werk uit de wisseltonstelling. Een dubbellezing door de nieuwe directeur van het Rijksmuseum Wim Pijbes en een jonge kunstenaar over de invloeden van Aziatische kunst in de hedendaagse kunst. Deze avond ook DJ Dirkson.
- 24 oktober: Indiase Muziek
Literaire voordracht van Gustaaf Peek, geïnspireerd op een werk uit de wisseltonstelling. Geïnspireerd op de presentatie *Rijksmuseum te gast: Indiase Miniaturen* speelt Lenneke van Staal klassieke Indiase muziek. Deze avond ook DJ Goldfinger.
- 31 oktober: Hollands Licht
Literaire voordracht van Maria Barnas, geïnspireerd op een werk uit de wisseltonstelling. In samenwerking met het Nederlands Film Festival selecteerde het Van Gogh Museum ‘Hollands Licht’ (Pieter-Rim de Kroon) geïnspireerd op ‘Gezicht op kasteel Bentheim’ van Jacob van Ruisdael. Deze avond ook DJ DaanModern.
- 7 november: New meets Old
Literaire voordracht van Gustaaf Peek, geïnspireerd op een werk uit de wisseltonstelling. Een dubbellezing door de directeur van het Stedelijk Museum G. van Tuyl en de New Yorkse kunstenaar Bradely Pitts over *Washing Hands* van Bruce Nauman

- en zijn invloed op hedendaagse kunst. Deze avond ook DJ x-o-x.
- 14 november: Conservatoriumpodium
Literaire voordracht van Maria Barnas, geïnspireerd op een werk uit de wisseltonstelling. ‘Karnatische invloeden in de Westerse Muziek’, conservatoriumstudenten spelen hedendaagse composities gebaseerd op Indiase muziek. Deze avond ook DJ Dirkson.
- 21 november: Indiase Muziek
Literaire voordracht van Gustaaf Peek, geïnspireerd op een werk uit de wisseltonstelling. Geïnspireerd op de presentatie *Rijksmuseum te gast: Indiase Miniaturen* speelt Saskia Rao de Haas klassieke Indiase muziek. Deze avond ook DJ Goldfinger.
- 28 november: New meets Old
Literaire voordracht van Maria Barnas, geïnspireerd op een werk uit de wisseltonstelling. Een dubbellezing door de adjunct-directeur van het Centraal Museum Ida van Zijl en Britse kunstenaar Ryan Gander over Gerrit Rietveld en invloeden van Rietveld in de hedendaagse kunst. Deze avond ook DJ DaanModern.
- 5 december: Sky over Holland
Literaire voordracht van Gustaaf Peek, geïnspireerd op een werk uit de wisseltonstelling. In samenwerking met het Nederlands Film Festival selecteerde het Van Gogh Museum *Sky over Holland* (1967) van John Fernhout over de typisch Nederlandse landschappen en de schilderijen van onder anderen Vermeer en Van Gogh. Deze avond ook DJ DaanModern.
- 12 december: Conservatoriumpodium
Literaire voordracht van Maria Barnas, geïnspireerd op een werk uit de wisseltonstelling. *De karnatische brug*. Vidwan B.C. Manjurath, Indiase meester van karnatische muziek en Enric Monfort uit Valencia slaan een brug tussen Indiase en westerse percussiemuziek. Deze avond ook DJ Dirkson.
- 19 december: Indiase muziek
Literaire voordracht van Gustaaf Peek, geïnspireerd op een werk uit de wisseltonstelling. Geïnspireerd op de presentatie *Rijksmuseum te gast: Indiase miniaturen* speelt violiste Lenneke van Staal klassieke Indiase muziek. Deze avond ook DJ DaanModern.
- 26 december: De wereld als verzameling
Literaire voordracht van Maria Barnas, geïnspireerd op een werk uit de wisseltonstelling. In samenwerking met het Nederlands Film Festival selecteerde het Van Gogh Museum *De wereld als verzameling* (2006) van Koert Davidse over metaverzamelaar Erik Fens die de wereld ziet als een grote verzameling. Deze avond ook DJ Goldfinger.

Programma Museumnacht

- Ervaringstheater 19.00–20.00 / 21.00–22.00 / 23.00–00.00 Theatergroep *De Slapelozen* werkt vanuit de omgeving. Context, publiek en persoonlijke ervaring staan bij hen centraal. Bijzonder voor de groep is montage als dramaturgische vorm; kleine schakeringen die gedurende een performance een verhaal gaan vormen. Tijdens de Museumnacht geven zij met acht acteurs op verschillende locaties kleine performances met als hoofdthema ‘de liefde’ geïnspireerd op de werken van Van Gogh. De insteek is om het publiek actief te laten participeren. De tafereeltjes vormen een performance van een uur
- In de corridor: Love - Lounge 19.30–23.30 De corridor wordt omgetoverd tot een ware *love lounge* met loungestoelen en de lekkerste liefdescocktails. Er vinden hier verschillende activiteiten plaats die alle zintuigen prikkelen: *Betty en Billie’s Beatboutique* draait de hele avond de hipste liefdesliedjes; *Aroma Visuals* verzorgt met *VJ Vogopluslars* een visueel spetterende VJ-presentatie en *Dr. Perfume* verwerft en prikkelt ons reukvermogen als geur DJ.
- Virtuele liefdesbrief 20:00–01:00 Ook in de corridor: voor een bluescreen verklaart de Museumnachtbezoeker de liefde aan een werk uit de tentoonstelling, de vaste collectie of het bezoek aan het vgm. Er worden opties bekeken om deze filmpjes live te streamen naar ofwel een vgm-YouTube kanaal, ofwel de vrijdagavond/vgm Hyves, of de Museumnachtwebsite. Tijdens de Museumnacht zijn de filmpjes te bekijken in het auditorium.
- Rondleiding 19.00–00.00 Dit is elk jaar een groot succes met veel deelnemers: museumdocenten leiden rond door de vaste collectie en de tentoonstelling.
- Giovanca 20.30–20.30 / 22.30–23.00 In de centrale hal hebben we een grote publiekstrekker met twee keer een akoestisch optreden van Giovanca, dé nieuwe soulsensatie van 2008. Zij speelt en zingt haar mooiste liefdesliedjes geïnspireerd op de vaste collectie.
- Liefdesboodschap 19.00–00.00 Ook in de centrale hal: sms of e-mail je liefdesboodschap naar het vgm. In de centrale hal wordt deze liefdesboodschap geprojecteerd. Dit gebeurt in de vorm van een lichtkrant met boodschappen die in het beeld voorbij rollen. De liefdesboodschappen kunnen naar een speciaal nummer gesms’t worden (sms je boodschap naar: LIEFDE/54353). De boodschappen worden op een mooie manier verwerkt in een afbeelding: bijvoorbeeld een oude brief waarop de boodschappen geschreven worden.

Programma zondaglezingen

- 6 januari: *Parijs-Barcelona 1900*, door Edwin Becker, hoofd tentoonstellingen Eind 19de eeuw trokken diverse kunstenaars uit Barcelona naar Parijs, dat in die tijd het centrum van de moderne kunst was. Zo kwamen Ramon Casas, Pablo Picasso en Santiago Rusiñol, van wie op de tentoonstelling *Barcelona 1900* werk te zien was, in de bohemienwereld van Montmartre terecht. Geïnspireerd door Monet, Toulouse-Lautrec en Van Gogh schilderden zij het leven op straat en in de cafés. Toch heeft het kleurgebruik van de Barcelonese kunstenaars een geheel eigen karakter, veel minder fel dan dat van de Franse impressionisten.
- 3 februari: *De schetsen van Vincent van Gogh*, door Roelie Zwikker, wetenschappelijk medewerker Naast schilderijen en tekeningen wordt in het Van Gogh Museum een groot aantal schetsen van Vincent van Gogh bewaard. Ze bevinden zich in schetsboeken, in brieven, op losse bladen en soms ook op andere dragers. In aansluiting op de tentoonstelling *Van Goghs krabbels* vertelde Roelie Zwikker over de verschillende soorten schetsen en hun relatie met tekeningen en schilderijen.
- 2 maart: *John Everett Millais*, door Geeta Bruin, assistent-conservator tentoonstellingen, en Maartje de Haan, conservator (Museum Mesdag) John Everett Millais was een van de meest succesvolle 19de-eeuwse Engelse schilders en het bekendste lid van de Prerafaëlieten. Deze groep van schilders, dichters en critici wees het academisme af en propageerde een terugkeer naar de kunst van voor Rafaël. De lezing ging in op de reputatie van Millais onder Nederlandse kunstenaars, zoals Matthijs Maris en de jonge Vincent van Gogh.
- 16 maart (extra lezing): *Georges Seurat*, door Richard Shiff, Professor of Art History, The University of Texas at Austin
- 6 april: *De zonnebloemen volgens Van Gogh*, door Louis van Tilborgh, conservator Van Gogh-onderzoek en auteur van het boek *Van Gogh en de zonnebloemen* Van Gogh hechte veel waarde aan zijn stillevens met zonnebloemen, en na zijn dood hebben ze al snel de status van icoon gekregen. Maar zou hij dat terecht hebben gevonden? Een lezing over de betekenis van de zonnebloemstillevens voor Van Gogh, en wat men er later van maakte.
- 15 april (extra lezing): *Illustration, Caricature, Comics*, door Patricia Mainardi, Professor of 18th and 19th Century European Art, City University New York Engelstalige lezing in het kader van het *Van Gogh Museum Scholarship in the History of Nineteenth-Century Art*.
- 4 mei: *De ogen van Ophelia: Millais en zijn Shakespeare*, door prof. dr. Bart Westerweel, emeritus hoogleraar Vroegmoderne Engelse Letterkunde (Universiteit Leiden)

- Literatuur was een belangrijke inspiratiebron voor de Engelse kunstenaar John Everett Millais. Deze lezing bood inhoudelijke achtergrond bij Millais’ verbeeldingen van scènes uit gedichten en toneelstukken van onder meer John Keats en William Shakespeare. Centraal stond zijn beroemde werk *Ophelia*, geïnspireerd door Shakespeares *Hamlet*, waarin hij Hamlets geliefde Ophelia schilderde vlak voor haar verdrinkingsdood.
- 1 juni: *Gauguin in het Van Gogh Museum*, door Leo Jansen, conservator schilderijen De schilderijen van Paul Gauguin in de collectie van het Van Gogh Museum vertellen het verhaal van zijn zoektocht naar een nieuwe stijl en naar erkenning als modern kunstenaar. Tegelijk illustreren ze de bewondering die Vincent en Theo van Gogh hadden voor zijn talent en de steun die zij hem gaven. In deze lezing stond dit bijzondere driemanschap centraal.
 - 7 september: *Vincent van Gogh en het Franse stilleven*, door Fleur Roos Rosa de Carvalho, assistent-conservator In deze lezing werd belicht hoe Van Gogh in zijn Parijse stillevens experimenteerde met kleur en techniek om zichzelf tot een moderne kunstenaar te ontwikkelen. Zijn stillevens werden in de bredere context van het stillevengenre binnen de Franse eigentijdse kunst geplaatst.
 - 5 oktober: *Een collectie is nooit af: verzamelen voor het Van Gogh Museum*, door Axel Rüger, directeur Om de vaste collectie verder te versterken, verwerft het Van Gogh Museum regelmatig nieuwe kunstwerken. In het kader van de tentoonstelling *125 grote liefdes* vertelde Axel Rüger over recente aankopen en wensen voor de toekomst.
 - 26 oktober (extra lezing): *Picasso’s early period*, door Leonard Folgarait, Amerikaans kunsthistoricus (Engelstalig)
 - 2 november: *125 grote liefdes*, door Peter Hecht, gastconservator Peter Hecht ging in op de geschiedenis van de Vereniging Rembrandt en de topstukken die met haar steun voor het Nederlands openbaar kunstbezit verworven zijn. Ook sprak hij over de manier waarop hij tot de keuze van de 125 werken kwam die in het Van Gogh Museum werden getoond.
 - 7 december: *Indiase Miniaturen*, door Robert Uterwijk, beeldend kunstenaar, verbonden aan het Rijksmuseum Amsterdam Toelichting op de presentatie *Indiase miniaturen*. Deze miniaturen uit de 15de tot de 19de eeuw tonen ons een rijke visuele wereld, van vorstelijke portretten en afbeeldingen van goden tot studies van dieren en planten.
 - 16 november (extra lezing): door Peter Schoon, directeur Dordrechts Museum Lezing rond de tentoonstelling *125 grote liefdes* waarin het verzamelen van kunst centraal stond.

- 14 december (extra lezing): door Ger Luijten, hoofd Rijksprentenkabinet, Rijksmuseum Amsterdam Lezing rond de tentoonstelling *125 grote liefdes* waarin het verzamelen van kunst centraal stond.

Programma kinderworkshops

Bij de onderstaande workshops staat het werk van Vincent van Gogh uit de vaste collectie centraal. Geïnspireerd door zijn manier van schilderen maken de kinderen bijvoorbeeld een portret of een landschap en gebruiken technieken die Vincent ook toepaste in zijn werk.

- 26 en 27 januari / 24 en 25 mei / 28 en 29 juni: *Maak je eigen portret* Geïnspireerd door de portretten die Vincent van Gogh van zichzelf schilderde maak je een eigen portret, oftewel een zelfportret.
- 2 en 3 februari / 31 mei en 1 juni / 6 en 7 september: *Schilder een landschap* We kijken naar landschappen die Vincent van Gogh geschilderd heeft. We bespreken een aantal technieken waarmee je diepte in een schilderij kunt maken. Dan schilder je zelf een landschap waarbij je de geleerde technieken gebruikt.
- 9 en 10 februari / 7 en 8 juni / 13 en 14 september: *Van Gogh en Japan* Laat je net als Vincent van Gogh inspireren door Japanse kunst. Vincent van Gogh had grote bewondering voor Japanse prenten. Bepaalde kenmerken van deze prenten gebruikte hij in zijn eigen werk. Daar gaan we naar kijken om vervolgens zelf een kunstwerk te maken, geïnspireerd op de Japanse prent.
- 14 en 15 juni / 20 en 21 september: *Stadsgezicht* Toen Vincent van Gogh in Parijs woonde, schilderde hij verschillende stadsgezichten. We bekijken een aantal van deze werken en schilderen dan zelf een stadsgezicht.
- 21 en 22 juni / 27 en 28 september: *Stilleven* Hoe schilder je een appel zo, dat je er in wilt bijten? Vincent schilderde stillevens van bijvoorbeeld fruit, bloemen of oude schoenen. Hier leerde hij veel van. Na een aantal van zijn werken bekeken te hebben, schilderen we zelf een stilleven.

De tentoonstelling *Barcelona 1900* geeft een beeld van de Spaanse stad ruim 100 jaar geleden. Kunst, meubelstukken, sieraden en ook de verhalen uit die tijd zullen genoeg inspiratie bieden om de onderstaande workshops tot een succes te maken.

- 5 en 6 januari: *Je eigen mozaïek van papier* Heb je wel eens een mozaïek gemaakt? De kunstenaar Gaudi deed dat met kleine steentjes. Wij doen het vandaag met gekleurde papiersnippers. Doe mee en creëer een prachtig kunstwerk.
- 11 en 12 januari: *Je eigen poster aan de muur* In het museum bekijk je eerst posters die rond 1900 in Barcelona werden ontworpen. Daarna maak je in het atelier zelf een poster. Schrijf een prikkelende tekst met ecoline en kroontjespen en schilder of stempel een bijpassend plaatje.
- 18 en 19 januari: *Tover een schoenendoos om tot een theater* Met karton, verf en uitgeknipte plaatjes verander je een saaie schoenendoos in een groots spektakelstuk. Maak prachtige decors, zoals in het beroemde theater El Liceu in Barcelona.

De Britse kunstenaar John Everett Millais leefde meer dan 100 jaar geleden. Hij is bekend vanwege zijn sfeervolle schilderijen van bijvoorbeeld dieren, landschappen of portretten van chique dames en heren. Hij koos als onderwerp voor zijn schilderijen vaak beroemde verhalen. Tijdens de workshops kunnen kinderen (6–12 jaar) taferelen schilderen of kleren ontwerpen zoals in de tijd van John Everett Millais.

- De Britse kunstenaar John Everett Millais leefde meer dan 100 jaar geleden. Hij is bekend vanwege zijn sfeervolle schilderijen van bijvoorbeeld dieren, landschappen of portretten van chique dames en heren. Hij koos als onderwerp voor zijn schilderijen vaak beroemde verhalen. Tijdens de workshops kunnen kinderen (6–12 jaar) taferelen schilderen of kleren ontwerpen zoals in de tijd van John Everett Millais.
- 16 en 17 februari / 22 en 23 maart / 26 en 27 april / 10 en 11 mei: *Maak een betoverend landschap* Millais schilderde buiten landschappen en voegde daar naderhand in zijn atelier vaak dieren of mensen aan toe. In het museum kijken we naar de schilderijen van Millais. Daarna gaan we zelf een landschap schilderen. We maken het landschap af door er aan het einde betoverende poëzieplaatjes aan toe te voegen.
- 23 en 24 februari / 29 en 30 maart / 3 en 4 mei: *Kleed je eigen papieren aankleedpop aan* Op de schilderijen van Millais zie je rijke mensen in prachtige kleding. We gaan zijn schilderijen in de tentoonstelling bekijken om te zien hoe de kleding er precies uitzag. Je maakt daarna zelf een papieren aankleedpop en ontwerpt er kleding voor.
- 1 en 2 maart / 5 en 6 april: *Schilder een moment uit een verhaal* Millais koos vaak een bekend verhaal als onderwerp voor zijn schilderij. Wij gaan in de tentoonstelling kijken hoe hij dat deed. Daarna luisteren we in het atelier naar het verhaal van Alice in Wonderland en maken we daar ons eigen kunstwerk bij.
- 8 en 9 maart / 12 en 13 april / 17 en 18 mei: *Schilder een arm en een rijk gezin* Millais schilderde de heilige familie uit de Bijbel. Hierin laat hij Jezus en zijn familie zien als hardwerkende, gewone mensen. De meeste mensen in die tijd hadden een heel

ander beeld van deze familie. Heiligen zag men niet als gewone mensen. Wij kijken hoe Millais mensen schildert. Daarna gaan we naar het atelier waar we een rijke en arme familie naast elkaar gaan schilderen.

- 15 en 16 maart / 19 en 20 april: *Maak je eigen driedimensionale uitvouwkaart* Millais schilderde graag vogeltjes of andere dieren. Ook zie je vaak mensen met mooie kleren in zijn werk. Iedereen kiest een schilderij uit de tentoonstelling en neemt het beeld goed in zich op. In het atelier maak je van dat beeld een uitvouwkaart. Als je de kaart openvouwt zie je diepte.

- De tentoonstelling *125 grote liefdes* toont de mooiste kunstwerken, door Nederlandse musea gekocht met steun van de Vereniging Rembrandt. Er is werk te zien van wereldberoemde kunstenaars zoals Matisse, Appel of Rembrandt.
- 4 en 5 oktober / 1 en 2 november / 29 en 30 november / 27 en 28 december: *Een familieportret* Vroeger lieten rijke families zich graag samen portretteren, op een zogenoemd familieportret. Geïnspireerd door familieportretten in de tentoonstelling, schilder je een eigen familieportret.
- 11 en 12 oktober / 8 en 9 november / 6 en 7 december: *Een expressief beeldje à la Picasso of Appel* Picasso en Appel maakten bijzondere beeldjes met expressieve vormen. We zien er een aantal in de tentoonstelling. Met klei, karton en andere materialen maken we zelf een bijzonder kunstwerk.
- 18 en 19 oktober / 15 en 16 november / 13 en 14 december: *Matisse als inspiratiebron* Van de kunstenaar Matisse zien we in de tentoonstelling een heel groot werk met uitgeknipte vormen van papier. In het atelier gaan we zelf mooie vormen van papier knippen en plakken.
- 25 en 26 oktober / 22 en 23 november / 20 en 21 december: *Rembrandt en inkt* Rembrandt heeft prachtige inkttekeningen gemaakt. Daar gaan we naar kijken om vervolgens zelf een kunstwerk te maken met pen, inkt en ecoline.

Colloquia en seminars

- Style versus the State: Naturalism and Avant-gardism in France, 1885–1900*, Richard Thomson (Watson Gordon Professor of Fine Art, University of Edinburgh)
- Het kunsthistorisch tijdschrift*, Van Gogh Museum (in samenwerking met de Onderzoekschool Kunstgeschiedenis), 22 februari 2008
- Van Gogh Museum Visiting Fellow in the History of 19th-Century Art* 2008, Prof.dr. Patricia Mainardi,

- City University of New York, Graduate Center, Van Gogh Museum/Universiteit van Amsterdam, 13–20 april 2008
- Second International Workshop on Image Processing*, Van Gogh Museum, 20–21 oktober 2008
- Expert-meeting Prof.dr. Stephen Bann (University of Hull), Amsterdam, Van Gogh Museum, 21 November 2008

Raad van Toezicht

De heer mr. Ewald Kist *voorzitter*, *oud bestuursvoorzitter ING Groep*
De heer prof. James Cuno *lid*, *directeur Art Institute of Chicago*
Mevrouw drs. Trude Maas-de Brouwer *lid*, *onafhankelijk bestuurder en toezichhouder*
De heer prof. dr. Paul Schnabel *lid*, *socioloog en directeur Sociaal en Cultureel Plan Bureau*
De heer drs. Hans van der Ven *penningmeester*, *interim management- en organisatieadviseur*

Vincent Van Gogh Stichting

J.M. van Gogh *voorzitter*
V.W. van Gogh *bestuurslid*
S.E. Cramer *bestuurslid*
A.P.M. Bersee *bestuurslid*

Activiteiten medewerkers

Publicaties

Edwin Becker

- ‘Max Klinger. De Filosoof’, *Human* (2008), nr. 1
- ‘Carlos Schwabe. De Madonna met de leliën’, *Human* (2008), nr. 2
- ‘Constantin Meunier. De arbeider als trotse held’, *Human* (2008), nr. 3
- ‘Louis Anquetin. Intiem gesprek’, *Human* (2008), nr. 4

René van Blerk

- ‘De zonnebloemen van Van Gogh’, *Praxisbulletin* (juni 2008), nr. 10, pp. 12–16

Geeta Bruin

- ‘Landschappen in schemerlicht’, in: *Van Gogh en de kleuren van de nacht*, New York (Museum of Modern Art) en Amsterdam (Van Gogh Museum) 2008–2009, pp. 86–99; tevens Engelse, Franse, Spaanse, Duitse en Italiaanse editie

Fleur Roos Rosa de Carvalho

- ‘Erwin Blumenfeld’, in: het lexicon *Geschiedenis van de Nederlandse Fotografie* (maart 2008), nr 39
- ‘The Angels have risen to the Sky: Bangkok’s BTS and the multi-layered City’, in: *New Bangkok. The Skytrain in a multi-layered City*, 2008, pp. 72–79
- ‘Maurice de Vlaminck, De Seine bij Nanterre’, *Bulletin van de Vereniging Rembrandt* (2008), nr. 3, pp. 24–27
- recensie van ‘Ça, c’est me’/ Ça c’est we: Jérôme Sother & Christophe Boursault in het Kunsthuis SYB’ voor de website van het Kunsthuis SYB, www.kunsthuiszyb.nl, eind 2008

Ella Hendriks

- (met C. Richard Johnson Jr., Igor J. Berezchnoy *et al.*) ‘Image Processing for Artist Identification; computerized analysis of Vincent van Gogh’s painting brushstrokes’, *IEEE Signal Processing Magazine* (juli 2008), nr. 37, pp. 37–48
- ‘Fluent impasto in Van Gogh’s Paris period paintings: a strategic effect?’, *Zeitschrift für Kunsttechnologie und Konservierung* (2008), nr. 2, pp. 221–231
- (met Shannon Hughes) ‘Van Gogh’s brushstrokes: marks of authenticity?’, in: E. Hermens & T. Fiske (red.), *Art, Conservation and Authenticities: Material, Concept, Context*, Butterworths 2008.
- (met A.G. Klein, D.H. Johnson *et al.*), ‘Algorithms for Old Master Painting Canvas Thread Counting from X-rays’, in: *Proc. 42nd Asilomar Conf. on Signals, Systems, and Computers*, Pacific Grove (CA) 2008

Sjaar van Heugten

- (met Klaus Albrecht Schröder, Heinz Widauer, Marije Vellekoop), *Van Gogh. Gezeichnete Bilder*, Wenen (Albertina) 2008; tevens Engelse editie
- ‘Die wachsende Beziehung zwischen Van Goghs Zeichnungen und Gemälden’, in: *Van Gogh. Gezeichnete Bilder*, pp. 35-47
- (met Joachim Pissarro en Chris Stolwijk (red.)) *Van Gogh en de kleuren van de nacht*, New York (Museum of Modern Art) en Amsterdam (Van Gogh Museum) 2008–2009; tevens Engelse, Franse, Spaanse, Duitse en Italiaanse editie
- (met Joachim Pissarro) ‘Introductie’, in: *Van Gogh en de kleuren van de nacht*, pp. 9–13
- ‘De kleuren van de nacht. Stijl en techniek in Van Goghs voorstellingen van avond en nacht’, in: *Van Gogh en de kleuren van de nacht*, pp. 61–85

Chris Stolwijk

- (met Sjraar van Heugten en Joachim Pissarro (red.)) *Van Gogh en de kleuren van de nacht*, New York (Museum of Modern Art) en Amsterdam (Van Gogh

- Museum) 2008–2009; tevens Engelse, Franse, Spaanse, Duitse en Italiaanse editie
- ‘Vincent van Gogh en de traditie van de avond- en nachtvoorstelling’, in: *Van Gogh en de kleuren van de nacht*, pp. 14–41.
- ‘Vincent van Gogh: painter. From traditional peasant painter to avant-garde colourist’, in: *Van Gogh*, Seoul (Museum of Art) 2007–2008, pp. 29–47.

Louis van Tilborgh

- ‘Gogh, Vincent Willem van (1853–1890)’, in: J. Charité en A.J.C.M. Gabriëls (red.), *Biografisch Woordenboek van Nederland*, 6 dln., 1979–2008, dl. 6
- ‘Van Gogh in Cormon’s studio: a chronological puzzle’, *Van Gogh Studies. Current Issues in 19th Century Art 1* (2008), pp. 52–71
- *Van Gogh and the Sunflowers*, Amsterdam/Brussel 2008
- ‘Impressionists and their technique’, recensie van de tentoonstelling *Painting Light: The Hidden Techniques of the Impressionists*, Keulen (Wallraf-Richartz-Museum and Fondation Corboud), *The Burlington Magazine* 150 (2008), pp. 570–571

Marije Vellekoop

- (met Klaus Albrecht Schröder, Heinz Widauer, Sjaar van Heugten) *Van Gogh. Gezeichnete Bilder*, Wenen (Albertina) 2008; tevens Engelse editie
- ‘Künstler im Dialog: Gauguins und Bernards Einfluss auf van Goghs Werk von 1888 bis 1889’, in: *Van Gogh / Gezeichnete Bilder*, pp. 49–67
- ‘A newly discovered drawing by Van Gogh’, *The Burlington Magazine* 150 (februari 2008), pp. 106–109

Anita Vriend

- ‘Bibliotheek Van Gogh Museum. Ontstaan, betekenis en ambities’, in: Roman Koot, Michiel Nijhoff en Saskia Scheltjens (red.), *Kunstabibliotheken in Nederland. Tien korte schetsen*, Leiden 2007, pp. 142–155
- ‘De bibliotheek van het Van Gogh Museum’, in: Nelleke Noordervliet, *Een stad vol boeken / City of books*, Amsterdam (Amsterdam Wereldboekenstad) 2008, pp. 150–153

Lezingen

Nienke Bakker

- rondleiding over de tentoonstelling *Schatten uit de bibliotheek*, 25 en 30 mei 2008

Edwin Becker

- ‘Praag 1900’, Theaterschool, Amsterdam, 18 januari 2008
- ‘John Everett Millais’, Stichting Academische Reizen, Amsterdam, 20 februari 2008

- ‘125 grote liefdes’, Stichting Academische Reizen, Amsterdam, 5 november 2008
- ‘125 grote liefdes’, Amstelclub, Amsterdam, 14 november 2008
- ‘Art Nouveau’, Kunstkring Twenthe, Enschede, 16 december 2008

Natalie Bos

- gastcollege Hogeschool van Amsterdam, module publiciteit in de creatieve sector, 24 november 2008

René Boitelle

- “‘I need large canvases to capture it all”. Ongoing Technical Examination of Daubigny’s Late Landscapes’, En plein air: Representing Landscape in Nineteenth-Century France and Britain Symposium, National Gallery of Art, Washington D.C., 3 mei 2008
- gastcollege UvA ‘Technisch onderzoek Daubigny’, M.A. conservering en restauratie, 19 mei 2008

Geeta Bruin

- ‘John Everett Millais’, zondaglezing, Van Gogh Museum, Amsterdam, 2 maart 2008

Fleur Roos Rosa de Carvalho

- ‘Vincent van Gogh en het Franse stilleven’, zondaglezing, Van Gogh Museum, Amsterdam, 7 september 2008

Ella Hendriks

- gastcollege ‘Recent findings from Van Gogh technical studies’, UvA, M.A. conservering en restauratie, 19 mei 2008
- ‘Fluent impasto in Van Gogh’s Paris period paintings: a strategic effect?’, International symposium on the latest research into painting techniques of Impressionists and Postimpressionists, Wallraf-Richartz-Museum & Foundation Courboud, 12–14 juni 2008
- ‘The changing colours of Vincent’s Bedroom’, International workshop on image processing for artist identification II, Van Gogh Museum, Amsterdam, 20–21 oktober 2008

Hans Luijten

- ‘Van Gogh en de liefde’, Stichting Vrienden van het Singer Museum, Laren, 17 maart 2008
- ‘De nieuwe uitgave van Van Goghs correspondentie’, Stichting Van Gogh in Etten, Etten, 26 november 2008
- rondleiding over de tentoonstelling *Schatten uit de bibliotheek*, 25 en 30 mei 2008

Leo Jansen

- ‘De brieven van Van Gogh, of: de voor- en nadelen van een wetenschappelijke erfenis’, Universiteitsbibliotheek Leiden, 20 maart 2008

- ‘Paul Gauguin in het Van Gogh Museum’, Van Gogh Museum, Amsterdam, 1 juni 2008

Axel Rüger

- “‘Ich möchte Dinge tun, die die Menschen berühren”, Das Leben und Werk Vincent van Goghs’, Frau und Kultur, Dortmund, 6 februari 2008
- (met Moira Sinclair) ‘Taking on a New Leadership Role’, Clore Leadership Programme, Bore Place (GB), 1 juli 2008
- ‘Een collectie is nooit af: verzamelen voor het Van Gogh Museum’, zondaglezing, Van Gogh Museum, Amsterdam, 5 oktober 2008
- “‘Museums, Fame and Money”, Axel Rüger in conversation with Max Anderson’, Indianapolis Museum of Art, Indianapolis, 7 november 2008

Louis van Tilborgh

- ‘A bird-eye’s view: Van Gogh’s oeuvre and discussions about authenticity’, Workshop Image Processing for Artist Identification, Van Gogh Museum, Amsterdam, 20 oktober 2008

Heidi Vandamme

- Presentatie over *Van Gogh en de kleuren van de nacht* en het Brievenproject ter gelegenheid van de lancering van het HAC-jaar (Holland Art Cities), New York, 25 september 2008

Roelie Zwikker

- ‘De schetsen van Vincent van Gogh’, zondaglezing, Van Gogh Museum, Amsterdam, 5 februari 2008

Nevenactiviteiten

Suzanne Bogman

- lid van de Commissie van Beheer van het Witsenfonds

Fleur Roos Rosa de Carvalho

- lid van de denktank Jong Holland

Maite van Dijk

- gastconservator van de jaarlijkse tentoonstelling van de Zeeuwse Kunstkring in de Vleeshal, Middelburg (december)
- lid van de denktank Jong Holland

Ella Hendriks

- begeleiding final year project for Meredith Shuba, ‘Unvarnishing wax-lined Impressionist paintings’, post-graduate diploma course in the conservation of easel paintings, Courtauld Institute of Art, Department of Art and Technology

Sjaar van Heugten

- gastconservator van *Van Gogh. Gezeichnete Bilder*, Albertina, Wenen, 5 september – 8 december 2008
- gastconservator van *Van Gogh and the Colours of the Night*, Museum of Modern Art, New York, 21 september 2008 – 5 januari 2009

Leo Jansen

- redacteur van *Van Gogh Studies*
- hoofdredacteur van *Willem Witsen, Volledige briefwisseling*
- bestuurslid (voorzitter) van de Stichting Willem Witsen

Rik van Koetsveld

- voorzitter van het Nationaal Onderwijs Museum, Rotterdam
- bestuurslid van de Vereniging Rijksgesubsidieerde Musea
- bestuurslid van de Stichting Museumnacht, Amsterdam

Axel Rüger

- lid van de adviescommissie van De Nieuwe Kerk, Amsterdam
- lid van de Wissenschaftlicher Beirat van het Herzog Anton Ulrich-Museum, Braunschweig
- lid van de Advisory Board van het Center for Curatorial Leadership, New York
- bestuurslid van Praemium Erasmianum, Amsterdam
- lid van de programmacommissie van CODART – International Council of Curators of Dutch and Flemish Art
- lid van de lustrumcommissie van de Vereniging Rembrandt
- lid van de adviesraad van *Kunstweek*
- lid van het bestuur van de Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis
- lid van de stuurcommissie van de Apeldoorn Conference

Chris Stolwijk

- hoofdredacteur van *Van Gogh Studies*
- lid van Codart
- plaatsvervangend bestuurslid van de Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis
- lid van de Association of Art Historians of Nineteenth-Century Art
- lid van de Stichting C. Hofsteede de Groot Foundation

Louis van Tilborgh

- redactielid van *Simiolus: Netherlands quarterly for the history of art*
- adviseur bij de Mondriaan Stichting (incidenteel) voor aanvragen financiële bijdrage museale aankopen

Heidi Vandamme

- bestuurslid Stichting Museum Plus Bus

Marthe de Vet

- lid van het Program Committee congres Museum & Web, Indianapolis 2009
- lid van de Stuurgroep GRAS
- lid van de Begeleidingscommissie trendonderzoek Cultuureducatie, Cultuur Netwerk Nederland

Anita Vriend

- bestuurslid OKBN (Overleg Kunst(historische) Bibliotheken Nederland), tot 2 juni 2008

- lid OKBN, per 2 juni

Medewerkers

Directie

A.C. Rüger *algemeen directeur*

F. van Koetsveld *zakelijk directeur*

J. Swachten *controller a.i.*

M.J.I. Norbart *manager private fundraising*

J.F. Rutten-Jaspers *manager corporate sponsoring*

(per 01-08-2008)

J.H.M. Broekmans *management-assistent* (tot 31-12-2008)

R.L. Manger Cats *directiesecretaris*

M.T. Blok *directiesecretaresse* (tot 01-12-2008)

J.F. Friedman *directiesecretaresse* (tot 25-02-2008)

M.E. Postmus *directiesecretaresse* (per 01-12-2008)

Collecties

G.P.L. van Heugten *hoofd Collecties*

M.T. Blok *management-assistent* (per 01-12-2008)

M.E. Postmus *management-assistent* (tot 01-12-2008)

Conservatoren

M.E. van Dijk *conservator schilderijen* (per 01-11-2008)

L.A.M. Jansen *conservator schilderijen*

M. Vellekoop *conservator prenten en tekeningen*

F. Roos Rosa de Carvalho *assistent-conservator*

Restauratie

E. Hendriks *hoofdre Restaurator*

R.J.M.O. Boitelle *restaurator*

D. Ormond *restaurator*

K. Pilz *restaurator* (per 01-04-2008)

E.S. Hoofwijk-de Jong *depotbeheerder/conserving-medewerker*

A.P.M. Nikken *conserveringsmedewerker*

S. Taal *conserveringsmedewerker*

F.C. Stive *technisch documentalist*

Onderzoek

C.W.M. Stolwijk *hoofd Onderzoek*

F. Haanen *management-assistent*

J.L. van Tilborgh *conservator Van Gogh Onderzoek*

J.C.A. Luijten *conservator Onderzoek*

R.H.D.E. Zwikker *wetenschappelijk medewerker*

N.K. Bakker *wetenschappelijk projectmedewerker*

M.G. Koelewijn *inhoudelijk projectassistent* (per 21-07-2008)

Bibliotheek en documentatie

A.C.G. Vriend *bibliothecaris*

I.G.M. Cael *medewerker bibliotheek*

M.F.T.M. Hageman *documentalist*

S.J. Pabst *documentalist*

P. Schuil *documentalist*

Communicatie

H.G.A. Vandamme *hoofd Communicatie*

M.J. Blankman *coördinator interne communicatie*

A. Jellinghaus *management-assistent*

Voorlichting & PR

P.N. Bosboom *hoofd Voorlichting & PR*

L.K. Bekker-Olijslager *management-assistent*

S. Jacobs-Beukers *medewerker Voorlichting & PR*

A.C. van Dam *medewerker Voorlichting & PR*

D.H.H.M. Hoijing *medewerker Voorlichting & PR*

C.A. Witte *medewerker Voorlichting & PR* (per 30-06-2008)

H.H. Hueber *coördinator ontvangsten*

N. Bos *persvoorlichter*

E.K. Schreurs *medewerker digitale communicatie*

Educatie & Publiekservice

M.H.J. de Vet *hoofd Educatie & Publiekservice*

C.E. Kasteelen *hoofd Educatie & Publiekservice a.i.*

(per 14-07-2008)

J.V. Olthof *management-assistent*

R. van Blerk *educator*

A.C. Blokland *educator*

M.C. van Kregten *educator* (per 15-04-2008)

M.J. Uildriks *educator*

A.A. Vergeest *educator* (tot 31-01-2008)

J.M. van Schaik *coördinator onderwijs & atelier*

M. Eikelenboom *coördinator museumbus* (per 01-09-2008)

J.A. Goes *museumdocent*

A. Houter *coördinator museumbus*

R.E. Stijntjes *coördinator museumbus*(tot 31-08-2008)

G. Oskam *programmeur vrijdagavond* (per 01-04-2008)

V. Thomas *coördinator publieksactiviteiten* (per 21-04-2008)

Y.M.S. Hovius *coördinator informatiebalie*

C. di Gazar *medewerker informatiebalie*

H.W. Hennep *medewerker informatiebalie*

Y. Kuijper *medewerker informatiebalie*

J.H. Prinsen *medewerker informatiebalie* (tot 18-06-2008)

S.M. Speelman *medewerker informatiebalie*

M.C. Tabor *medewerker informatiebalie*

Marketing & Business Development

M.R. Wolff *medewerker Marketing*

Publicaties

S.C.X. Bogman *hoofd Publicaties*

G. Klazema *redactieassistent*

Tentoonstellingen

E.M.T. Becker *hoofd Tentoonstellingen*

M. Mogendorff *management-assistent Tentoonstellingen*

M. Schoen *assistent Tentoonstellingen* (per 17-07-2008)

E. Tempel *conservator Tentoonstellingen* (tot 30-11-2008)

R. Bruin *projectleider Tentoonstellingen*

Registratie

F. Kanaan *senior registrar*

M.M. Kilburn *registrar*

A.H. Kok *registrar*

Financiën

J.B. de Ligt *hoofd Financiën*

M.A. Salarbux *eerste boekhoudkundig medewerker*

S.J.W. Staal *eerste boekhoudkundig medewerker*

(per 01-10-2008)

I. Binnenmarsch *boekhoudkundig medewerker*

(tot 30-11-2008)

P. van Everdink *boekhoudkundig medewerker*

N. Pahladsigh-Rambhadjan *boekhoudkundig medewerker*

R. Strippoli *boekhoudkundig medewerker*

S. Volkers *boekhoudkundig medewerker*

P&O

M. Meijer *hoofd P&O*

M. van Gessel *medewerker P&O* (tot 31-12-2008)

J.E.W.M. van Velzen *medewerker P&O* (per 16-10-2008)

M.C.L.R. van Kemenade *personeelsadviseur* (per 01-08-2008)

S. Mac-Donald *personeelsadviseur* (tot 30-06-2008)

S.M. Silberhorn *personeelsadviseur* (per 01-07-2008)

E. Spijkers *personeels- en salarisadministrateur*

ICT

C. Mennink *hoofd ICT*

M.E.C. Peereboom *projectleider*

B. Kerkhoven *helpdeskmedewerker (gedetacheerd)*

R.E. Heijder *systeembeheerder*

B. Konijn *ICT-specialist*

Beveiliging

H. Drent *hoofd Beveiliging*

G.F.M. Elshoff *stafffunctionaris Beveiliging*

Y. Altun *coördinator Beveiliging*

W.B. Jacket *coördinator Beveiliging*

A.R. den Ouden *coördinator Beveiliging* (tot 30-11-2008)

M.F. Thijm *coördinator Beveiliging*

A. Pesare *medewerker Beveiligingstechniek*

Centrale Meldkamer

G. Albayrak *centralist* (per 01-02-2008)

F.J. van den Berg *centralist*

K.A. Blinker *centralist*

M. de Boer *centralist*

M. Bouanan *centralist*

L.H. ten Brink *centralist*

B. Croese *centralist* (per 08-09-2008)

F.W.M. Hilgevoord *centralist* (tot 30-04-2008)

R.E. Rozet *centralist*

P.A. Zeldenrust *centralist*

H.R. van der Zwaan *centralist*

Y.C. Zwanenburg *centralist* (per 06-10-2008)

C.M. Sarmaat *wachtcommandant*

L. Snijders *wachtcommandant*

P.J. Zaal *wachtcommandant*

Receptie

W.J.H. van der Made *receptionist*

H.S.L. Schmidt *receptionist* (per 17-07-2008)

A.M.A. van Zoeren *receptionist*

Zaalbeveiliging

R. Adhin *beveiligingsmedewerker*

E.F. Akiem *beveiligingsmedewerker*

M.P. Aramaké *beveiligingsmedewerker*

W.J. van den Bedum *beveiligingsmedewerker*

J.M. Bekker *beveiligingsmedewerker*

T. Benali *beveiligingsmedewerker*

A. Ben Salah *beveiligingsmedewerker*

I.J. van Berkel *beveiligingsmedewerker*

C.W. Blonk *beveiligingsmedewerker*

N. de Boer *beveiligingsmedewerker*

E.A. Boeren *beveiligingsmedewerker*

S. Brouwer-Engel *beveiligingsmedewerker*

K. Daali *beveiligingsmedewerker*

K.L. van Dalen *beveiligingsmedewerker*

R.J. Dingen *beveiligingsmedewerker*

Y. Döbelman *beveiligingsmedewerker*

T.G. Doesburg *beveiligingsmedewerker*

Y.N. Dursun *beveiligingsmedewerker* (tot 31-05-2008)

A.M. Ebrahim *beveiligingsmedewerker*

C. Gökçe *beveiligingsmedewerker*

B. Hoebé *beveiligingsmedewerker*
J.W. de Jong *beveiligingsmedewerker*
M.V. Keek *beveiligingsmedewerker*
A. van der Kloor *beveiligingsmedewerker*
S. Koning *beveiligingsmedewerker* (tot 31-10-2008)
F.H. Labeij *beveiligingsmedewerker*
U. van Leeuwen *beveiligingsmedewerker* (tot 31-05-2008)
F.E. Lemaire *beveiligingsmedewerker*
M.O.R. Masius *beveiligingsmedewerker*
A. Missouak *beveiligingsmedewerker*
A.J.A. de Ridder *beveiligingsmedewerker*
D.C. Rosculet *beveiligingsmedewerker*
H.B. de Ruijter *beveiligingsmedewerker*
L.J. Rijnja *beveiligingsmedewerker* (per 15-12-2008)
E. Schuurman *beveiligingsmedewerker*
S. Tielman *beveiligingsmedewerker*
J.G. Timmer *beveiligingsmedewerker*
R.J.P. Veen *beveiligingsmedewerker*
M. Vermeulen *beveiligingsmedewerker*
T. Wallenburg *beveiligingsmedewerker*

Facilitair bedrijf

G. Struik *hoofd Facilitair bedrijf a.i.* (tot 01-12-08)
G.M.A. Wehkamp *hoofd Facilitair bedrijf* (per 01-10-2008)
B. Arentshorst *hoofd services a.i.* (tot 01-07-2008)
D.C.J. Philippo *hoofd facilitaire services* (per 25-09-2008)
D. van de Braak-Versluis *coördinator huishoudelijke dienst a.i.*
S. Boughlid *garderobemedewerker* (tot 31-05-2008)
J.W.D. Samuelsz *floormanager* (per 01-10-2008)
B.S.A. van der Stoop *hoofd beheer gebouwen en installaties*
(per 01-09-2008)

Bureau managementondersteuning

G. Hogendoorn *coördinator BMO*
N.E. Kunikowska *medewerker BMO*
B.E. van der Meulen *medewerker BMO*
W. ten Brinke *telefoniste* (per 01-08-2008)
A.M. Rubbens *telefoniste* (per 27-10-2008)
K.S. Sener *telefonist /receptioniste* (tot 30-09-2008)

Facilitaire dienst

D. Casillo *algemeen facilitair medewerker*
C.O.M. D'Haene *algemeen facilitair medewerker*
E.J.J. Kolster *algemeen facilitair medewerker*
N. Kuilman *algemeen facilitair medewerker*
F. Zammouri *algemeen facilitair medewerker*

Kassa

A. da Costa Fernandes *coördinator Kassa*
L. Advokaat-van Amstel *kassier*
M. Banadji *kassier*

M.A. Guina-Vos *kassier*
A. Kammerstetter *kassier*
G.M. Rouet-Borgers *kassier*
J.J.A. Slingerland *kassier*
P. Timmer-de Jong *kassier*

Kantine

S.D. Dachlan *medewerker personeelskantine*
A.A.C. Pirovano-Mes *medewerker personeelskantine*
(tot 01-10-2008)
J.D. Veltkamp *medewerker personeelskantine*
G.M. Visser *medewerker personeelskantine*

Technische dienst

J.T. Beets *technisch facilitair medewerker* (31-01-2008)
R.H. Cairo *technisch facilitair medewerker*

Ondernemingsraad

L. Snijders *voorzitter*
F.W.M. Hilgevoord *vice-voorzitter* (tot 30-04-2008)
Y.M.S. Hovius *secretaris*
P. Schuil *vice-secretaris*
C. di Gazar *lid*
E.J.J. Kolster *lid*
R.H.D.E. Zwikker *lid*

Museum Mesdag

M.K. de Haan *conservator/manager*
J.C. Klarenbeek *projectmedewerker* (per 01-05-2008)
J.P. de Wilde *secretaresse*
S. Wladimiroff *beheerder*
W. van der Ende *beveiligingsmedewerker*
R.R. Herman *beveiligingsmedewerker*
N. Houwaard *beveiligingsmedewerker*
A.M. Musukwa *beveiligingsmedewerker*

Van Gogh Museum Enterprises BV

C.J. Krelekamp *adjunct-directeur*
F. Gutter *managemenassistent*
M. van Dam-van Geem *coördinator ticketing en toegang*
J.E.A. van Gemert *coördinator productontwikkeling*
(tot 31-07-2008)
I. Reesing *coördinator productontwikkeling* (per 01-12-2008)
S.L. Masee-Bokkers *accountmanager*
M.M. Zwetsman *coördinator drukwerk*
M.C. Wissink *beheerder beeldbank*
M.L. Gerritsen *medewerker beeldbank*
E. Jansen *medewerker beeldbank*
C.M.J. van der Linde *beheerder Museumshop*
N. Mansvelt *beheerder Museumshop*
N.J.N. Chan *medewerker Museumshop*
C.Q.C. Eimers *medewerker Museumshop* (15-11-2008)

E. van Hal *medewerker Museumshop* (tot 31-08-2008)
J.J. Hillegers *medewerker Museumshop* (tot 30-06-2008)
R.B. Huysmans *medewerker Museumshop*
Y.M. Khouw-Tse *medewerker Museumshop*
L.H. Yudo *medewerker Museumshop* (per 01-11-2008)
R.R. Voorhaar *magazijnbeheerder*
R.A. Mooij *magazijnmedewerker*

't Lanthuys BV

V.W. van Gogh *adjunct-directeur*
F.A.J.M. de Haas *general manager*
R.C. Hogerwerf *office manager*

Online Shop

L.A.H. van de Wiel *manager Online Shop*
A.B. Douqué *medewerker Online Shop* (tot 30-11-2008)
E.A. Douque *medewerker Online Shop* (per 06-02-2008)
J.N. Vos *medewerker Online Shop*

P&O

E.M. van der Schoot *Personeel & organisatie*

Inkoop

C. M. de Bie *inkoper*
S.P. van der Schoot *inkoper*
R.A.M. Weddepohl *medewerker Inkoop*

Administratie

M. Oord *medewerker Administratie* (tot 25-04-2008)

Magazijn

E. Zwart *magazijnmeester*

Museumwinkel

M.W. Benner *shopmanager*
R. Hoetmer *shopmanager*
N.P.D. Holsbergen *shopmanager*
M.G. Jelsma *shopmanager*
A.G.A.M van Loon *shopmanager en medewerker administratie*
D.H.M. Mulder *shopmanager*
L. Baggen *winkelmedewerker*
N. Ben Arbia *winkelmedewerker* (per 10-04-2008)
P. Brekelmans *winkelmedewerker* (tot 30-04-2008)
T.M. van Brenk *winkelmedewerker* (tot 30-04-2008)
A. de Bruïne *winkelmedewerker* (tot 30-09-2008)
S. Buijs *winkelmedewerker* (per 28-01-2008)
B.S. Chanowski *winkelmedewerker* (tot 30-09-2008)
C.H. Diebels *winkelmedewerker*
A.M. Filarski *winkelmedewerker*
V.P. Frans *winkelmedewerker* (tot 30-09-2008)
M.E. Franssens *winkelmedewerker* (tot 17-05-2008)
H. Gersonius *winkelmedewerker* (tot 30-09-2008)

M.A. de Haas *winkelmedewerker* (tot 30-09-2008)
T.S. de Haas *winkelmedewerker*
S. de Hair *winkelmedewerker* (tot 30-05-2008)
M.A. Hartgers *winkelmedewerker*
H. Heetebrij *winkelmedewerker* (tot 29-05-2008)
D. de Hoogd *winkelmedewerker* (tot 31-12-2008)
E. Jonker *winkelmedewerker* (per 30-09-2008)
V.G.K. Jonkers *winkelmedewerker* (tot 17-02-2008)
S. Kalkman *winkelmedewerker* (per 05-11-2008)
L. van Keulen *winkelmedewerker* (per 30-10-2008)
M.S. Keune *winkelmedewerker*
J.G. Knol *winkelmedewerker* (per 02-10-2008)
R. van der Kolk *winkelmedewerker*
L.L. Lintmeijer *winkelmedewerker* (per 08-09-2008)
C.A.I. van der Meer *winkelmedewerker* (per 16-12-2008)
M.A. Meijer *winkelmedewerker* (tot 30-04-2008)
N.G. van der Meulen *winkelmedewerker* (tot 30-09-2008)
B.A. Navis *winkelmedewerker*
K.W. Nolet *winkelmedewerker* (per 01-10-2008)
U.N.J. Olausson *winkelmedewerker* (per 31-01-2008)
T.A.A. Ooteman *winkelmedewerker* (tot 30-09-2008)
L.M.J. Pelswijk *winkelmedewerker* (tot 31-01-2008)
P. Pesti *winkelmedewerker* (tot 30-09-2008)
J. Peterse *winkelmedewerker* (per 15-08-2008)
S. Prinsen *winkelmedewerker* (tot 30-09-2008)
I. Reesing *winkelmedewerker* (tot 30-11-2008)
C.S. Roland *winkelmedewerker* (tot 31-07-2008)
F. Stellingwerff *winkelmedewerker*
F.E. Streefland *winkelmedewerker* (tot 30-09-2008)
M.T.J. Tan *winkelmedewerker* (tot 30-06-2008)
S. Thunnissen *winkelmedewerker* (per 02-10-2008)
I.E. Veerkamp *winkelmedewerker*
M.H. Verhoeven *winkelmedewerker* (tot 31-12-2008)
E.E. Vernooij *winkelmedewerker* (18-12-2008)
S. Verwer *winkelmedewerker* (tot 18-04-2008)
G.E. Viersma *winkelmedewerker*
I.N. Visser *winkelmedewerker* (per 26-10-2008)
S. Warns *winkelmedewerker* (tot 31-08-2008)
S.J. Yan *winkelmedewerker* (tot 31-01-2008)
L. van Zuijlen *winkelmedewerker*
E.M. Zwarenstein *winkelmedewerker* (tot 31-07-2008)

Annual Report 2008

Foreword from the Supervisory Board

The heart of a museum is its collection, and almost every museum strives constantly to broaden and further enrich its collection by means of acquisitions. But collecting is not an objective in itself; it must serve to further our aim of conserving objects and works of art, and of making them accessible to the public. Acquisitions serve to enrich and add greater nuance to the story the museum seeks to tell through its collection – and so to enhance the visitor's experience.

The acquisitions policy of the Van Gogh Museum has been concerned to a lesser degree with expanding its already highly extensive collection of works by Vincent van Gogh in order to focus primarily on the collection of works by his contemporaries. In this way we seek to show the broader artistic milieu in which Van Gogh operated, particularly those artists who inspired him and those with whom he consorted and corresponded. More recently the museum has also opted to focus on the artists who were themselves inspired by Van Gogh. These influences are evident in the work of, for example, the Fauves of the early twentieth century. We are therefore extremely pleased that in 2008 the museum was able to acquire an extraordinarily fine work by a representative of this group, *The Seine at Nanterre*, painted by Maurice de Vlaminck around 1907 (see also cover and p. 19).

For any museum, an acquisition of this calibre involves a special financial effort which would be impossible to realize without the generous support of external parties. In this case we were in a position to finance over half the purchase price thanks to the support of the BankGiro Lottery. Since 1998 the Van Gogh Museum – together with the Rijksmuseum, the Mauritshuis and the Kröller-Müller Museum – has received an annual sum from the BankGiro Lottery specifically for the funding of acquisitions. We are extremely grateful to the BankGiro Lottery for its support and for the trust it has placed in the Van Gogh Museum during these past years.

Recently, however, there have been indications that Parliament is considering a redistribution of the income accrued

from charitable lotteries. In the case of the BankGiro Lottery this could lead to a considerable reduction in the funds available for its principal cause: that of culture. In the light of this possible development we would like to take this opportunity to emphasize the immense importance of the BankGiro Lottery for Dutch museums in general and the Van Gogh Museum in particular. Without its generous support the museum would not be in a position to acquire superior-quality works of art for its collection, such as the above-mentioned canvas. Neither the subsidies we receive nor the income we generate ourselves is sufficient to fund such acquisitions. For the further development of the public collections in the Netherlands it is essential that this highly important source of income is both retained and nurtured.

Other important partners who lent their support to the acquisition of the painting by De Vlaminck are the Mondriaan Foundation, the vsb Fund and the Rembrandt Association. In 2008 the Rembrandt Association, a private members' organization that generously supports purchases of works for Dutch public collections, celebrated its 125th anniversary. To mark the occasion, in autumn 2008 an exhibition was mounted in the Van Gogh Museum featuring the 125 most important works from various Dutch museums purchased with the aid of the Association. We are proud to have been able to host the exhibition, which attracted a great deal of interest from the Dutch public and the press.

Thanks to this display and a broad range of other exhibitions and activities, 2008 again proved to be a successful year for the Van Gogh Museum, with 1.47 million visitors. The Museum Mesdag in The Hague attracted a record number of 7,500 visitors in the first four months of the year prior to closing its doors for extensive renovations.

In our last annual report we noted that the Van Gogh Museum had profited from the strong growth in tourism to Amsterdam during the year. In 2008 this dependence again became clear. In the fourth quarter tourism in the capital declined as the global economic crisis began to bite and

consequently visitor numbers to the museum were also down. The Van Gogh Museum is particularly vulnerable to fluctuations in the global economic cycle because its income is to a large extent dependent on ticket sales, commercial activities and sponsors. An upturn in the economy is not expected this year. Therefore the museum will redouble its efforts to entice increasing numbers of visitors with a programme that is both attractive and educational. The current economic conditions mean that the Van Gogh Museum is also due to enter a difficult period in which the efficiency of the organisation will need to be reviewed and costs cut wherever possible. Overdue maintenance of the buildings presents an additional challenge. In the coming period maintenance work will have to be undertaken in order to maintain the standards expected of a top international museum.

In these difficult times our sponsors and partners are more important to us than ever, therefore we would like to take this opportunity to express our heartfelt thanks for their support in 2008. In addition to the BankGiro Lottery, the Rabobank is a partner closely allied to the museum which plays a major role in our educational activities in the form of the Museum Bus and the programming for the extended opening hours on Friday evenings. Shell Nederland, our Partner in Science, this year again made an important contribution to the research project into the studio practice of Van Gogh and his contemporaries. Last but not least, our heartfelt gratitude goes to the Vincent van Gogh Foundation, owner of a large part of the collection.

Mission statement of the Van Gogh Museum

The Van Gogh Museum preserves, researches and develops the world's leading collection of artworks by Vincent van Gogh and his contemporaries in order to make them accessible to as many people as possible, to enrich, inform and inspire them, now and in the future. The Van Gogh Museum fulfils its mission by:

Directors' foreword

The Van Gogh Museum is a leading art museum that is internationally renowned. Our mission reflects our aim to be a dynamic, exciting and accessible centre. At the heart of all our work is the remarkable collection of works by Vincent van Gogh and his contemporaries. Our activities reach out to a broad public, many of whom are tourists from abroad, but also visitors from Amsterdam and the Netherlands.

With two major exhibitions and a series of smaller but no less exciting displays, 2008 was once again an active year for exhibitions. The major spring exhibition devoted to the work of John Everett Millais – a joint venture with London's Tate Britain – offered the Dutch public its first opportunity to become acquainted with this pre-eminent painter of the English Pre-Raphaelite brotherhood and Britain's most successful artist in the latter half of the 19th century. The exhibition broke new ground in more ways than one. As a means of bringing Millais

The Foundation has supported many important exhibitions and helped in their realization. We would also like to thank the Vincent van Gogh Foundation for their close cooperation during the takeover of the museum shop bv 't Lanthuys by Van Gogh Museum Enterprises bv, which was finalized in June 2008.

In 2007 Andrée van Es took leave of the Supervisory Board. She has since been succeeded by Trude Maas to whom we extend a warm welcome. We look forward to working with her in the coming years.

In June 2008 we were saddened by the news that Anne d'Harnoncourt, director of the Philadelphia Museum of Art and a member of the Van Gogh Museum's first Supervisory Board, had passed away suddenly. With her passing the museum has lost an extremely dedicated colleague and friend.

The Van Gogh Museum's success is of course due in large part to the continuing popularity of the art of Vincent van Gogh and the quality and appeal of the museum's collection. But there is no doubt that rendering the works accessible by means of exhibitions, publications and a host of other activities in order to make each visit to the museum a special experience, requires an enthusiastic and skilled staff. We would like to thank the directors and all the staff of the Van Gogh Museum, Museum Mesdag and Van Gogh Museum Enterprises for their effort, energy and expertise, as a result of which 2008 was once again a successful year for the organization.

Ewald Kist (chairman)

James Cuno, Trude Maas, Paul Schnabel, Hans van der Ven

• acquiring, managing and conserving collections of work by Vincent van Gogh and Western artists from the period around 1850 to 1914; • an active programme of research and publication, based on these collections; • a programme of exhibitions held in the museum and elsewhere that extends and enhances the reach and appeal of its permanent displays; • a programme of education that satisfies the needs of a broad public.

up to date and so demonstrating his continued relevance today, the Van Gogh Museum organized the photographic presentation *Me, Ophelia*, featuring photographs by Rineke Dijkstra, Hellen van Meene and Inez van Lamsweerde & Vinoodh Matadin, among others. In addition there were performances of the theatre director Olivier Provily's *Lente (Spring)* during the Van Gogh Friday Nights. New forms of media also came into play, including the podcast of a Poetry Route to accompany the exhibition. The Museum Mesdag in The Hague, which has been

under the management of the Van Gogh Museum since 1990, simultaneously mounted the thematically linked exhibition *Refuge in beauty*, in which the influence of the Pre-Raphaelites on Dutch artists was examined in depth for the first time. The two museums effectively combined forces by coordinating their programming, which resulted in the museum in The Hague welcoming more than 7,500 visitors in the first months of the year – almost twice as many compared with the same period in 2007.

Excellent results were also seen in the second half of the year with *125 favourites*, an exhibition celebrating the 125th anniversary of the Rembrandt Association. Guest curator Peter Hecht selected and assembled 125 key acquisitions from more than thirty Dutch museums, and related the remarkable stories surrounding their respective purchases in the accompanying catalogue. Wim Crouwel undertook the exhibition's design, which resulted in surprising and illuminating juxtapositions. During the exhibition a 126th favourite was added – a child's chair by Gerrit Rietveld from 1921, purchased by Amsterdam's Stedelijk Museum and the Centraal Museum Utrecht with the support of the Rembrandt Association. Following its festive opening attended by Her Majesty Queen Beatrix, the exhibition attracted almost 300,000 visitors. The Rembrandt Association has for many years supported the Van Gogh Museum in securing important acquisitions to augment its collection. We are therefore extremely pleased to have been able to play a role in this unique project.

As well as the larger exhibitions mounted in the Exhibition wing, smaller displays in the Rietveld building also constituted an important part of our programme. In 2008 there were nine exhibitions – an exceptionally high number. Five comprised works from the permanent collection and four were mounted in association with our fellow museums on Museum Square. While their premises are being renovated, the Rijksmuseum and the Stedelijk Museum return annually to the Van Gogh Museum, mounting guest exhibitions of works from their own collections. The collaboration with the Stedelijk Museum was further extended with the *Malevich* and *Expressionists and Fauves* exhibitions, which featured modern masterpieces from the Stedelijk Museum's paintings collection. Unfortunately, we were forced to close the latter exhibition early owing to a leak in the roof of the Rietveld building.

With the Rijksmuseum, too, the Van Gogh Museum forged a special partnership, by taking part last spring in the exhibition *Vincent van Gogh: Nature close-up* in the Rijksmuseum's annexe at Amsterdam's Schiphol Airport. The Van Gogh Museum displayed eight paintings from its collection, focusing on Van Gogh's approach to nature.

Such projects emphasize the importance the Van Gogh Museum attaches to close cooperation between the various cultural institutions situated on Amsterdam's Museum Square. It was in this same spirit that we assisted the city council and the Oud Zuid local authority last year in developing their blueprint

for the renovation of Museum Square, which was presented on 16 December 2008. The collaboration with the Concertgebouw was also continued. In order to further bolster the alliance with other city partners, the Van Gogh Museum's Exhibition wing functioned as a backdrop for a citywide lighting project by the Japanese artist Ryoji Ikeda, initiated by the Dream Amsterdam Foundation.

With an active acquisitions policy focused both on aspects of Van Gogh's oeuvre as yet under-represented in the collection and on work by his contemporaries and immediate successors, the Van Gogh Museum aims continually to strengthen its collection further. In spring 2008 we were able to enrich the collection with an important painting, *The Seine at Nanterre*, painted around 1907 by Maurice de Vlaminck. This exceptionally fine acquisition clearly demonstrates Vincent van Gogh's influence on later artists – in this case the early-20th-century group of painters known as the Fauves. Several parties assisted financially with the purchase. We received a generous contribution from the Rembrandt Association, the Mondriaan Foundation and the vsb Fund, while the BankGiro Lottery contributed a little over half the purchase price. We were able to take the sum from the joint contribution received annually by the Van Gogh Museum, the Rijksmuseum, the Mauritshuis and the Kröller-Müller Museum as fixed beneficiaries of this important patron. In 2008 this sum amounted to 7,191,768 euros. The financial support provided by the Netherlands' lottery for culture has enabled the Van Gogh Museum to make major purchases since 1998 and as such we are extremely pleased with the undertaking in 2008 to extend the partnership with the BankGiro Lottery for the next five years.

Alongside acquisitions, attracting works on long-term loan also forms an important part of our collections policy. During the year we received the painting *The village of Les Sablons* by Alfred Sisley through the agencies of Ten Haaf Projects Amsterdam, as well as two paintings by Jean-François Millet from the Museum of Fine Arts in Boston: *Sheep shearing* and *End of the hamlet of Gruchy*. We are extremely grateful to the lenders for this temporary enrichment of our collection.

For many years the Van Gogh Museum has conducted academic research with the aim of rendering the art of Van Gogh and his contemporaries accessible to as wide an audience as possible and to build on its role as a centre of expertise on Van Gogh. Two major projects within the research programme are the Letters project and the collection catalogue project. In 2008 a team of museum staff and external parties continued to work hard in preparing the new edition of Vincent van Gogh's complete correspondence, which is due to come out in October 2009. Also in 2008, the manuscript for the second volume of the Paintings collection catalogue dealing with Van Gogh's Antwerp and Paris periods was largely completed. The catalogue is scheduled for publication in 2010.

Vincent van Gogh's paintings of sunflowers are among his most famous works. For this reason, the Van Gogh Museum

decided to devote a whole volume to them in the popular *Van Gogh in focus* series, a collection of educational works about the life and work of Vincent van Gogh. *Van Gogh and the Sunflowers*, written by research curator Louis van Tilborgh, was published in June 2008 in six languages and has since become a bestseller with the Van Gogh Museum public. To our immense satisfaction *The New York Times* included the publication in its selection of ‘the most notable volumes published this year’ in its art book rankings at the end of 2008.

In 2008 a start was made on digitizing the collection in order to create a high quality image databank. Two projects have already been completed. With the aid of a subsidy from Metamorfoze – a national programme for the preservation of the country’s heritage on paper – Vincent van Gogh’s letters, the family correspondence, family photographs and other documents comprising the Van Gogh family archive have been recorded. The content and physical condition of this unique and fragile collection, viewed by Metamorfoze as ‘the most important collection on paper in the Netherlands’, has thereby been preserved for posterity in the form of high-quality facsimiles faithful to the original. In addition the Bonger collection was photographed digitally. This collection comprises 107 objects, including 50 works by Odilon Redon and almost as many again by Emile Bernard, as well as eight works by other artists. The collection catalogue depicting and describing these works is due for publication in the spring of 2009.

In 2007 our Annual Report noted how record visitor numbers for the Seoul Museum of Art’s *Van Gogh: Voyage into the myth* exhibition demonstrated that interest in Van Gogh continues to be a worldwide phenomenon. At the end of 2008 this was again confirmed at the Albertina in Vienna, which beat all Austrian records with its *Van Gogh* exhibition. Between 5 September and 8 December more than 580,000 visitors visited the exhibition, which shed light on the relationship between Van Gogh’s drawings and his paintings. For this, the largest Van Gogh exhibition since 1990 (140 paintings and works on paper) the Van Gogh Museum granted its biggest loan ever (69 works). In addition the museum helped develop the exhibition concept.

Concurrently with the exhibition in Vienna the *Van Gogh and the Colors of the Night* exhibition went on show in New York, the first joint venture between the Van Gogh Museum and New York’s Museum of Modern Art (MoMA). The exhibition, a slightly expanded version of which went on show in Amsterdam in 2009, focuses on the evening and night-time scenes that Van Gogh drew and painted throughout his entire artistic career. For this exhibition, too, the scholarly concept was to a large extent in the hands of the Van Gogh Museum. In New York the exhibition attracted more than 400,000 visitors during the period 21 September 2008 to 5 January 2009. With magnificent loans from New York (*The starry night*) and Paris (*The starry night over the Rhône*) the Van Gogh Museum, too, expects a successful exhibition. The exhibition in Amsterdam has to a great degree been made possible by KPN as principal sponsor.

One of our most important lenders is the Vincent van Gogh Foundation, which owns most of the museum’s collection and has generously supported our exhibitions and numerous other projects during the course of the year. The generous annual contribution for acquisitions we are fortunate enough to receive from the BankGiro Lottery has already been mentioned. Thanks to the support the Van Gogh Museum receives from Rabobank, we have been able to keep the Van Gogh Museum Bus on the road and to continue with our extended opening hours on Friday nights. The collaboration with our Partner in Science, Shell Nederland, in researching the studio practice of Van Gogh and his contemporaries also continued unabated in 2008. We would like to extend our heartfelt thanks to all these partners for their support.

Last year the museum welcomed 1,474,816 visitors. Visitor numbers such as these have for years made the Van Gogh Museum the Netherlands’ most frequently visited museum. But despite these excellent figures the Van Gogh Museum, too, is forced to take into account the impact of the current worldwide recession and financial crisis. After all, the museum is highly dependent on tourism and the prognosis for this sector in the coming year is not favourable. But despite these negative signs we will be going ahead with one of the most ambitious exhibition programmes of recent years. With *Van Gogh and the colours of the night* in the spring, and the culmination of the Letters project and an accompanying exhibition in the autumn of 2009, the museum expects once again to attract a large viewing public.

In order to develop the organization further and to enable it to function in a more professional, transparent and efficient manner, in 2008 the Van Gogh Museum implemented the organizational development programme. The programme involves the entire museum staff and it is geared towards strengthening mutual cooperation through the clear formulation of tasks and responsibilities, by effective coordination of projects running simultaneously, and by promoting project-based work by means of staff training and workshops. The organizational development programme came out of the Van Gogh Museum’s Strategic Plan 2009–2014, launched in 2008. This will function as a guideline for our policy and activities over the coming five years. The plan sets out a new mission statement and vision along with a series of strategic goals.

The new Strategic Plan has prompted us to expand the fundraising department. The department’s workload has been split into two: corporate and individual fundraising.

An additional aspect of the Van Gogh Museum’s development is reflected in our efforts to achieve greater clarity and uniformity in the museum’s visual identity. To this end the House style and house style management programme was implemented in 2007. In 2008 this resulted in the compilation of a number of style guides and a new organizational structure for the relevant activities.

During the summer the Exhibition wing underwent renovation, and consequently there was no programming for the

building during this period. The building work was completed to our satisfaction. On 19 May 2008 Museum Mesdag closed its doors in order to undergo extensive internal refurbishment, which among other things will include the installation of a new air-conditioning system and improved lighting.

With the acquisition of *’tLanthuys* by Van Gogh Museum Enterprises BV in May 2008 an important first step has been taken in consolidating the museum’s commercial activities. As well as the shop in the museum itself, the Van Gogh Museum also now manages the shop on Museum Square.

During the night of 31 May to 1 June, Anne d’Arnoncourt passed away at 64 years of age. Anne had been director of the Philadelphia Museum of Art since 1982 and was a member of the Van Gogh Museum’s first Supervisory Board. With her passing we have not only lost an inspirational colleague, but also an extremely dedicated friend of our museum.

Ronald de Leeuw, director of the Van Gogh Museum from 1986 to end 1996, bade farewell as director of the Rijksmuseum in 2008. To mark the occasion the Van Gogh Museum instituted

the *Ronald de Leeuw Research Bursary* in June to honour its former director. This working bursary, amounting to 5,000 euros annually, is intended for talented young art-history graduates undertaking research into 19th-century art.

2008 was again an extremely busy year for the Van Gogh Museum, with a plethora of activities. We cannot emphasize enough the important role played by our experienced and dedicated staff in realizing such plans and ambitions. We would like to take this opportunity to extend our heartfelt thanks to all the staff of the Van Gogh Museum and the Museum Mesdag for their enthusiasm, ideas and immense effort. In view of the changing world economic circumstances and the ambitious programme we have rolled out for 2009, the coming year will bring its fair share of challenges. We are however confident that we can again rely on the passion and dedication of our staff to attain our joint goals.

Axel Rüger
Director

Rik van Koetsveld
Commercial Director

Museum collection

The core of the Van Gogh Museum’s permanent collection comprises works by Vincent van Gogh and his contemporaries (from the period between 1830 and 1914), many of which are on permanent loan from the Vincent van Gogh Foundation. The museum considers its primary concern to be the management, conservation and presentation of these works, but it also aims to show a broad range of work from the 19th and early 20th centuries. To this end it pursues an active acquisitions policy aimed at acquiring prominent works to fill existing gaps in the collection, while at the same time exploring new areas.

PAINTINGS

In 2008 we were able to build on two areas of interest in the collection by means of significant acquisitions. Previously we had been unable to demonstrate convincingly Van Gogh’s influence on modern art in the early 20th century, having only Kees van Dongen’s *Portrait of Guus Preitinger* as a clear example in the collection. But in 2008 we were able to add the work of another Fauvist: *The Seine at Nanterre* by Maurice de Vlaminck. De Vlaminck painted this work around 1916. In doing so the artist remained faithful to the figurative tradition while injecting a new sense of unease into the landscape through a dynamic composition, pure use of colour and emphatic, almost three-dimensional, brushstrokes. The application of bright primary colours – even in the shaded areas – the complementary contrasts and the schematic rendition of his subject all fit with De Vlaminck’s aim to achieve a ‘purification’ of the landscape.

The collection plan for 2006–2009 has designated paintings by the Nabis and the artists of Pont Aven as areas of particular interest, as the collection has as yet little to offer. The acquisition of *Montmartre in the rain* (1897) by Pierre Bonnard represents an important step. The painting was restored and was officially presented in May 2009. Although Bonnard already

had a presence in the collection with a large group of prints, there were no paintings by him. Several prints, all of which are represented in the collection, are linked to this evocative evening scene, painted in Bonnard’s characteristic loose, free-hand style, while his debt to Japanese graphic art is obvious.

The museum was also able to purchase a small portrait by Isaac Israëls from a private collection, depicting Vincent Willem van Gogh, the founder of the museum, at three or four years of age. Vincent Willem van Gogh’s mother, Jo van Gogh-Bonger, was a friend of Israëls. As well as the painting a drawing by Israëls of the same subject was also acquired.

DRAWINGS

A self-portrait was acquired of Anton Mauve, cousin by marriage to Van Gogh and briefly his teacher. Because of Van Gogh’s great admiration for the work of Jean-François Millet and for the man himself, the Van Gogh Museum is seeking to put together a small, representative collection of his work. To this end, a portrait of a bearded man executed in black chalk was acquired in 2008. The collection of works on paper by Nabis artists was further expanded following the purchase of the drawing *Two women bathing* by Ker-Xavier Roussel.

Thanks to a gift by Jaap Brouwer six portrait sketches by Henri Somm and a pen drawing by Felician von Myrbach-Rheinfeld, *Labourers with horses and a barge*, were added to the collection.

PRINTS

In collecting prints, the focus lies on the period 1890–1905 and accordingly the collection was augmented with works from the 1890s: lithographs by Théophile Steinlen, a woodcut by Félix Vallotton, and an album containing striking coloured lithographs by the lesser known Charles-Marie Dulac. An extremely welcome addition was the gift by Christopher Drake of a poster made by Henri de Toulouse-Lautrec to publicize his *Elle* series of lithographs. This major series was acquired by the Vincent van Gogh Foundation for the collection in 2006. For a complete overview of acquisitions, see the appendix, p. 79.

LOANS

The collection is not only strengthened by means of acquisitions, but also on a more temporary basis through loans. In its annual exchange of loans with London's National Gallery the Van Gogh Museum received Auguste Renoir's masterpiece *The skiff*. The Boston Museum of Fine Arts granted on loan two works by Jean-François Millet, *End of the hamlet of Gruchy* and *Sheep shearing*. For a number of years, loans from the Museum of Fine Arts have enabled the Van Gogh Museum to include the works of this master, who so influenced Van Gogh, in its permanent exhibition.

Thanks to the efforts of Ten Haaf Projects, Amsterdam, the collection was further enhanced by the addition of a charming canvas by Alfred Sisley, *The village of Les Sablons*, painted in 1885. In addition, the long-term loan from The Triton Foundation of Van Gogh's masterful large-scale still life *Vase with cornflowers and poppies* (1886) has been extended.

Research

The Van Gogh Museum supports an active programme of research based on the collection, with the aim of presenting scholarship on the life and work of Vincent van Gogh and his contemporaries to the public and academic researchers by means of exhibitions, publications and educational programmes. The museum initiates numerous research projects and other activities. It maintains a library specializing in the visual arts during the period 1800–1920 and a well-equipped documentation department that collates and manages information on the different areas of the collection, making it accessible to the public.

In 2008 we focused on further strengthening the reputation of the Van Gogh Museum as an international centre for information and research. This involved developing a new and integrated research programme for the near future and promoting greater awareness of the research activities. The research is primarily concerned with the life and work of Van Gogh, the

RESTORATION

Paintings

Work in the restoration studio has been principally taken up with conservation and research (in part to prepare for future restorations). The closure of the Museum Mesdag for refurbishment led to the collection being removed from the building. This required a great deal of close supervision by the restorer concerned and other staff. The *Self-portrait* by Armand Guillaumin was restored involving the removal of an old layer of varnish and previous retouching. In order to do justice to the matt paint surface no new varnish was applied – as preferred by Impressionists such as Guillaumin – but the painting was retouched. In addition, work started on the treatment of Bonnard's *Montmartre in the rain*, which is due for completion in 2009.

Drawings and prints

In preparation for the exhibition in 2009 of the Andries Bonger collection, acquired in 1996, Lingbeek Papierrestauratie completed the final stages in the conservation of works on paper from the collection. In total, twenty-eight works were treated, mainly those by Odilon Redon and Emile Bernard. The treatment involved the removal of old repairs and the build-up of paper and glue residues from previous frames, the reparation of tears and missing fragments, the retouching of old impairments and the addition of Japanese paper margins.

In addition, twenty-two drawings from the Bonger collection were reframed.

Objects

In 2006 Museum Mesdag acquired a screen received as a present by Mesdag's brother-in-law Sam van Houten in 1907, on the occasion of his 70th birthday. The wooden screen features prints by Barbara van Houten, among others, and was finished in silk. Treatment of the screen, which was completed in 2008, involved the work of restorers from three different disciplines – furniture, paper and textiles.

collections and their context. At the same time, developments within material-technical research and related fields are followed, and, where necessary, initiated. More general scholarly and theoretical developments are also closely followed. The research is further characterized by intensive cooperation with both national and internationally acclaimed research insti-

tutes and partners such as Shell Nederland, the Netherlands Institute for Cultural Heritage (Amsterdam), the University of Amsterdam, the Courtauld Institute, London, and the Dutch Postgraduate School for Art History.

RESEARCH PROJECTS

Our research into the life and work of Van Gogh is focused on three main programmes: the Letters project, the series of catalogues of works by Van Gogh in the Van Gogh Museum's collection, and research into the studio practice of Van Gogh and his circle. In addition the museum takes part in exhibition projects and initiatives in the field of material-technical research and the digital analysis of artworks.

Letters project

Since late 1994 the Van Gogh Museum has been working with the Huygens Institute in The Hague to publish the complete correspondence of Van Gogh. In 2007 a start was made on the actual production of both a scholarly, digital edition of the letters and a fully illustrated, six-volume book edition (in three languages) to be published by Mercatorfonds, Brussels. The publication of both these editions will be celebrated with a unique exhibition in autumn 2009.

Collection catalogues

In 2008 the manuscript of the paintings catalogue covering Van Gogh's time in Antwerp and Paris (1885–1888) was largely completed. The catalogue is due to be published in 2010. In addition a start was made on the material-technical research on the paintings Van Gogh executed during his period in Arles, Saint-Rémy and Auvers-sur-Oise.

Studio practice

Under the aegis of the *Van Gogh's studio practice in context* project, which commenced in 2005, the Van Gogh Museum has been conducting intensive research into Van Gogh's way of working and that of his contemporaries, in close cooperation with the Netherlands Institute for Cultural Heritage, Shell Nederland and the Courtauld Institute, London. The project also examines the sources of the artist's knowledge and ideas with regard to his painting practice. In 2008 the research plan was amended. This comprehensive study will be documented in a scholarly catalogue and presented in a major exhibition.

External projects

Staff members from the Research and Collections departments regularly collaborate with national and international partners on research and exhibition projects. In 2008 the Van Gogh Museum contributed its academic expertise to the *Van Gogh and the Colors of the Night* exhibition staged by the Museum of Modern Art, New York (21 September 2008 to 5 January 2009), the *Van Gogh* exhibition at the Albertina in Vienna from 5 September 2008 to 8 December 2008 and the exhibition *Van*

Gogh: Voyage into the Myth in the Seoul Museum of Art from 25 November 2007 to 16 March 2008.

Van Gogh Studies

The scholarly series *Van Gogh Studies* offers an international platform for research into late 19th-century Western European art history. Contributions are focused on the life and work of Vincent van Gogh and his contemporaries, and are written from diverse perspectives offering a richly varied impression of the field. In 2008 the second volume in the series, *Van Gogh: A Literary Mind* by Wouter van der Veen, went into production. The book will be published in January 2009.

Van Gogh Museum Visiting Scholar in 19th-Century Art

As a means of promoting research into the field, the Van Gogh Museum and the University of Amsterdam have each year since 2007 invited an eminent scholar to present a lecture and a seminar for students and colleagues on 19th-century art. In April 2008 Professor Patricia Mainardi of the Graduate Center, City University of New York, led a seminar on *Word and Image: Broadsheets, Caricature, Comics, Illustration, 1780–1900*.

Study days and symposia

On 22 February the Van Gogh Museum, together with the Dutch Postgraduate School for Art History, organized a successful seminar on *The Art-historical Magazine*. On 20–21 October the museum hosted the second *International Workshop on Image Processing for Artist Identification*, which attracted a number of prominent national and international guests. In addition staff members of the Van Gogh Museum attended various symposia.

Sunday lectures

In 2008 a series of leading researchers, curators and restoration experts gave illuminating presentations as part of the Van Gogh Museum Sunday lectures programme. Staged on every first Sunday of the month, these lectures were free of charge to museum visitors and proved very successful.

LIBRARY AND DOCUMENTATION

In 2008 the Van Gogh Museum library celebrated its 40th anniversary. In May the library was a focal point in the programming of *City of books, hidden treasures revealed* to coincide with the Amsterdam World Book Capital initiative. To mark the occasion the museum mounted the exhibition *Treasures from the Van Gogh Museum Library*. In addition a number of receptions were held in the library as well as guided tours of the exhibition.

The library catalogued 615 new acquisitions. At the same time a start was made on the retrospective entry into the system of the subject key of books purchased before 1990. As a consequence of the *Van Gogh's studio practice in context* project, a number of 19th- and early-20th-century books on anatomy,

painting and drawing techniques were acquired, including *Field's Chromatography: a treatise on colours and pigments for the use of artists* (London, 1885). The Rijksmuseum library donated duplicate volumes from its former drawing school. As a result we have acquired manuals on drawing as well as books on physiognomy, proportion and perspective. From Martien

Publications

With an active and appealing books programme, the Van Gogh Museum aims to provide the many devotees of Vincent van Gogh and his 19th-century contemporaries with knowledge and inspiration, and to render Van Gogh's life and work accessible. To this end the museum publishes a wide range of books on Van Gogh and 19th-century art as well as collaborating with renowned publishers to produce scholarly publications and exhibition catalogues in several languages for international distribution.

COLLABORATION WITH INTERNATIONAL MUSEUMS

2008 was a year of collaboration with foreign museums including the Tate and the National Gallery in London, and the Museum of Modern Art in New York. Publishing concepts were shared and books were co-produced. This resulted in an inspirational and challenging exchange of ideas and experiences, culminating in a range of international and inter-museum publications for a readership on different continents.

JOHN EVERETT MILLAIS

The popularity of the exhibition on the English society painter John Everett Millais was reflected in the success of the eponymous museum publication. Published in Dutch and English in association with Tate Publishing, London, and featuring Millais's beautiful *Ophelia* on the cover, more than 6,000 copies of the book were sold.

VAN GOGH IN FOCUS

The long-awaited volume on Van Gogh's *Sunflowers* augmented this series of short books. The author Louis van Tilborgh sets out what the *Sunflowers* meant to Van Gogh and how the artist repeatedly returned to this theme, developing it into what has since become an iconic motif in eleven paintings – one of which may be seen in the Van Gogh Museum.

The National Gallery in London also owns a version of Van Gogh's *Sunflowers* and purchased a specially adapted co-edition of the book to sell in its museum shops.

Exhibitions

The Van Gogh Museum administers an extensive and impressive programme of temporary exhibitions. In accordance with the museum's mission, this programme offers visitors a varied and high-quality selection of art from the 19th and early 20th century, alongside displays of works from the museum's own collection. Special attention is paid to the educational aspects and the design of each exhibition is adapted to do justice to its subject.

Versteeg of the University of Amsterdam the library received a fine addition to its collection of 19th-century auction catalogues. The gift comprises a substantial collection of Dutch art auction catalogues from the period 1770 to 1884. For details of other special acquisitions please refer to the appendices, p. 79.

The Seiji Togo Memorial Sompo Japan Museum of Art likewise owns a version of the painting and funded the publication of a Japanese edition of the book. The museum also took delivery of 4,000 copies for distribution in Japan.

MOMA

In September we published *Van Gogh and the colours of the night*, the exhibition catalogue produced by the Van Gogh Museum in collaboration with the Museum of Modern Art in New York. Van Gogh was fascinated by the night, which in his words was 'more alive and richly coloured than the day'. Although this exhibition only opened in the Van Gogh Museum in 2009, the six different language editions – Dutch, English, French, German, Spanish and Italian – were printed simultaneously in 2008, in a print-run of 52,000 units. The involvement of leading international publishers including Hatje Cantz, Actes Sud, Thames & Hudson, Distributed Art Publishers, Linea d'Ombra, Amsterdam University Press and Blume guarantees worldwide distribution.

CHILDREN'S BOOKS

Van Gogh Museum Enterprises published two children's books in 2008: *Tim and the starry night* and *Vincent van Gogh and the colours of the night (art activity book)*, both by Ceciel de Bie. The Museum of Modern Art included these successful books in its range during the *Van Gogh and the Colors of the Night* exhibition.

EXHIBITION WING

Barcelona 1900

21 September 2007 to 20 January 2008

The *Barcelona 1900* exhibition ran at the museum until 20 January 2008, providing an impression of the Catalonian capital during the period 1880–1909, years in which the city underwent an extraordinary architectural transformation and blossomed both socially and artistically. Ground-breaking artists of the time such as Pablo Picasso, Santiago Rusiñol and Ramon Casas, and architects including Antoni Gaudí, Lluís Domènech i Montaner and Puig i Cadafalch, were all represented, often with artworks and objects that are rarely on show to the public. The exhibition took the visitor on an imagined tour of Barcelona, from the Ramblas via the Palau de la Música Catalana and the Hospital de Sant Pau to Gaudí's Güell Park and the Sagrada Família. The exhibition paintings, drawings and sculpture, but also furniture, jewellery, scale-models, theatre designs and tiled images, allowing visitors to gain an insight into the astonishing and tumultuous expansion of the city at the turn of the century.

John Everett Millais

15 February to 18 May 2008

John Everett Millais (1829–1896) was the most important painter of the English Pre-Raphaelite Brotherhood and the most successful British artist in the latter half of the 19th century. The exhibition, organized in association with Tate Britain, London, comprised some 100 works and constituted the first monographic retrospective of the artist since 1967 as well as being the first exhibition since 1898 to deal with all aspects of Millais's work.

The exhibition shed light on Millais's changing style, ranging from the most unashamedly 'primitive' and confrontational works executed during his Pre-Raphaelite period to popular nostalgic subjects, including his famous society portraits and the evocative landscapes that so charmed the young Vincent van Gogh. One of the highlights of the exhibition was the Tate's *Ophelia*, a painting inspired by Shakespeare's *Hamlet* in which Ophelia, driven mad by her father's murder at the hands of her beloved Hamlet, drowns herself. In addition the exhibition featured several major works from private collections, which had not been on show to the public for many years, including *Sisters* from 1868, a portrait of the artist's three daughters. With more than 228,000 visitors the exhibition was well attended and received enthusiastic reviews in the press.

Running simultaneously with the exhibition was the smaller display *Me, Ophelia* with photographs by Rineke Dijkstra, Hellen van Meene and Inez van Lamsweerde & Vinoodh Matadin, among others. This exhibition of contemporary photographic work with striking parallels to Millais's oeuvre, demonstrated how the famous *Ophelia* and other motifs continue to exert their influence. As a further complement to the exhibition, a performance entitled *Lente (Spring)* developed by the theatre director Olivier Provily featured each week as part of the Friday

nights programme. Both this contemporary performance and the modern photographs provided an extra incentive for a younger target audience to visit the exhibition.

As a means of strengthening ties between the two museums, the Museum Mesdag in The Hague mounted the exhibition *Refuge in beauty* during the same period. This exhibition was the first to be devoted exclusively to the influence of the Pre-Raphaelites on Dutch artists, and featured work by Matthijs Maris, Richard Roland Holst, Jan Toorop, Antoon Derkinderen and Antoon van Welie. The thematic linking of exhibitions at the Museum Mesdag with one at the Van Gogh Museum proved a great success and will certainly be repeated in the future.

125 Favourites: acquired with the support of the Rembrandt Association

3 October 2008 to 18 January 2009

From 3 October the exhibition galleries were entirely taken up by masterpieces from Dutch public collections. In 2008 the Dutch Rembrandt Association marked its 125th anniversary. To celebrate the occasion a major exhibition was mounted in the Van Gogh Museum. More than thirty Dutch museums took part in this one-off exhibition to present a selection of the best works of art acquired with the support of the Rembrandt Association.

The Rembrandt Association succeeded in drawing attention to the need to safeguard Dutch masterpieces for the nation at a time when museums had little or no funds for acquisitions. It was thanks to the Association's efforts that paintings by Rembrandt and Vermeer could be purchased. In later years the Association also turned its attention to foreign and modern works of art, enabling Dutch museums to become more than temples devoted to Dutch heritage. In this unique exhibition, around 125 of the most important and striking acquisitions were selected by Peter Hecht and displayed by exhibition designer Wim Crouwel. Peter Hecht also wrote the accompanying publication which explores the thrilling and often previously untold stories behind the acquisition of the works.

The exhibition comprised five sections. The first included some major highlights, spanning the entire range of the various areas of collecting interest over the last 125 years, from a large Chinese *Bodhisattva* dating from the 12th century to the famous *Love letter* by Vermeer. The second section, focusing on the preservation and repatriation of Dutch works of art, included spectacular drawings by Goltzius, Saenredam and Rembrandt, masterpieces by Ter Brugghen and Metsu, and silverware by the Vianen brothers. The third section displayed Old Master works from abroad, including masterpieces by Goya and Mattia Preti, while the fourth comprised modern and contemporary works by artists such as Chagall, Matisse and Willem de Kooning, a famous chair by Rietveld and two fine glasses by Frank Lloyd Wright. The last section of the exhibition was devoted to a selection of the acquisitions made in the last ten years, such as Manet's *The jetty at Boulogne-sur-Mer* and the recently acquired Jan van Goyen *View of Dordrecht*.

The exhibition drew a strikingly large proportion of Dutch visitors, attracted by the unique opportunity to see so many remarkable masterpieces from Dutch collections in a single, fresh and surprising display. The Avro broadcasting corporation made a six-part documentary series *125 grote liefdes – voor een keer samen* (*125 Favourites – a one-off display*) about the realization of this unique exhibition.

RIETVELD BUILDING

The Van Gogh Museum's Print Room, situated on the second floor of the Rietveld building, shows smaller presentations of collections and exhibitions in an intimate setting, in the so-called 'temporary display cabinet'. In 2008 an unusually high number of presentations were staged in order to focus broad public attention on the scope of the museum's important collections of books, prints, drawings and paintings.

The displays showcased fascinating subjects such as *Van Gogh and Bernard: an artists' friendship*. The self-portrait that Bernard dedicated to his friend Vincent was on show, together with several paintings of which Van Gogh sent sketches to Bernard. A subsequent display presented *Van Gogh's scribbles* for the first time. In addition to drawing in sketchbooks, Van Gogh also executed quick sketches on all manner of unlikely items, including envelopes, the flyleaf of a sketchbook, a piece of cardboard, the back of a painting and the reverse of sheets of paper on which he had pasted illustrations from magazines.

Paris nightlife and street scenes were depicted in *Paris in print* by means of prints selected from the museum's collection by Félix Vallotton, Pierre Bonnard and Henri de Toulouse-Lautrec, among others.

The 40th anniversary of the museum's library was marked with a display focusing on the significance of publications for 19th-century art practice. Books and magazines were hugely influential in Van Gogh's development during this period. Vincent conducted a lively correspondence with his brother Theo on literature that interested him. A selection of treasures from the library was presented together with a number of works of art from the collection. The typography used for the information panels, as well as the colours chosen, contributed to the presentation's 19th-century ambiance.

Another aspect of the collection was presented in *Vincent van Gogh and the French still life*. This display from the collec-

tion showed how Van Gogh's intensive experimentation with in the genre of still life helped him to develop his own personal expressive style of painting and use of colour.

Guest exhibitions

On the same floor and the floor above there were also guest exhibitions from the Rijksmuseum and the Stedelijk Museum, both of which are still being renovated. As a result the Van Gogh Museum was able to stage a presentation of sixteen paintings by the Russian artist Kazimir Malevich (1879–1935). During the early stages of his career this artist was influenced by Impressionism and Post-Impressionism (including Van Gogh) but gradually his work became increasingly modernist. In 1915 he launched his new style: 'suprematism'.

In the same series 'Welcoming the Stedelijk Museum' the Van Gogh Museum presented the *'Druksel prints' by Werkman* exhibition. Hendrik Nicolaas Werkman (1882–1945) made his name as printer for De Ploeg ('The Plough'), an influential group of artists responsible for a cultural shift in Groningen in the early 20th century.

The Rijksmuseum presented a fine collection of *Japanese illustrated books from the 17th to the 20th century*, an art form recognized as an artistic challenge by Japanese artists such as Utamaro and Hokusai and pre-eminently suited for the dissemination of their work. In connection with the Amsterdam India Festival the Rijksmuseum showed some fifty *Indian miniatures*. The basis for this collection dates back to the earliest years of the Rijksmuseum's Print Room, the 'Rijksprentenkabinet'. Since then the collection has been significantly expanded through acquisitions and a legacy.

In focus

Two *In focus* presentations were exhibited in the temporary display cabinet, based on the findings of the research department's projects *Anton Mauve and Vincent van Gogh: the master and his pupil* and *Van Gogh? Research into two female portraits*, organized to mark the partnership with Shell Nederland. These displays offered the visitor a glimpse behind the scenes of the technical-scientific research currently being conducted and constituted part of the project *Vincent van Gogh's studio practice in context* which is due to culminate in a major exhibition in 2012.

Education and communication

In order to render the collection, research and exhibitions accessible to a broader public the Communications department developed a range of educational and other programmes during the course of 2008. Developments in digital technology enabled us to experiment and so to reach new audiences. Targeted external marketing and communication initiatives helped keep the public informed about the museum's programme and encouraged them to take a virtual tour of the Van Gogh Museum. Much focus has also been paid to generating free publicity – both nationally and abroad – as well as to forging collaborative ties.

In 2008 the museum welcomed 1,474,816 visitors. Visitor numbers such as these have for years made the Van Gogh Museum the Netherlands' most frequently visited museum. Alongside the permanent collection the exhibitions *John Everett Millais* and *125 favourites: acquired with the support of the Rembrandt Association* attracted large audiences. The latter attracted a strikingly high number of Dutch visitors. As in previous years, the Van Gogh Museum continued to draw a youthful audience; in 2008 around half of the visitors were aged 30 or younger.

Late 2007 saw the launch of the House style and house style management programme, aimed at fostering a clearer and more consistent visual identity for the Van Gogh Museum. In 2008 this led to the compilation of various sets of guidelines and a new structure for internal coordination. In order to optimize lines of communication, since 2008, internal communications has been integrated into the Communications department.

INNOVATIVE EDUCATIONAL PROJECTS

In 2008 the Van Gogh Museum launched active policy measures aimed at establishing links between education initiatives inside and outside the museum. New media plays a major role. One innovation was the Poetry Route podcast (in Dutch and English) produced to accompany the *John Everett Millais* exhibition. This tour, with the voice-over of the Dutch version recited by the actor Gijs Scholten van Asschat, introduced visitors to Millais's works of arts through poems by Shakespeare, Tennyson and Keats, among others. The Dutch podcast was downloaded 1,655 times via the Van Gogh Museum website (29.5% of the total number of page views) and the English version 957 times (71.9%). Another innovation was the multimedia tour accompanying the *125 favourites* exhibition. This was the first time the Van Gogh Museum has offered a multimedia tour to accompany a temporary exhibition.

Educational outreach also played a prominent role in the permanent collection. The collection is being made accessible to people who may not be able to visit the museum in person via an increasing number of projects. For example, a start was made on the development of interactive digital teaching materials, following requests from teachers for lessons on Van Gogh that can be conducted in the classroom.

SERVICE TO THE PUBLIC AND LIFELONG LEARNING

The Van Gogh Museum seeks to offer its visitors the best possible service and accordingly provides a broad range of educational products and activities. Alongside the standard offerings in various languages, we developed new products last year for lifelong learners, adult visitors seeking additional in-depth information. For this audience we organized lectures related to the *125 favourites* exhibition alongside the highly successful monthly Sunday lectures in which directors from Dutch museums spoke about the special purchases they had made with the support of the Rembrandt Association (see p. 88, 89 for a pro-

gramme overview). The thematic introductory tours accompanying the *John Everett Millais* exhibition were also well attended. In addition, our partner ARTTRA conducted a total of 384 tours of the permanent collection and exhibitions on behalf of the Van Gogh Museum.

To accompany the *John Everett Millais* exhibition the museum developed an educational film in collaboration with Bobcat Media, focusing on the painting *Ophelia*, the icon and key image for the exhibition. In this way a complex story could be told in an accessible, visitor-friendly way.

The extent of public interest in audiovisual media was reflected in the high number of audio-tours used in viewing the permanent collection and exhibitions: more than 230,000, which amounted to an average take-up of 16% (compared with 15.1% in 2007 and just 12.8% in 2006).

In 2008 the Van Gogh Museum again collaborated successfully with the Free Academy for Art-Historical Education, the Netherlands' biggest provider of courses on art history. Alongside its basic course on art history the Free Academy organized courses to accompany the exhibitions *John Everett Millais* and *125 favourites*. In 2008 a total of 2,693 students visited the museum.

MUSEUM PLUS BUS, OUTREACH TO SENIOR CITIZENS

In 2008 seven Dutch museums – Rijksmuseum, Hermitage Amsterdam, Kröller-Müller Museum, Van Gogh Museum, Cobra Museum for Modern Art, Jewish Historical Museum and Mauritshuis – launched an exceptional outreach project. Via care homes, pensioners' associations and home help organizations they offered senior citizens a fully catered cultural programme. The Museum Plus Bus took participating pensioners to the museums, where they were cordially welcomed with refreshments and a museum tour. Participation was free of charge, thanks to financial support from the BankGiro Lottery. As a result of this unique project some 2,200 senior citizens visited the Van Gogh Museum. For many it was their first encounter with Van Gogh's work.

FRIDAY NIGHTS

Since 2004 the Van Gogh Museum has extended its opening hours on Friday nights to 10 pm. These nights are specifically targeted at Dutch visitors between the ages of 20 and 35 from in and around Amsterdam. The evenings feature an attractive, striking and where possible multi-disciplinary programme linked to the various exhibitions and the museum's permanent collection, designed to persuade this age group that the museum is well worth a visit. This year we successfully experimented with new media, both in terms of reaching out to the target audience and the programming itself. In addition to print, media attention and the website, a growing number of interested parties are now being reached via the Friday Night Hyve (<http://vrijdagavonden.hyves.nl/>). To alert a future public to the Friday nights programme, the museum organized a photographic

competition for schools running parallel to the *Me, Ophelia* presentation. The schoolchildren's entries were displayed on the website and at the time of the awards in the museum itself.

As a special accompaniment to the *John Everett Millais* exhibition, the director Olivier Provily developed a theatrical event. The performance was staged weekly in various locations in the museum and the water feature flanking the Exhibition wing, making it possible to view it in part from the Museum Square. A series of films shown in the museum and on the site also attracted a great deal of interest. The summer programme was geared to the permanent collection and featured music, lectures and interactive tours of the collection highlights. In the autumn the Friday night programming during the *125 favourites* exhibition focused on literature and poetry. Each week the evening started with a literary reading by Maria Barnas or Gustaf Peek. In association with the Dutch Film Festival films were projected on the wall flanking the museum's water feature. See p. 84-87 for an overview of the entire programme.

The Friday nights programme has proved a major success. A growing number of visitors – on average 1,000 a night with peak attendances as high as 2,500 – are finding their way to the museum. The Friday nights have been made possible by our sponsor Rabobank, who has undertaken to continue supporting this special public service at least until 2010.

MUSEUM NIGHT

The annual Museum night (n8) was held on Saturday 1 November, with 41 participating Amsterdam museums and cultural organizations. All 26,000 'go-as-you-please' tickets were sold. More than 7,100 people visited the Van Gogh Museum, their curiosity whetted by the teaser featured on the Van Gogh Museum hyve and the n8 site in the run up to the event.

In keeping with the *125 favourites* exhibition the evening was themed *Love and Van Gogh*. There was a varied programme on offer, including a 'love tunnel' with DJs and VJs who projected images onto the outer walls, romantic cocktails and a 'scents DJ'. The *De Slapelozen* theatre group interacted with the public in a playful way, taking their inspiration from works in the permanent collection. Visitors were invited to write interactive love letters that were subsequently displayed in the museum as well as featuring on the Van Gogh Museum hyve and the n8 site. Highlights of the night were the enthusiastically received performances by soul singer Giovanca. See p. 88 for the complete programme.

EDUCATION, CHILDREN, YOUNG ADULTS

In 2008 the Van Gogh Museum developed activities for schools, families with children and individual children to accompany the collection and various exhibitions (for schools, see below). The museum welcomed a total of some 135,000 individual visitors below 18 years of age last year. Almost 4,500 children viewed the highlights of the museum's permanent collection

using the children's audio tour by Frank Groothof, well known for his role in the children's TV programme *Sesame Street*. The children's workshops on Wednesdays, Saturdays and Sundays also proved popular. More than 1,750 children made their own works of art based on works from the permanent collection or exhibitions (see p. 89). The family days, which the museum first launched during the 2007 Christmas season, continued into 2008 and were again extremely well attended.

EDUCATION AND OUTREACH PROJECTS

Some 40,000 school students (around 1,400 school groups) visited the Van Gogh Museum in 2008, under one of the many educational services offered by the museum. As well as lessons focusing on the permanent collection there was also strong demand for the special schools programmes accompanying the *John Everett Millais* and *125 favourites* exhibitions.

In addition the museum took active steps in 2008 to develop policy enabling school students unable to visit the museum to get to know Van Gogh and his work. To this end it produced the modular teachers' pack *Van Gogh in the classroom*, aided by financial support from Rabobank Nederland. The teachers' pack allows teachers to put together a varied lesson on Vincent van Gogh and can be requested through the local Rabobank branches and via the online museum shop.

In order to meet the growing demand for digital teaching materials, the successful teachers' pack *Vincent & Theo* has been re-released in a new digital and interactive version. The pack complements the popular book *Vincent & Theo. Brothers in art* by Frank Groothof, and can be downloaded in Dutch free of charge from the museum's website.

The successful collaborative education and outreach programmes were continued. A total of 5,266 Amsterdam school pupils – over 750 more than in 2007 – visited the museum under the aegis of the Art Appreciation hours (Kunstrijkuren) and with the afterschool charity 1MC Weekend School we organized museum visits for underprivileged Amsterdam children between 10 and 14 years of age, to enable them to learn about the life and work of Vincent van Gogh. The cooperative ventures with the umbrella organizations MOCCA (Match Education Culture Amsterdam) and Erfgoed à la Carte (Heritage à la Carte), a national project to promote learning about Dutch national heritage in primary education, were continued. The joint VMBO schools (lower secondary vocational education) project run by the Van Gogh Museum, Rijksmuseum, Amsterdam Historical Museum and the Stedelijk Museum was organized into a structured offering. Since the start of the 2008–2009 school year, the various museums involved have been offering the educational programmes independently.

In 2008 the Van Gogh Museum embarked on a new cooperative venture with Geheugen van Nederland (Memory of the Netherlands). With the aid of a web lesson-maker, sample lessons will be made available in the autumn of 2009 based on source material such as Van Gogh's letters.

VAN GOGH MUSEUM BUS

Since 2004 the Van Gogh Museum and main sponsor Rabobank have offered primary schools a unique visit to the Van Gogh Museum. A converted American school bus ferries year group 7 and 8 pupils from across the Netherlands to the museum. In 2008 some 2,800 pupils gained an insight into the life and work of Vincent van Gogh through this successful outreach project. Rabobank has undertaken to support this innovative project at least until the end of 2010.

WEBSITE

In 2008 the website attracted more than 1 million unique visitors (1,029,840) who viewed more than 7 million (7,171,851) pages. Most visitors were from the Netherlands, with the United States in second place, followed by Italy at number three.

The strategy we embarked on in 2007 to boost our presence on the Internet, to improve links with the various target audiences and to reach more people via web 2.0 and social networks, was developed further in 2008. The social network was expanded through participation on Hyves: a Van Gogh Museum hyve and a Friday night hyve. The number of groups on flickr.com was also increased with a collection of photographs inspired by John Everett Millais and on the life and work of Van Gogh. The production of videos was also continued, among others for the *John Everett Millais* exhibition, and the Cultureplayer project was given substance.

The collaboration with Cultureplayer resulted in the production of several short video films on *Van Gogh's studio practice in context*, destined for the eponymous web page on the research currently being conducted in the Van Gogh Museum. Cultureplayer was initiated by Amsterdam information agency Uitburo, Fabchannel and FutureWeb and is aimed at helping Amsterdam's cultural institutions bolster their Internet strategy. Since its launch at the end of October the web page has been visited around 5,000 times.

PRESS AND PUBLIC RELATIONS

The Van Gogh Museum generated a great deal of attention in the media throughout the year. A large number of foreign crews filmed the permanent collection, and the international press also showed a great deal of interest. To generate additional publicity for the temporary exhibitions, the museum actively approached both the national and international press. In a number of cases the museum made use of strategic partners to this end, including the Dutch Tourism and Convention Board (NIBTC) and Sue Bond PR (United Kingdom). Media previews for both *John Everett Millais* and *125 favourites* attracted a great deal of interest. The opening of the latter exhibition by Her Majesty Queen Beatrix of the Netherlands ensured the presence of a large contingent of photographers.

SPECIAL CAMPAIGNS

As well as the regular campaigns for the larger exhibitions in the Exhibition wing, the Van Gogh Museum made a splash at the annual Uitmarkt fair heralding the start of the new cultural season with a visual projection of *The starry night* and free postcards depicting the centrepiece of the *Van Gogh and the colours of the night* exhibition. To mark the striking display of Damien Hirst's diamond skull at the nearby Rijksmuseum, the Van Gogh Museum initiated a Boomerang card (circulation 50,000) depicting Van Gogh's *Skull of a skeleton with burning cigarette* and the slogan 'Why not also come and see our skull?' together with a full-page advertisement in the Amsterdam evening newspaper *Het Parool*.

SPECIAL RECEPTIONS IN 2008

In 2008 there were numerous receptions for national and international guests. As well as the permanent collection, the exhibitions and the displays attracted a number of distinguished visitors. For example, during the exhibition *Welcoming the Rijksmuseum: Indian miniatures*, a special reception was held for the Maharajah of Kashmir, Mr Karan Singh.

MARKETING

In 2008 the preparations for the *Van Gogh and the colours of the night* exhibition claimed a great deal of attention. The exhibition opened its doors to the public in 2009. For the purposes of this exhibition the Van Gogh Museum coordinated its activities with events being organized by the Dutch Tourism and Convention Board (NIBTC) for *Holland Art Cities* year as well as linking with activities promoted by the Amsterdam Tourism and Convention Board (ACTB) under the flag *Amsterdam Art Cities*. Various joint initiatives were launched, with the aim of attracting visitors from different countries to visit Amsterdam. In 2008 we again focused on collaborative international agreements as well as attending a number of international trade fairs and workshops.

INTERNAL COMMUNICATIONS

Since January 2008 the internal communication activities have officially been placed under the aegis of the Communications department. Internal newsletters and editions of the staff magazine *VGMagazine* are published at regular intervals. The Joomla intranet is being further expanded and has taken on a major role in unlocking all the information needed to do one's work. We are currently building on the Policy plan for internal communications 2009–2014, completed in October 2008, to further optimize and streamline internal communications.

Van Gogh Museum
Postbus 75366
1070 AJ Amsterdam
Bezoekadres:
Paulus Potterstraat 7, Amsterdam
t +31 (0)20 570 52 00
f +31 (0)20 570 52 22
info@vangoghmuseum.nl
www.vangoghmuseum.nl

Museum Mesdag
Laan van Meerdervoort 7 f
2517 AB Den Haag
t +31 (0)70 362 14 34
f +31 (0)70 361 14 26
info@museummesdag.nl
www.museummesdag.nl

Het Jaarverslag 2008 van het Van Gogh Museum werd geschreven door de directie en de medewerkers van het museum.

Hoofd Publicaties: Suzanne Bogman
Coördinatie: Geri Klazema
Tekstredactie: Aggie Langedijk
Vertaling: Niall Martin
Redactie Engels: Kate Bell
Fotografie: Luuk Kramer
Vormgeving: Griet Van Haute
Drukwerk: Die Keure, Brugge
© Van Gogh Museum, 2009

Beeldverantwoording:
Omslag voorkant, Maurice de Vlaminck,
De Seine bij Nanterre, 1906-07
p. 34, John Everett Millais,
Ophelia, 1851-52, Tate, Londen

Fotoverantwoording:
p. 10, 86, Klaas Fopma; p. 30, Thomas Fasting;
p. 37, ANP; p. 48 (rechts), p. 49 (links/midden),
p. 52-53, p. 98, Diana Particulara

Het is mogelijk om een digitale versie van dit verslag (pdf-formaat) te raadplegen op www.vangoghmuseum.nl.

Dit jaarverslag is gedrukt op papier dat voldoet aan de fsc-norm voor ecologisch verantwoorde papierproductie.

